

REKABET KURUMU

**BU KARAR DANISTAY 13.DAIRESI'NCE IPTAL
EDILMISTIR. REKABET KURULU'NUN AYNI
KONUYA ILISKIN 05.01.2006 TARİH VE 06-02/47-
8 NOLU KARARINA İNTERNET SAYFAMIZDAKI
KARAR ARAMA BÖLÜMÜNDEN
ERİŞEBİLİRSİNİZ.**

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : SR/02-2
Karar Sayısı : **02-60/755-305**
Karar Tarihi : 2.10.2002
Dosya Konusu : Türk Telekomünikasyon A.Ş.nin internet erişim hizmetlerinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarlardaki hakim durumunu bu pazarlar ve internet erişim hizmetleri pazarlarında kötüye kullandığı iddiası.

A - TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof.Dr.Tamer MÜFTÜOĞLU
Üyeler : Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Prof.Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B - SORUŞTURMA HEYETİ

Başkan : İsmet CANTÜRK
Raportörler : Özge İÇÖZ, Ferhat TOPKAYA, Şahin ARDIYOK, Arif Ogün SARI, Ali ARIÖZ

C - ŞİKAYET EDENLER

- Resen
- Tüm İnternet Servis Sağlayıcıları Derneği (TISSAD)
Dikilitaş, Eren Sok., No:6/6, Kat:3, Beşiktaş/İstanbul
Temsilcisi: Prof.Dr. Arif ESİN
Akaretler Sıraevleri, S.Seba Cad., No:67, Beşiktaş/İstanbul
- Orhan O. BAĞ
ISSOS Enterprises Co.Ltd., Cinnah Cad., No:44/6, 06880,
Çankaya/ Ankara
- Yeşil Ege Bilişim ve İnternet Hizmetleri A.Ş. (Efes Net)
Atatürk Cad., No:184, Daire No: 2, 35120, Alsancak/İzmir
- Superonline Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Hizmetleri A.Ş. (Superonline)
Yıldız Cad., No.46, Polat İş Merkezi, Beşiktaş/İstanbul
Temsilcisi: Av.Ümit AKIN ve Av. Orhan GEMİCİOĞLU
Halaskargazi Cad., Atamın Apt., No:348, Kat:4, Daire No:5,
Şişli/İstanbul
- Equant İstanbul Telekomünikasyon Hizmetleri Ltd. Şti. (GlobalOne)
Nispetiye Cad., Akmerkez, E3 Blok, Kat:5, Etiler/İstanbul
- Comsat İletişim Hizmetleri Ticaret A.Ş. (Comsat)
Barbaros Bulvarı, Ceddiye Sok., No:11, 80700, Yıldız/İstanbul

- Eser Telekomünikasyon Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Eser Telekom)
Anadolu Bulvarı, 11.Sok.,No:14, 06510, Söğütözü/Ankara

D - HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILAN

- Türk Telekomünikasyon A.Ş. (TTAŞ)
Turgut Özal Bulvarı, Aydınlikevler/Ankara

E - İDDİALARIN ÖZETİ

E.1. Resen İnceleme Nedenleri

İnternet Servis Sağlayıcılarına (ISS) altyapı hizmeti veren TTAŞ'ın;

- aylık erişim ücretlerini maliyetlerinin altında belirlediği,
- PRI (Primary Rate Interface) hattı almak isteyen servis sağlayıcılarının talebini karşılamadığı,
- kablo TV hattı üzerinden internet erişimi sunmak isteyen ISS'lere en fazla 65 Kbps kapasite verip, kendi servis sağlayıcısı TNet'e bunun yaklaşık beş katı kapasite tahsis ettiği

yönündeki iddialar, basında çıkan haberler ve Kurum Raportörlerinin yaptıkları çalışmalar neticesinde konunun 4054 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilmesi gerekli görülmüştür.

E.2. TISSAD'ın İddiaları

TISSAD'ın şikayet dilekçesinde özetle;

- TTAŞ'ın internet altyapı sağlama pazarında hakim durumda olduğu,
- TTAŞ'ın ISS'lere, başvuru tutarının %25'ini ödemelerine rağmen, talep ettikleri PRI hatlarını vermediği,
- TTAŞ'ın bu şekilde ISS'leri, TNet adı altında kurulan Sanal Erişim Noktaları (VPOP - Virtual Point of Presence) altyapısını kiralamaya ve neredeyse birer satış ve pazarlama organizasyonu haline dönüşmeye zorladığı,
- VPOP kullanımının, ISS'ler arasında servis kalitesi yönünden herhangi bir fark yaratmayacağı sebebiyle rekabeti kaldıran bir uygulama olacağı,
- TTAŞ'ın TNet adlı hizmeti ile internet servis sağlayıcılığı pazarında yıkıcı fiyat uyguladığı,
- TTAŞ'ın, ISS'lere ait ticari sırları zorla aldığı

iddia edilerek TTAŞ hakkında soruşturma açılması, Türkiye'de internet servisi sağlayan şirketlerin bu ihlaller neticesinde mevcut durumda uğramakta oldukları ve uğrayabilecekleri ciddi zararlara karşı 4054 sayılı Kanunun 9. maddesi uyarınca koruyucu nitelikte geçici tedbir alınması, TTAŞ'a bu ihlaller sebebiyle aynı Kanunun 16. maddesi uyarınca para cezası verilmesi talep edilmektedir.

E.3. Orhan O. BAĞ'ın İddiaları

Orhan O. BAĞ adlı şahıs tarafından gönderilen e-posta mesajında TTAŞ ve TTAŞ'ın kablo TV hizmetlerindeki gelir ortakları hakkında;

- kablo TV şebekesi üzerinden internet bağlantısı sağlanabilmesi için gerekli olan kablo modem cihazında belli markaların satın alınması şartıyla bu bağlantının sağlandığı,

- bu modemin sadece tek kullanıcıli sistemlerde kullanılmasına izin verilmesi ve birden fazla kullanıcının bağlanmasının talep edildiği durumlarda belirli markalı yönlendiricilerin (router) satın alınmasının zorunlu tutulduğu,

- kişilerin aynı donanımı, kablo TV internet aboneliği olan farklı iki noktada kullanmalarının engellendiği,

- kablo TV internet aboneliği için TTAŞ'ın duyurduğu tarifelerle ilgili gönderilen faturaların yanı sıra gelir ortakları tarafından da "hizmet bedeli" adı altında ücret talep edildiği

iddialarına yer verilmektedir.

E.4. Efes Net'in İddiaları

Efes Net'in Kurum kayıtlarına başvurusunda özetle,

- TTAŞ'ın ISS'lere altyapı sağlar durumda iken, kiralık hat fiyatlarında yüksek artışlar gerçekleştirdiği,

- ürün yelpazesinin bir bölümünü ISS'lere kapadığı,

- ehven fiyatlar ve sınırlandırılmamış ürün yelpazesi ile son kullanıcıyı hedefleyen satış politikalarını uygulamaya geçirdiği,

- çevirmeli (dial-up) abonelikte bedavaya yakın hizmet vererek internet servis sağlayıcılığı pazarını kontrolü altına almak istediği,

- ISDN-PRI hat ücretlerinde %100 ve kontörlü zamlar yaparak ISS'leri zor duruma soktuğu,

- kiralık hat kullanılarak sağlanan internet erişiminde TTAŞ'ın tüm hızlarda çok ucuz, kontörlü olmayan port ücretleri ilan ederek ve ara hızları ISS'lerin kullanımından kaldırarak kontöre bağladığı, bu hizmetleri oldukça pahalıya vererek bu pazarı ISS'lere kapatmak istediği

iddialarına yer verilmiştir.

E.5. Superonline'in İddiaları

Superonline'in dilekçesinde özetle,

- TTAŞ'ın altyapı tesislerinin kira ücretleri ile data servis ücretlerine %100'e varan oranlarda zam yaptığı,

- tek taraflı olarak belirlediği ve hizmetin kalitesinde artışa yol açacak herhangi bir değişikliğe ve yeni bir yatırıma dayanmayan yeni ücret tarifelerini, TTAŞ tarafından TNet adı altında sunulan internet servis sağlama hizmetine yansıtmadığı,

- bu uygulamalardan internet hizmetlerinden yararlanan kullanıcıların olumsuz etkileneceği

iddialarına yer verilerek, TTAŞ hakkında soruşturma açılması, Superonline'ın mevcut durumda uğramakta olduğu ve uğrayabileceği ciddi zararlara karşı koruyucu nitelikte geçici tedbir alınması ve bu ihlaller nedeniyle TTAŞ'ın para cezası ile cezalandırılması talep edilmektedir.

E.6. GlobalOne'in İddiaları

GlobalOne'in dilekçesinde, TTAŞ'ın uydu yer istasyonu işletmecilerinden aldığı royalty ücretlerine ilişkin tarifelerde gerçekleştirdiği 2,4 ila 63 kat arasında değişen oranda zammın hukuka aykırı olduğu iddia edilmektedir.

E.7. Comsat'in İddiaları

Comsat'ın şikayet dilekçesinde de aynı şekilde, TTAŞ'ın 1.6.2001 tarihinden itibaren uydu yer istasyonu işletmecilerinden aldığı royalty ücretlerine 2,4 ila 63 kat arasında değişen oranda artış yaptığı ve bu zamlar nedeniyle sektörün büyük zarara uğrayacağı iddia edilmektedir.

E.8. Eser Telekom'un İddiaları

Eser Telekom'un şikayetinin konusu da Comsat ve Global One'in iddiaları ile aynıdır.

F - DOSYA EVRELERİ

1. Gerek basında çıkan, ISS'lere altyapı hizmeti veren TTAŞ'ın, aylık erişim ücretlerini maliyetlerinin altında belirlediği; ISS'lerin kendi altyapılarını oluşturmak için talep ettikleri PRI hatlarını uzunca bir süredir vermediği, kablo TV şebekesi üzerinden internet erişimi sunmak isteyen servis sağlayıcılarına en fazla 64 Kbps kapasite verip TNet adı altında kendi sunduğu hizmet için bunun yaklaşık beş katı kapasite tahsis ettiği yönündeki haberler, gerek Kurum Raportörlerinin çalışmaları neticesinde konunun 4054 sayılı Kanun çerçevesinde değerlendirilmesi gerekli görülmüş ve bu doğrultuda hazırlanan 24.1.2001 tarih, D2/1/F.T.-01/1 sayılı İlk İnceleme Raporu 25.1.2001 tarih ve 10 sayılı Başkanlık Önergesi ile Kurul gündemine alınmıştır.

2. Konunun söz konusu rapor ile Kurul gündemine alındığı dönemde, aynı iddialar ile Kurum kayıtlarına 23.1.2001 tarih, 373 sayı ile TISSAD'ın dilekçesi intikal etmiş ve ihlallere yönelik olarak Kurul tarafından 4054 sayılı Kanunun 9. maddesi çerçevesinde koruyucu nitelikte geçici tedbir alınması talebinde bulunulmuştur.

3. Kurum kayıtlarına 26.1.2001 tarih, 8026 sayı ile giren ve Orhan O. BAĞ tarafından e-posta mesajı ile TTAŞ hakkında şikayette bulunulmuş ve gereğinin yapılması talep edilmiştir.

4. 30.1.2001 tarih, 01-06/49-Mİ sayılı Kurul Kararı ile şikayet konusu incelemeye alınmıştır.

5. Raportörler tarafından hazırlanan 1.2.2001 tarihli Bilgi Notunda; İlk İnceleme Raporunda talep edilen önaraştırma açılmasına yönelik raportör görüşünün, ilerletilen incelemeler neticesinde, 4054 sayılı Kanununun 40/1. maddesi uyarınca doğrudan soruşturma açılması yönünde değiştiği ifade edilerek Kurula sunulmuştur.

6. TISSAD'ın yukarıda bahsolunan şikayet dilekçesine ek olarak, Kurum kayıtlarına 27.2.2001 tarihinde yeni bir şikayet dilekçesi daha intikal etmiş; ISS'lerin iddia konusu ihlaller neticesinde uğramakta oldukları ve uğrayabilecekleri ciddi zararlara karşı 4054 sayılı Kanununun 9. maddesi uyarınca acil olarak koruyucu nitelikte geçici tedbir alınması yönünde karar verilmesi talep edilmiştir.

7. 13.3.2001 tarihli Bilgi Notu ile yukarıda bahsolunan ek şikayet dilekçesine ilişkin bilgi verilerek konu Kurula arz edilmiştir.

8. Daha sonra TISSAD tarafından gönderilen yeni şikayet dilekçesi 16.3.2001 tarih, 1055 sayı ile Kurum kayıtlarına girmiş, TTAŞ'a yönelik bir soruşturma kararının bir an önce alınması, ISS'lerin bu ihlaller neticesinde mevcut durumda uğramakta oldukları ve uğrayabilecekleri ciddi zararlara karşı 4054 sayılı Kanununun 9. maddesi uyarınca çok acil olarak koruyucu nitelikte geçici tedbir alınmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

9. 19.3.2001 tarihinde, TISSAD tarafından "Telekomünikasyon Sektöründe Yaşanan Rekabet Sorunları ve Liberalizasyon Sürecine Etkileri" konulu bir toplantı düzenlenmiş ve Telekomünikasyon Kurumu, Ulaştırma Bakanlığı ve Telsiz Genel Müdürlüğü yetkilileri ile telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren firmaların katılımıyla gerçekleştirilen toplantıya dosyada görevli Kurum Raportörleri katılarak konu hakkında bilgilendirilmişler, toplantıya ilişkin olarak hazırlanan 27.3.2001 tarihli Bilgi Notu Kurula sunulmuştur.

10. Raportörler tarafından 20.3.2001 tarihinde hazırlanan Bilgi Notunda TISSAD'ın geçici tedbir talebini haiz ek şikayet dilekçeleri değerlendirilmiş ve araştırma süreci içerisinde yapılan incelemelere ilişkin tespit ve değerlendirmeler Kurula arz edilmiştir.

11. Efes Net'in başvurusu 21.3.2001 tarih, 1158 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiş; TTAŞ'ın ihlal iddialarına ilişkin uygulamalarının bir daha gözden geçirilmesi, ISS'lerin yok olmasına izin verilmemesi talep edilmiştir.

12. Efes Net'in şikayet dilekçesinde yer verilen iddiaların özeti 26.3.2001 tarihli Bilgi Notu ile Kurula sunulmuştur.

13. Rekabet Kurulunun 28.3.2001 tarihli toplantısında; 24.1.2001 tarih ve D2/1/F.T.-01/1 sayılı İlk İnceleme Raporu ve konuya ilişkin olarak TTAŞ dışındaki bazı ISS'lerden Kurumumuza intikal eden şikayetler görüşülmüş ve TTAŞ'ın;

- "www.telekom.gov.tr/TTNet/tarifeler.html" adlı internet adresinde duyurduğu tarifeler ve yerel şebeke kullanıcılarının, abonelik gerektirmeden ülke çapında her yerden çevirmeli olarak internete erişimlerini sağlayan 146 servisi benzeri bir hizmeti ISS'lerin sunmalarına olanak tanımamak suretiyle, ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olmak ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemlerde bulunmak,

- internet kullanıcılarına maliyetinin altında fiyatlarla internet erişimi sunmak suretiyle internet hizmetleri piyasasındaki rekabet koşullarını bozmak,

- ISS'lerin yerel telefon şebekesini kullanan abonelerine hizmetlerini sunmak üzere kendisinden talep ettikleri PRI hatlarını hiç vermemek, ISS'leri TTNNet altyapısını kullanmaya mecbur etmek, ISS'lere yönelik olarak kiralık hatlarda uygulanan indirim sistemini 3-7 yıllık sözleşme yapılması şartına bağlamak, bu şekilde kendisine rakip yeni şebekelerin gelişmesini engellemek suretiyle tüketicinin zararına olarak üretimi, pazarlamayı ya da teknik gelişmeyi kısıtlamak,

- ISS'lerin hat başvurularına zamanında cevap vermemek, bu hat taleplerinin karşılanmasını kullanılacak malzemenin hibesi şartına bağlamak ve gelir paylaşımı ortakları ve TTNNet dışında kablo TV şebekesi üzerinden internet erişimi sunmak isteyen ISS'lere bu olanağı tanımamak suretiyle eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürmek,

- hizmet sunduğu ISS'lerden ticari sır niteliğindeki bilgileri talep ederek, bu bilgileri kendi internet hizmeti lehine kullanmak, ISS'lere tahsis ettiği VPOP'lardan en fazla %10'unun iade edilebilmesine izin vermek, kendisinden temel telekomünikasyon tesisi kiralayan ISS'leri bu tesislerde kullanılacak teçhizat konusunda belirli firmaların ürünlerini kullanmaya zorlamak yoluyla belirli bir piyasadaki hakimiyetinin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemlerde bulunmak,

yoluyla temel telekomünikasyon hizmetlerindeki hakim durumunu kötüye kullandığı ve bu şekilde 4054 sayılı Kanunun 6. maddesini ihlal ettiği iddialarının ciddiyeti dikkate alınarak, 28.3.2001 tarih ve 01-13/123-M sayılı kararı ile TTAŞ hakkında aynı Kanunun 40/1. maddesi uyarınca doğrudan soruşturma açılmasına karar verilmiştir.

14. Superonline'ın Kurum kayıtlarına 30.3.2001 tarih, 1279 sayı ile giren dilekçesinde ihlal iddialarına yer verilerek TTAŞ hakkında soruşturma açılması, Superonline'ın mevcut durumda uğramakta olduğu ve uğrayabileceği ciddi zararlara karşı koruyucu nitelikte geçici tedbir alınması ve bu ihlaller nedeniyle TTAŞ'ın para cezası ile cezalandırılması talep edilmiştir.

15. TISSAD'ın Kurum kayıtlarına 12.4.2001 tarih, 1505 sayı ile giren dilekçesinde yer alan, ön ödemesi yapılmış fakat tahsis edilmemiş ve verilemeyeceği açıklanmış PRI hatları için fahiş fiyatlar talep edilerek karşılanmaya çalışıldığı iddiası ileri sürülerek, gereğinin yapılması istenmiştir.

16. Efes Net'in Kurum kayıtlarına 18.4.2001 tarih, 1586 sayı ile giren şikayet dilekçesinde, TTAŞ'ın TTNNet adı altında sunduğu hizmet fiyatları düşük tutulurken, aynı fiyat seviyesinde kendilerinin hizmet verme olanaklarının olmadığı, rekabet edemedikleri ifade edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

17. TISSAD'ın Kurum kayıtlarına 20.4.2001 tarih, 1641 sayı ile giren dilekçesinde, TTAŞ'ın 20.4.2001 tarihi itibarıyla kontör ücretlerine %6 oranında zam yaptığı, bu artıştan sadece ISS'lerin etkilendiği, TTAŞ'ın kendi hizmetleri için kontör uygulamasından dolayı TTAŞ'dan hizmet alan nihai

kullanıcıların bu fiyat artışından etkilenmediği ve bu nedenle ISS'lerin rekabet gücünün %6 daha da düştüğü ifade edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

18. TISSAD'ın Kurum kayıtlarına 20.4.2001 tarih, 1621 sayı ile intikal eden dilekçesinde, ISS'lerin şikayet konusu ihlal nedeniyle uğramış oldukları zararlara ilişkin bilgi ve belgeler gönderilmiştir.

19. 25.4.2001 tarih ve 01-20/186-M sayılı Kurul kararında, Superonline'ın 30.3.2001 tarih, 1279 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal eden başvurusunun TTAŞ hakkında 28.3.2001 tarihinde 01-13/123-M sayılı Kurul kararı ile açılmış olan soruşturma içerisinde değerlendirilmesine, geçici tedbir talebinin soruşturma sürecinde ele alınmasına karar verilmiştir.

20. 2813 sayılı Telsiz Kanununun 4502 sayılı Kanunla değişik 7. maddesinin "Rekabet Kurulu, telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde ve birleşme ve devralmalara ilişkin olarak vereceği kararlar da dahil olmak üzere telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak vereceği tüm kararlarda öncelikle Kurumun görüşünü ve Kurumun yapmış olduğu genel düzenleyici işlemleri dikkate alır" şeklindeki üçüncü fıkrası uyarınca Telekomünikasyon Kurumunun görüşü 14.5.2001 tarih, 1083 sayı ile talep edilmiştir.

21. TTAŞ'ın ilk yazılı savunması 14.5.2001 tarih, 2003 sayı ile Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal etmiştir.

22. TISSAD'ın 15.5.2001 tarih, 2006 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal eden dilekçesinde, ISS'lerin girdisi olan altyapı hizmetleri için alış fiyatının, TTAŞ'ın ISS'lerin rakibi olarak faaliyet gösterdiği pazarda uyguladığı son kullanıcıya satış fiyatının çok üzerinde olduğu, altyapı fiyatlandırmasının kontör hesabı üzerinden yapılması dolayısıyla ISS'lerin kontör artışlarından doğrudan etkilenmesine karşın TNet kullanıcılarının bu artışlardan etkilenmedikleri ifade edilmiş; TTAŞ'ın fiyat uygulamalarının yeniden düzenlenmesi veya durdurulması yönünde geçici tedbir kararı alınması talep edilmiştir.

23. TISSAD'ın Kurum kayıtlarına 25.5.2001 tarih, 2181 sayı ile intikal eden dilekçesinde TTAŞ'ın kontör ücretine Mayıs ayı içerisinde %11, Nisan ayı içerisinde ise %6 oranında zam yaptığı, karşılık olarak hiçbir hizmet vermediği bir alanda "Uluslararası Noktadan Noktaya Uydu Data Tarifesi" adı altında ücret talep ettiği konularında bilgi verilmiştir.

24. Telekomünikasyon Kurumunun şikayet konusuna ilişkin olarak 14.5.2001 tarihli yazı ile istenen görüşü, Kurum kayıtlarına 5.6.2001 tarih, 2405 sayı ile intikal etmiştir.

25. Raportörler tarafından 11.6.2001 tarihinde hazırlanan Bilgi Notu ile, geçici tedbire yönelik olarak yapılan inceleme ve tespitlere yer verilmiş ve TTAŞ'ın kendisiyle İnternet Servis Sağlayıcı Sözleşmesi akdederek faaliyet gösteren ISS'lerle ilgili olarak;

- "maliyetinin altında belirlenmiş olan TNet tarifelerini, ISS'lere girdi olarak sunulan altyapı hizmetlerinin maliyetleri ve ISS'leri belirli teknolojiyi kullanmayı zorlamaya yönelik eylemlerde bulunmayacak şekilde belirlemesi,

- yasal tekel hakkına sahip bir teşebbüs olarak kendi hizmetlerini kullanan ISS'ler gibi yeniden satıcıları belirli bir teknoloji kullanmaya yönelik eylemlerine son vermesine ve yatırım planlarının yapılması sırasında yasal tekel kapsamındaki hizmetlerle ilgili talepleri karşılaması ve rekabete açık piyasalardaki rekabet koşullarını bozmayacak kararlar vermesi,

- sabit telefon abonelerine ayrıca bir abonelik gerektirmeden ülke çapında her yerden çevirmeli olarak internete erişim imkanı sağlayan 146 servisine benzer bir hizmeti diğer ISS'lere de sağlaması,

- No.7 ve PRI hatlarını teknik imkanlar dahilinde ISS'lere talepleri doğrultusunda tahsis etmesi,

- xDSL ve kablo TV şebekesini TTNNet ile aynı şartlarda diğer ISS'lerin de kullanımına açması,

- internet hizmetleri piyasasında rakibi konumunda olan ISS'lerden ticari sır niteliğindeki bilgileri talep etmemesi,

- ilgili piyasada faaliyet gösteren ISS'lerin geleceğe yönelik projeksiyonlarını yapabilmeleri için taleplerine olumlu veya olumsuz makul bir sürede cevap vermesi, bu taleplerin karşılanması için ilave şartlar ileri sürmemesi, ayrımcılık yapmaması,

- ISS'lerle akdettiği sözleşmelerden, kendisinden kaynaklanacak kusurlardan doğacak sorumlulukların karşı tarafa devri anlamına gelecek hükümleri çıkarması,

- 1.5.2001 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, uydu yer istasyonları işletmecilerinden ABD Doları bazında aldığı royalty ücretlerine yaptığı yüksek oranda zammı geri çekmesi”

gerektiği ifade edilmiştir.

26. Soruşturmanın devamı sırasında, piyasalarda telafisi güç zararların oluşabileceğinden bahisle Soruşturma Heyeti tarafından istenilen geçici tedbir talebi, 11.6.2001 tarih, REK.0.02.00.09/588 sayılı önerge ile 01-28 sayılı Kurul gündemine alınmış ve 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı Kurul Kararı ile internet altyapı hizmetleri piyasasında hakim durumda olan TTAŞ'ın;

- internet hizmetleri piyasasında TTNNet adı altında sunduğu hizmetlerin fiyatlarıyla, aynı piyasada faaliyetlerini yürütebilmek için kendisinin sunduğu zorunlu unsur niteliğindeki altyapı hizmetlerinden yararlanmak durumunda olan ISS'lere yönelik tarife ve uygulamaları, TTNNet adı altında sunduğu internet hizmetleri açısından çapraz sübvansiyon uygulamasına olanak vermeyecek ve rekabet ihlali oluşturmayacak şekilde tekrar belirlmesine,

- ISS'leri, internet erişimi sunmaları için sadece VPOP kiralamaya zorlayan eylemlerine son vermesine, ISS'lerin, talepleri halinde, internet erişiminde kullanılabilir teknolojilerden (ISDN-PRI, ISDN-BRI, No.7 E1 vb.) imkanlar ölçüsünde ve ayrımcılığa yer vermeyecek şekilde yararlanmalarını sağlamasına,

- ISS'lere, talepleri halinde, xDSL internet erişim olanağını ve kablo TV şebekesi üzerinden internet erişimini, TTNNet hizmetlerinde yararlandığı

imkanlarla, makul ve teknik açıdan imkan dahilindeki koşullarda, ayrımcı olmayacak şekilde açmasına,

- internet hizmetleri piyasasında rakibi konumunda olan ISS'lerden, teknik açıdan zaruri olanlar dışında, kendisine rekabet avantajı sağlayacak bilgileri (kullanıcı kimlikleri, isim, adres, telefon numarası vb.) talep etme uygulamasına son vermesine,

- yukarıda yer verilen 4054 sayılı Kanuna aykırı davranışlara son verildiğini ve bu konuda yapılan gerekli düzenlemeleri, kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde tüm ISS'lere yazılı olarak duyurmasına ve yaptığı işlemleri Rekabet Kurumuna bildirmesine,

- Kurulca öngörülen ve yukarıda belirtilen tedbirleri yerine getirmeden uygulamaya devam etmesi halinde 4054 sayılı Kanununun 16. ve 17. maddeleri uyarınca hakkında işlem yapılacağına TTAŞ'a bildirilmesine,

4054 sayılı Kanununun 9. maddesi son fıkrası uyarınca geçici tedbir niteliğinde olmak üzere karar verilmiştir.

27. Anılan Tedbir Kararı 27.6.2001 tarih, REK.0.06.00.00/253 sayılı yazı ile TTAŞ'a bildirilmiştir.

28. 29.6.2001 tarihinde Eser Telekom, Comsat ve GlobalOne ile yapılan toplantıda ve sonrasında Kuruma 29.6.2001 tarih, 2814 sayı ile intikal eden Eser Telekom'un dilekçesi; 2.7.2001 tarih, 2816 sayı ile intikal eden Comsat'ın dilekçesi; 4.7.2001 tarih, 2891 sayı ile intikal eden GlobalOne'in dilekçesinde uydu hizmeti veren kuruluşların trafiklerinin %95 ila %100'lük bölümünü internet trafiğinin oluşturduğu ifade edilmiştir. Eser Telekom'un dilekçesinde ayrıca TTAŞ'ın noktadan noktaya simetrik ve asimetric SCPC-VSAT tarifesinde yaptığı 3 ila 63 katlık artışın genel olarak internet ve ISS'lerin maliyetlerini doğrudan ve şiddetle etkilediği, ISS olup uydu çıkışını da kendisi yapan firmaların maliyetlerinin de aynı şekilde aşırı oranda yükseleceği ifade edilmiş, yeni tarife uygulamasının derhal durdurulması talep edilmiştir.

29. Rekabet Kurulunun 4.7.2001 tarih, 01-30/300-M sayılı kararıyla yukarıda bahsolunan TTAŞ'ın noktadan noktaya uydu tarifeleri hakkındaki iddialara yönelik soruşturma açılmasına, bu soruşturmanın daha önce TTAŞ hakkında 28.3.2001 tarih, 01-13/123-M sayılı Rekabet Kurulu Kararı ile açılmış olan soruşturma kapsamına alınarak yürütülmesine, geçici tedbir taleplerinin soruşturma sürecinde ele alınmasına karar verilmiştir.

30. 2813 sayılı Telsiz Kanununun 4502 sayılı Kanunla değişik 7. maddesi uyarınca 4.7.2001 tarih, 01-30/300-M sayılı Kurul kararı ile açılan soruşturma kapsamında değerlendirilecek olan geçici tedbir talebine ilişkin olarak Telekomünikasyon Kurumunun görüşü 9.7.2001 tarih, REK.0.06.00.00/263 sayılı yazı ile talep edilmiştir.

31. Rekabet Kurulunun 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı geçici tedbir kararına ilişkin olarak TTAŞ'ın cevap yazısı Kurum kayıtlarına 11.7.2001 tarih, 2999 sayı ile intikal etmiştir. TTAŞ, yazısında aynen: "kararınız incelenmiş, her türlü talep ve dava hakkımız saklı kalmak kaydıyla söz konusu karar doğrultusunda yapılan işlemler aşağıda belirtilmiştir:

- İnternet dial-up erişim aylık ücretlerinde %20 oranında artış yapılmış olup, Temmuz 2001 tahakkuk dönemi itibarıyla de uygulamaya konulmuştur. Ayrıca TÜFE oranındaki artışa paralel olarak her üç ayda bir artış yapılacaktır.

- İnternet erişiminde kullanılabilir teknolojilerin yaygınlaştırılması için gerekli çalışmalar sürdürülmektedir. Her zaman olduğu gibi taleplerin imkanlar ölçüsünde ve ayrımcılığa yer vermeyecek şekilde karşılanması genel ilkeimiz olup, bunun dışında keyfi işlem yapılması söz konusu olamaz.

- İSS'lere xDSL ve kablo TV şebekesi üzerinden internet erişimi sunulması bugün için teknik olarak mümkün bulunmamaktadır. Gerekli altyapı tamamlandığında xDSL ve kablo TV şebekesi üzerinden internete erişim imkanının İSS'lere de verilmesi mümkün olacaktır.

- İSS'lerden internet servislerinin kalitesinin tespiti, ileriye dönük tahmin ve yatırımları yönlendirmesi yönüyle teknik açıdan zaruri olanlar dışında kullanıcı kimliği, isim, adres, telefon numarası vb. bilgiler talep edilmeyecektir. Buna ilişkin "İnternet Servis Sağlayıcı Sözleşmesi"nin ilgili hükmünde gerekli düzenlemeler yapılması hususunda Yönetim Kurulumuza teklif götürülmüş olup, Yönetim Kurulumuzun kararı doğrultusunda gereği sağlanacaktır.

- Kurulunuz tarafından alınan kararlar doğrultusunda yukarıda belirtilen tüm işlemler İSS'lere duyurulmuştur"

ifadelerine yer vermiştir.

32. 4.7.2001 tarih, 01-30/300-M sayılı Kurul kararı ile açılmış olan soruşturma kapsamında değerlendirilecek olan geçici tedbir talebine ilişkin olarak Telekomünikasyon Kurumundan istenen görüş Rekabet Kurumu kayıtlarına 20.7.2001 tarih, 3099 sayı ile intikal etmiştir.

33. TTAŞ, Kurum kayıtlarına 20.7.2001 tarih, 3100 sayı ile intikal eden yazısında kullanıcı kimlikleri, isim, adres, telefon numarası vb. bilgileri talep etme uygulamasına son verilmesi hususuna istinaden, internet servis sağlayıcılığı sözleşmesinin bu hükmü içeren 4.9. maddesinin Yönetim Kurulunun 17.7.2001 tarihli kararı ile iptal edildiğini ve bu durumun İSS'lere 19.7.2001 tarihli yazı ile bildirildiğini ifade etmiştir.

34. 23.7.2001 tarihli Bilgi Notunda, uydu yer istasyonu işletmecilerinin TTAŞ'ın eylemlerine yönelik olarak talep ettikleri geçici tedbir hakkında yapılan inceleme ve tespitlere yer verilmiş ve raportör görüşü olarak Ulaştırma Bakanlığı ile 28.2.2001 tarihinde imzaladığı Görev Sözleşmesi kapsamında uydu yer istasyonu hizmetlerini, uydu yer istasyonu işletmecileri ile imzaladığı sözleşmeler kapsamında yürüten TTAŞ'ın;

- "uydu yer istasyonu işletmecilerine yönelik olarak 1.5.2001 tarihi itibarıyla devreye soktuğu yeni ücret tarifelerini uygulamaya son vermesi,

- Kurulca öngörülen ve yukarıda belirtilen tedbiri yerine getirmemesi halinde 4054 sayılı Kanunun 16. ve 17. maddeleri uyarınca hakkında işlem yapılacağıının TTAŞ'a bildirilmesi"

gerektiği ifade edilmiştir.

35. Kurul, Telekomünikasyon Kurumunun olumlu görüşünü de dikkate alarak, 4054 sayılı Kanunun 9. maddesi uyarınca nihai karara kadar ciddi ve telafisi

olunmayacak zararların önlenbilmesi için ihlalden önceki durumu koruyucu nitelikte, 23.7.2001 tarihli yukarıda bahsolunan Bilgi Notunda yer alan raportör görüşü doğrultusunda, uydu yer istasyonu işletmeciliğine ilişkin olarak 31.7.2001 tarih, 01-37/363-M sayı ile geçici tedbir kararı almıştır.

36. TISSAD'ın, TTAŞ'ın geçici tedbir kararı çerçevesinde ISS'lere göndermiş olduğu yazıya ilişkin görüş ve değerlendirmeleri içeren dilekçesi 8.8.2001 tarih ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

37. Rekabet Kurulunun 4.7.2001 tarih, 01-30/300-M sayılı kararıyla TTAŞ'ın uydu tarifeleri hakkındaki iddialara yönelik açılan soruşturma ile ilgili ilk yazılı savunması 10.8.2001 tarih, 3365 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

38. Kurulun almış olduğu 31.7.2001 tarih, 01-37/363-M sayılı geçici tedbir kararı 13.8.2001 tarih, REK.0.06.00.00/371 sayılı yazı ile TTAŞ'a bildirilmiştir.

39. 9.8.2001 tarihinde yazılı olarak istenen bilgilere ilişkin olarak TTAŞ tarafından gönderilen yazı 14.8.2001 tarih, 3425 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

40. Kurulun 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı geçici tedbir kararının TTAŞ tarafından yerine getirilip getirilmediğine ilişkin hazırlanan 16.8.2001 tarihli Bilgi Notunda raportör görüşü olarak; tedbir kararına tam olarak uyulmadığı, bu nedenle TTAŞ'ın 4054 sayılı Kanununun 17(a). maddesi gereği para cezası ile cezalandırılması gerektiği ifade edilmiştir.

41. Kurulun 31.7.2001 tarih, 01-37/363-M sayılı uydu tarifelerine yönelik geçici tedbir kararının 21.8.2001 tarihi itibarıyla uygulamaya konulduğunu bildiren TTAŞ'ın yazısı 21.8.2001 tarih ve 3530 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

42. TTAŞ tarafından 31.7.2001 tarih ve 01-37/363-M sayılı geçici tedbir kararı için iptal ve yürütmenin durdurulması istemiyle 21.8.2001'de Danıştaya başvurulmuş, Danıştay Onuncu Dairesi, 11.12.2001 tarihinde yürütmenin durdurulması isteminin oybirliğiyle reddine karar vermiştir (Esas No: 2001/2561).

43. TTAŞ'dan istenen bilgilere istinaden gönderilen yazılar 28.8.2001 tarih, 3681 sayı ve 28.8.2001 tarih, 3682 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

44. KDV oranındaki düşüşün etkilerine ilişkin TTAŞ'dan gelen yazı 17.9.2001 tarih, 3999 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

45. Soruşturma Heyeti Başkanlığının 14.9.2001 tarih, REK.0.02.00.09/46 sayılı önergesi doğrultusunda 18.9.2001 tarih, 01-45/463-M sayılı Kurul kararı ile TTAŞ hakkında yürütülen soruşturmanın süresi 6 ay uzatılmıştır.

46. Kurulun 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı kararıyla hakkında alınan geçici tedbir kararının uygulanması amacıyla yönelik olarak, TTAŞ tarafından yapılan işlemlere ilişkin bilginin yer aldığı yazı, 26.9.2001 tarih ve 4146 sayı ile Kuruma intikal etmiştir.

47. Kurulun 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı geçici tedbir kararının TTAŞ tarafından yerine getirilip getirilmediğine ilişkin hazırlanan 1.10.2001 tarihli Bilgi Notunda, raportör görüşü olarak tedbir kararının gereklerinin yerine getirilmediğinin düşünüldüğü ifade edilmiştir.

48. 2.10.2001 tarih, 01-46/470-M sayılı toplantıda, Kurulca öngörülen geçici tedbir kararının uygulanmasının gereklerinin kısmen yerine getirildiğinin anlaşıldığı, tedbir kararında öngörülen diğer hususların yerine getirilmesinin teknik olarak mümkün olmadığı yönündeki savunmanın değerlendirilmesi bakımından, bu yönde Soruşturma Heyetince gerekli incelemenin yapılarak sonucunun 15 gün içerisinde Kurul gündemine getirilmesi yönünde karar alınmıştır.

49. 2.10.2001 tarih, 01-46/470-M sayılı Kurul kararı doğrultusunda incelemenin yapılmasını teminen 12.10.2001 tarihinde Rekabet Kurumunda TTAŞ yetkilileri, konuyla ilgili akademisyenler ve şikayetçilerin katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantı ile ilgili olarak 23.10.2001 tarihli Bilgi Notu hazırlanarak Kurula sunulmuştur.

50. TTAŞ hakkında yürütülen soruşturma kapsamında 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı Kurul kararı ile öngörülen geçici tedbir kararına uyulup uyulmadığının belirlenmesi amacıyla 2.10.2001 tarih ve 01-46/470-M sayılı Kurul kararı üzerine Soruşturma Heyetince yapılan inceleme sonucu elde edilen bilgilere ilişkin olarak hazırlanan 23.10.2001 tarihli Bilgi Notunda; TTAŞ tarafından geçici tedbire yönelik olarak gerçekleştirilen ve yakında gerçekleştirileceği bildirilen uygulamaların, ilgili geçici tedbir kararının gereklerini yerine getirmekten uzak olduğu ve bu nedenle 4054 sayılı Kanununun 17. maddesinin (a) bendinin uygulanmasının gerektiği ifade edilmiştir.

51. Kurulun 4.7.2001 tarih, 01-30/300-M sayılı geçici tedbir kararına ilişkin ek değerlendirme ve bilgilerin yer aldığı 24.10.2001 tarihli Bilgi Notunda, yeni tarihin durdurulma tarihi olarak alınması gereken tarih ve hibe şartlarına ilişkin Raportörlerin değerlendirmelerine yer verilmiştir.

52. 25.10.2001 tarih, 4551 sayı ile Kurum kayıtlarına giren TTAŞ'ın yazısında internet dial-up erişim ücretine ilişkin yeni gelişmeler bildirilerek, geçici tedbirin ilgili maddesinin gereğinin yerine getirildiği ifade edilmiştir.

53. Kurul, 31.10.2001 tarih ve 01-53/528-M sayı ile almış olduğu kararında 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı Kurul kararı ile öngörülen geçici tedbir şartlarına TTAŞ'ın bazı uygulamaları ile uymadığına, anılan kararda belirtilen ve TTAŞ'ın uymadığı hususlar ile ilgili olarak TTAŞ'a tedbir kararına uygun düzenlemeler yapması için ek bir süre verilmesine gerek bulunmadığına; 31.7.2001 tarih, 01-37/363-M sayılı Kurul Kararında belirtilen şartların 1.5.2001 tarihinden itibaren geçerli olduğunun TTAŞ'a bildirilmesine karar vermiştir.

54. Kurulun almış olduğu 31.10.2001 tarih, 01-53/528-M sayılı Karar 7.11.2001 tarih, REK.0.06.00.00/489 sayılı yazı ile TTAŞ'a bildirilmiştir.

55. TISSAD'ın, geçici tedbir kararının sonuçlarına yönelik değerlendirmelere yer verilen dilekçesi 13.11.2001 tarih, 4829 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

56. 31.10.2001 tarih, 01-53/528-M sayılı Kurul Kararı ile verilen idari para cezasının yeniden gözden geçirilmesi, TTAŞ tarafından yapılacak düzenlemelere esas olmak üzere geçici tedbir kararının hangi maddesinin uygulanmamasından dolayı para cezası verildiğine açıklık getirilmesi, Rekabet

Kurumu bünyesinde TTAŞ ile ilgili düzenlenmiş her türlü evrakın ve elde edilen her türlü delilin bir nüshasının TTAŞ'a gönderilmesi talebini haiz TTAŞ'a ait yazı 19.11.2001 tarih, 4903 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Bahse konu yazıya 11.12.2001 tarih ve REK.0.06.00.00/542 sayılı yazı ile cevap verilmiştir.

57. TTAŞ, Kurulca alınan 21.6.2001 tarih ve 01-28/273-M sayılı geçici tedbir kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle Danıştaya başvurmuş, Danıştay Onuncu Dairesi yürütmenin durdurulması istemini 19.11.2001 tarih E:2001/2113 nolu kararıyla oyçokluğuyla reddetmiştir. TTAŞ tarafından bu karara karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kuruluna yapılan itiraz da 11.1.2002 tarihinde oyçokluğuyla reddedilmiştir.

58. TTAŞ ayrıca Rekabet Kurulunun idari para cezası uygulanmasına ilişkin 31.10.2001 tarih ve 01-53/528-M sayılı kararına karşı da iptal istemiyle 28.11.2001'de Danıştaya başvurmuştur. Başvuruyla ilgili olarak Danıştay tarafından henüz herhangi bir karar alınmamıştır.

59. 14.12.2001 tarih, 5337 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal eden TTAŞ'a ait yazıda ek bazı hususlara yer verilerek idari para cezasının kaldırılması talep edilmiştir.

60. TTAŞ'ın, 20.12.2001 tarih, 5542 sayı ile Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal eden yazısıyla, halen devam etmekte olan SCPC-VSAT devrelerine uygulanacağı ilan edilen IDR/VSAT-IBS tarifesinin uygulanmasının durdurulmasına 1.5.2001 tarihi itibarıyla başlanmasına, IDR/VSAT-IBS tarifesine göre ücretlendirilen devrelerden alınan bedellerin bu devrelerin sonraki dönem faturalarından düşülmesine, bu tarifeye göre bildiri yapılan ancak henüz firmalarca ödenmeyen faturaların da iptal edilerek, 1.5.2001 tarihinden önceki tarifinin uygulanacağını muhatap firmalara iletilmesine karar verildiği bildirilmiştir.

61. TNet aylık dial-up ücretlerinin Telekomünikasyon Kurumu tarafından onaylandığına ilişkin açıklamaların da yer aldığı TTAŞ'ın 2.1.2002 tarih, 7 sayı ile Kurum kayıtlarına giren yazısında, TTAŞ'a uygulanan idari para cezasının kaldırılması talep edilmiştir.

62. 3.1.2002 tarih, 73 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal eden Kablonet İletişim Sistemleri Sanayi ve Ticaret AŞ'nin dilekçesinde, TTAŞ'ın kablo TV şebekesini diğer ISS'lere açmaması karşısında, Rekabet Kurumunun devreye girmesi ve TTAŞ'ın baskıcı ve adil olmayan tavrı karşısında Rekabet Kurulunun başkan ve hakem olacağı bir toplantıda TTAŞ yetkilileri ile görüşülerek karara bağlanması talep edilmiştir.

63. TTAŞ'ın dial-up tarifelerinin onayına ilişkin olarak Telekomünikasyon Kurumundan 7.1.2002 tarih, REK.0.06.00.00/571 sayılı yazı ile bilgi istenmiştir.

64. Telekomünikasyon Kurumu tarafından yürütülmekte olan soruşturma kapsamında TTAŞ'ın yapmış olduğu yazılı savunmanın ekli olduğu TTAŞ'ın yazısı, 16.1.2002 tarih, 263 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

65. TTAŞ'ın dial-up internet tarifelerinin onaylanmasına ilişkin açıklamaları içeren Telekomünikasyon Kurumunun yazısı 21.1.2002 tarih, 348 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Yazıda onaylanan tarifenin, herhangi bir

şekilde Rekabet Kurumu ve Telekomünikasyon Kurumu tarafından yürütülmekte olan soruşturma sonuçlarına engel teşkil etmediği, tarifenin çapraz sübvansiyona engel olacak bir tarife olduğunun Telekomünikasyon Kurumu tarafından belirtilmediği ifade edilmiştir.

66. 25.1.2002 tarih, 441 sayı ile Kuruma intikal eden TTAŞ'ın yazısında, bazı ISS'lerin internet kullanımına ilişkin tarifeleri, maliyet kalemleri ile ilgili bilgi ve belgeler sunulmuş ve idari para cezasının kaldırılması talep edilmiştir.

67. Kurulun 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı kararı ile öngörülen geçici tedbir uygulamasının TTAŞ tarafından kaldırılması talebine ilişkin olarak Raportörler tarafından hazırlanan Bilgi Notunda ilgili tedbir kararının gereklerinin yerine getirilmediği ve dolayısıyla söz konusu tedbir kararının yürürlükte kalması gerektiği ifade edilmiştir.

68. TISSAD'ın Kurum kayıtlarına 6.2.2002 tarih, 667 sayı ile intikal eden yazısında, "Türk Telekom'dan Kaymaklı Kampanya" adı altında düzenlenen kampanyaya yönelik değerlendirmelerde bulunulmuş ve uygulama Rekabet Kurulunun bilgisine sunulmuştur.

69. TISSAD'ın 14.2.2002 tarihli dilekçesinde TTAŞ Genel Müdürünün IT-Business Weekly dergisi 57. sayısında yayımlanan söyleşi ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur.

70. Kablonet'in, TTAŞ'ın kablo TV şebekesini diğer ISS'lere açmama ve konuyu çözer gözükp oyalama politikaları karşısında, Rekabet Kurumunun devreye girmesi ve TTAŞ'ın baskıcı ve adil olmayan tavrı karşısında Rekabet Kurumunun başkan ve hakem olacağı bir toplantıda TTAŞ yetkilileri ile görüşülerek karara bağlanması talebi, 19.2.2002 tarih ve 02-09/90-M sayılı Kurul Kararı ile reddedilmiştir.

71. Kurulun 28.2.2002 tarih ve 02-10/104-M sayılı kararında; TTAŞ'ın hakkında yürütülen soruşturma çerçevesinde 21.6.2001 tarih, 01-28/273-M sayılı Kurul kararı ile öngörülen geçici tedbir uygulamasının kaldırılması talebinin görüşülerek, tedbir kararının devam ettiği, 31.10.2001 tarih, 01-53/528-M sayılı kararda öngörülen idari para cezasının uygulanmasına yönelik olarak tedbirin gereklerinin birtakım teknik nedenlerle, belirtilen süre içinde yerine getirilemeyeceğinin belirlenmesi durumunda, idari para cezası uygulanmasının nihai karar değerlendirmesi sırasında dikkate alınacağı; 31.10.2001 tarihli kararın bu şekilde anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir.

72. TTAŞ'ın 22.3.2002 tarih, 1359 sayılı yazısında, 10.3.2002 tarih, REK.0.06.00.00/77 sayılı yazı ile istenen, yürürlükteki internet tarifesi ve Şubat 2002 tarihi itibarıyla abone sayısı gönderilmiş ve ayrıca TNet dial-up tarifesinin aylık 6.000.000 TL'den 9.000.000 TL'ye çıkarılması husususun TTAŞ Yönetim Kuruluna sunulduğu ve tarifenin Yönetim Kurulunun kabulü ve Telekomünikasyon Kurumunun onayını müteakip yürürlüğe gireceği bildirilmiştir.

73. Yapılan soruşturma sonucunda hazırlanan rapor 28.3.2002 tarihinde SR/02-2 sayı ile taraflara tebliğ edilmiştir. Mezkur rapor 5.4.2002 tarihinde Telekomünikasyon Kurumuna da gönderilmiştir.

74. Soruşturma Raporunun tebliğini takiben, Kurum kayıtlarına 6.5.2002 tarih ve 2077 sayı ile TTAŞ'ın ikinci yazılı savunması intikal etmiştir. Bunun

ardından Soruşturma Heyetinin Ek Yazılı Görüşü 21.5.2002 tarih ve 1373 sayı ile taraflara tebliğ edilmiştir.

75. TTAŞ tarafından ek görüşe cevaben yollanan üçüncü yazılı savunma ise Kurum kayıtlarına 3241 sayı ile 22.7.2002 tarihinde girmiştir.

76. 22.8.2002 tarih ve 02-48/606-M sayılı Kurul toplantısında Sözlü Savunma Toplantısının 20.9.2002 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir.

77. 20.9.2002 tarihinde yapılan Sözlü Savunma Toplantısının ardından, Kurul 2.10.2002 tarih ve 02-60/755-305 sayı ile nihai kararını vermiştir.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ

İlgili raporda;

1. TTAŞ'ın;

a) kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda,

b) yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda,

c) yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda,

d) uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalty'leri içeren pazarda

hakim durumda olduğu,

2. TTAŞ'ın;

a) Kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazardaki hakim durumunu;

i) Kurumsal kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarında, kurumsal kullanıcılara TTNNet adı altında sunduğu geniş bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri, rakiplerinin aynı pazarda faaliyet gösterebilmeleri için gerekli altyapı ücretlerini, toptan ve perakende ayırımına gitmeden, ilgili pazarda rekabet edebilmelerini zorlaştıracak şekilde yüksek belirlemek,

ii) 19.7.2001 tarihine kadar, Internet Servis Sağlayıcı sözleşmelerindeki hükümler vasıtasıyla, ISS'lerin ticari faaliyetleri ile ilgili olan, herhangi bir mecrada açıklanmayan ve kendi hizmeti TTNNet açısından ticari faaliyetlerine yön verirken kullanılma ihtimali bulunan bilgilerin ISS'lerce kendisine periyodik olarak bildirilmesini şart koşturmak,

iii) Geniş bant internet erişiminde kullanılan altyapı tarifelerinde kontör uygulamasına geçerken, kurumsal kullanıcılara yönelik

geniş bant internet erişim piyasasında TTNNet adı altında sunduğu hizmetlerin tarifelerini kontöre bağlayıp, kontörün her artışında rekabete aykırı sübvansiyonun artışına sebep olarak piyasadaki rekabet koşullarını bozmak,

b) Yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazardaki hakim durumunu,

i) Aynı pazarda

- ISS'lerin ISDN-PRI, No. 7 E1 taleplerinin karşılanmasında zorluk çıkararak, faaliyetlerin pazarın iç dinamiklere göre değil TTAŞ'ın dilediği biçimde yürütülmesini olanaklı kılmak üzere, yerel kullanıcıya sunulan dar bant internet erişim hizmetleri pazarında TTNNet adı altında sunduğu hizmete rakip hizmetler sunan ISS'leri zor durumda bırakarak pazardaki rekabet koşullarını bozmak,

- ISS'lerin kiralık devre taleplerine zamanında cevap vermeyerek ve bazı durumlarda talebin karşılanmasını kullanılacak malzemenin hibesi koşuluna bağlayarak yerel kullanıcıya sunulan dar bant internet erişim hizmetleri pazarındaki rakip ISS'lerin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırarak rekabet koşullarını bozmak,

- Yerel kullanıcıya dar bant internet erişim hizmeti sunan ISS'leri VPOP yöntemini kullanmaya zorlayıp, ISDN-PRI ve/veya No.7 E1 kullanmalarını engelleyerek, bu piyasaya girişte yeniden satışı ISS'ler için tek alternatif haline getirerek, yerel şebekeye erişim yoluyla piyasaya girişin yaratacağı rekabet sonucu oluşması muhtemel etkinlik artışlarından tüketicinin faydalanmasını engellemek ve ISS'lerin 2004 yılı sonrasına yönelik şebeke geliştirmelerini önleyerek potansiyel rekabetin gelişmesini durdurmak,

- 19.7.2001 tarihine kadar, İnternet Servis Sağlayıcı Sözleşmesindeki hükümler yoluyla, ISS'lerin ticari faaliyetleri ile ilgili olan, herhangi bir mecrada açıklanmayan ve kendi şirketi TTNNet tarafından ticari faaliyetlerine yön verirken kullanılma ihtimali bulunan bilgilerin ISS'lerce kendisine periyodik olarak bildirilmesini şart koşarak telekomünikasyon hizmetleri altyapı sağlama pazarında rekabet koşullarını bozmak,

- Dar bant internet erişiminde kullanılan altyapı tarifelerinde kontör uygulamasına geçerken, dar bant internet erişim piyasasında TTNNet adı altında son kullanıcıya sunduğu hizmetlerin tarifelerini kontöre

bağlamayarak, kontörün her artışında rakip ISS'lerin temel girdilerinin fiyatlarını artırmak ve bu yolla rakiplerinin maliyetlerini yükseltmek yoluyla rekabete aykırı sübvansiyonun artışına sebep olarak dar bant internet erişim piyasasında rekabet koşullarını bozmak,

- ISS'lere herhangi bir test olanağı veya garanti imkanı sunmadan kiraladığı dar bant internet erişiminde kullanılan VPOP hatların, iade edilmek istenmesi durumunda, ilk yıl için sadece %10'una kadar iade imkanı sunmak,

- Kiralık hatlara uygulanan indirim oranlarını 3, 5 ve 7 yıllık sözleşme sürelerine bağlamak suretiyle, 2004 yılı başında sona erecek olan ulusal ve uluslararası ses iletimi ile telekomünikasyon altyapısı hizmetleri piyasalarındaki hakim durumunu, 2004 sonrasında da devam ettirmek amacıyla, ses iletimi ve telekomünikasyon altyapısı hizmetleri pazarına girebilecek ve kendi ses iletimi ve altyapı hizmetlerine alternatif sunabilecek teşebbüslerin pazara girişlerine engel olmak,

ii) Yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri pazarında,

- TNet adı altında yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri maliyetin altında belirleyerek, rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini güçlendirmek,

- Sabit telefon abonelerine ayrıca bir abonelik gerektirmeden ülke çapında her yerden çevirmeli olarak internete erişim imkanı sağlayan, 146 numarası ile internet erişimi hizmetine benzer bir hizmeti diğer ISS'lerin sunmasına engel olarak bu pazardaki rekabet koşullarını bozmak,

c) Yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazardaki hakim durumunu,

i) Aynı pazarda,

- Kendi kontrolü altındaki kablo TV şebekesini yerel kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarında faaliyet gösteren ISS'lerin kullanmasını engelleyerek (açık erişime izin vermeyerek) ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olmak,

- Kendi kontrolü altındaki yerel telefon şebekesi üzerinden DSL teknoloji kullanarak yerel kullanıcılara sunulan geniş bant internet hizmetleri piyasasında faaliyet yürütmek

durumunda olan ISS'lerin, bu şebekeyi birbirini tamamlayıcı nitelikte yeniden satış ve yerel şebekeye erişim yöntemleri ile kullanmalarını engelleyerek ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olmak,

- Hem kablo TV hem de telefon şebekesinin ISS'ler tarafından geniş bant erişim hizmeti sunulmasında, kendi TNet hizmetinin son kullanıcıya sunulduğu fiyatın üstünde rakamları ISS'lerden erişim ücreti olarak talep etmek suretiyle ISS'lere yüksek ekipman maliyeti getirmek ve tarifesi yüksek kiralık devreler kullanmaya zorlayarak tüketicinin zararına olarak, tüketici tercihlerini sadece kendi sunduğu TNet hizmetleriyle kısıtlayarak ve diğer yatırımcıların bu alana yatırım yapmasını engellemek,

ii) Yerel kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarında

- Kablo TV şebekesi üzerinden internet erişim hizmeti alınabilmesini, gerekli kablo modem cihazında belli markaların satın alınması şartına bağlayarak, kablo modem alım satımının gerçekleştirildiği piyasada rekabet koşullarını bozmak,

d) Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalty'leri içeren pazardaki hakim durumunu,

i) Uydu yer istasyonu işletmecilerinden aldığı royalty tarifelerinde 2,4 ila 63 kat arasında değişen oranlarda zam yaparak artık tekel hakkının kalmadığı bir piyasada, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmak ve kendisi kullanmakta olduğu halde, diğer yeniden satıcı veya kurumsal kullanıcılara belirli kapasitenin üzerinde hat kiralamayarak ve kiraladığı düşük kapasitelerden yüksek fiyat talep ederek, uydu yer istasyonu hizmetleri pazarındaki rekabet koşullarını kendi lehine, uydu yer istasyonu işletmecileri aleyhine bozmak ve bu yolla ISS'lerin yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlamak,

ii) Devrelerin kiralanması sonrasında, taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususlarda ISS'lere zorluk çıkararak, bu hizmetlerin girdi olarak kullanıldığı dar ve geniş bant internet erişim hizmetleri pazarlarında rakibi konumundaki ISS'leri rekabette dezavantajlı konuma sokup bu pazarlardaki rekabet koşullarını bozmak

suretiyle 4054 sayılı Kanunun 6. maddesi kapsamında kötüye kullandığı,

Bu nedenle aynı Kanunun 16. maddesinin ikinci fıkrası gereğince idari para cezası ile cezalandırılması gerektiği;

3. TTAŞ'ın yukarıda bahsedilen eylemlerinin sona erdirilebilmesi ve ilgili piyasalarda sağlıklı rekabet ortamının oluşturulabilmesi için;

a) Son kullanıcıya yönelik internet erişim hizmeti tarifelerini hakim durumda olduğu piyasalarda yürüttüğü faaliyetlerinden elde ettiği gelirle doğrudan veya dolaylı olarak sübvansız etmemesi ve bu şekilde internet erişim hizmeti pazarında çapraz sübvansiyona yol açmayacak şekilde tarifelerini yeniden belirlemesi,

b) Kurumsal ve yerel kullanıcıya sunduğu dar ve geniş bant internet erişim hizmeti faaliyetlerini ayrı bir tüzel kişilik oluşturarak yürütmesi,

c) Yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda, yeniden satış ve yerel şebekeye erişerek piyasaya giriş şeklindeki alternatiflerden herhangi birisinin ISS'ler tarafından benimsenmesi yönünde zorlayıcı eylemlerine son vermesi, ISS'lerin fiziksel bağlantı ve ortak yerleşimlerine izin vermesi, mesafeli bağlantının sağlanmasında kullanılacak ISDN-PRI ve/veya No. 7 E1 teknolojilerini zamanın nötr bir unsur olmadığını dikkate alarak ISS'lerin kullanımına sunması, yasal tekel hakkına sahip bir operatör olarak yatırım kararlarını müşterilerinin taleplerine bağlı olarak tasarlaması ve bu taleplerin zamanında karşılanmasına yönelik tedbirleri alması,

d) Son kullanıcıya yönelik internet hizmeti tarifeleri ile benzer hizmetleri son kullanıcıya sağlayan ISS'lere yönelik altyapı erişim tarifeleri arasında, internet erişim hizmeti pazarında rekabeti bozucu nitelikte olmayacak şekilde toptan ve perakende ayırımına giderek, ayrı tarife yapıları oluşturması,

e) Kablo TV şebekesinin kontrolünü başka bir teşebbüse devretmesi, devir gerçekleşinceye kadar bu şebekeden yararlanarak hizmet sunmak isteyen teşebbüslerin şebekeyi kullanmalarını engelleyen veya zorlaştıran eylemlerine son vermesi,

f) Yerel telefon şebekesini kullanarak yerel kullanıcılara dar ve geniş bant internet erişim hizmeti sunmak isteyen teşebbüslerin şebekeyi kullanmalarını engelleyen veya zorlaştıran eylemlerine son vermesi, bu kapsamda 2004 yılına kadar ses iletişimde kullanılmamak üzere yerel telefon şebekesini tam erişime, paylaşımlı erişime ve hızlı veri akışı erişimine açması ve ortak yerleşime izin vermesi,

g) 146 hizmeti benzeri abonelik gerektirmeden internet erişim sağlama olanağını diğer teşebbüslerin kullanımına açması,

h) Kiralık hatlara yönelik olarak uyguladığı indirim sistemini, sözleşme süresi ve hacme bağlı indirimleri birbiriyle ilişkilendirmeyecek şekilde tekrar gözden geçirmesi,

i) İnternet erişimi sunulması sırasında ISS'lere uyguladığı kablo TV ve telefon şebekesine ilişkin, noktadan noktaya ve kiralık hat ücretlerini

TTNet adı altında sunulan hizmetlerle diğer ISS'ler arasındaki rekabet koşullarını bozmayacak şekilde yeniden belirlenmesi,

gerektiği,

4. İlgili pazarlarda sağlıklı rekabet ortamının sağlanması amacıyla Telekomünikasyon Kurumunun işlem yapmasına yönelik olarak,

a) Numara planında TTAŞ'a ilgili pazardaki diğer teşebbüslere kıyasla ticari avantaj sağlayan üç haneli numara tahsislerinin gözden geçirilmesi,

b) Kablo TV şebekesi üzerinden sunulan hizmetlerin karşılığı olarak TTAŞ dışında gelir ortaklarının çeşitli adlar altında son kullanıcılardan ücret talep etmesinin sektöre özel düzenlemelere uygun olup olmadığının incelenmesi,

için görüş bildirilmesi gerektiği,

5. TTAŞ'ın, kablo TV şebekesi üzerinden internet bağlantısı sağlanabilmesi için gerekli olan kablo modem cihazında belli markaların satın alınması şartıyla bu bağlantının sağlanması; bu modemin sadece tek kullanıcı sistemlerde kullanılmasına izin verilmesi ve birden fazla kullanıcının bağlanmasının talep edildiği durumlarda belirli markalı yönlendiricilerin satın alınmasının zorunlu tutulması; kişilerin aynı donanımı, kablo TV internet aboneliği bulunan farklı iki noktada kullanmalarının engellenmesi iddialarına ilişkin olarak daha detaylı bir incelemenin yapılabilmesi ve 4054 sayılı Kanunun 40/1. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için önaraştırma yapılması gerektiği,

6. Soruşturma sırasında hakkında bilgi edinilen, BNET İletişim Hizmetleri A.Ş. Bursa Ofis sorumlusu S.. A...'in TTAŞ yetkilileri tarafından, dövmek ile tehdit edilmesi, yine TTAŞ Gayrettepe Özel Devreler Amirliğinde aynı şirket adına sahte imza ile evrak düzenlenmesi şeklindeki iddialar ile TTAŞ'dan talep edilen hizmetlerin malzemenin hibesi koşuluyla karşılanması uygulamalarının diğer kanunlara aykırılık oluşturması ihtimali göz önüne alınarak, ilgili Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunulması gerektiği

ifade edilmiştir.

H - İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İLGİLİ PAZAR

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Pazar tanımı, içinde bulunulan şartlara göre değişiklik gösteren, dolayısıyla çoğunlukla olay bazında ele alınması gereklilik arz eden bir uygulamadır. Özellikle doğal tekel niteliği gösteren piyasalarda, piyasa aksaklıklarının

giderilmesinde, düzenleme (regülasyon) yapılması ve rekabet kurallarının uygulanması açısından ilgili pazar kavramı büyük önem taşımaktadır.

Bu çerçevede, birbiriyle bağlantılı birçok pazarın bulunduğu, ölçek ve kapsam ekonomilerinin etkisinin hissedildiği telekomünikasyon sektöründe pazarların tanımlanması kendine özgü nitelikler arz etmektedir.

Dosya konusu olayda; arz ve talep koşullarının ve ikame özelliklerinin farklılıkları nedeniyle ilgili ürün pazarları;

- Kurumsal kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarı
- Kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar
- Yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri pazarı
- Yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar
- Yerel kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarı
- Yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar
- Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalti'leri içeren pazar

olarak belirlenmiştir.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar; ilgili ürün pazarlarında yer alan hizmetlerin ulusal düzeyde sunulması nedeniyle "Türkiye Cumhuriyeti" olarak belirlenmiştir.

H.2. TARAFLAR HAKKINDA BİLGİLER

H.2.1. Tüm İnternet Servis Sağlayıcıları Derneği (TISSAD)

10.9.1999 tarihinde kurulan TISSAD, 31.5.2001 tarihi itibarıyla 23 üyesi bulunan bir dernektir. Derneğin yedi asil üç yedek üyeli yönetim kurulu ve üç asil üç yedek üyeli bir denetim kurulu bulunmaktadır. Dernek tüzüğünde TISSAD'ın amacı;

- Türkiye'de global bilgi iletim ağı internetle ilgili her türlü çalışma ve düzenlemenin tam rekabet ve serbest piyasa ekonomisi ilkeleri çerçevesinde toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak ve kamu menfaatlerini ön planda tutacak biçimde çağdaş ölçeklerde gerçekleştirilmesini sağlamak

şeklinde ifade edilmiştir. Tüzükte ayrıca, derneğin etkinliklerini yürütürken aşağıdaki amaçları göz önünde tutacağı ifade edilmiştir:

- Ülkemizdeki internet ve bağlantılı teknolojilerin ve bilgisayar kullanımının artması, gelişmesi ve çağdaş boyutlarda tutulmasına katkıda bulunmak,
- İnternet hizmetlerini yürüten özel sektör kuruluşlarının yöneticilerini bir araya getirmek, mesleki gelişme ve dayanışmalarını sağlamak,

- İnternet hizmetleriyle ilgili piyasalarda tam rekabet koşullarını sağlayarak İnternet hizmetlerinin kamu hizmeti olarak tüketicilerin yararına teknolojik gelişme içerisinde yaygınlaşmasını sağlamak ve bu yolla toplumsal refahın artmasına katkıda bulunmak,
- İnternet hizmetleri alanında ticari teamüllerin ve meslek ahlakının oluşmasında yönlendirici rol oynamak,
- Yerli İnternet hukukunun oluşmasına ve bu hukukun evrensel hukukla bütünleşmesine katkıda bulunmak,
- İfade özgürlüğünü kısıtlamadan, İnternet aracılığıyla suç işlenmesini önleyecek politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmak,
- Kamu elindeki atıl bilgi kaynaklarının İnternet aracılığıyla toplumun kullanımına sunulmasını kolaylaştırmak,
- Bilişim-bilgi toplumu olma yolunda İnternetin faydalarına ilişkin bilincin ülke genelinde artmasını sağlamak.

Derneğe üç tür üyelik söz konusudur. Asil üye olabilmek için, Türkiye’de mevzuata uygun İnternet servis sağlayıcı statüsünde bir kuruluşun Yönetim Kurulu Üyesi ya da Genel Müdürü veya çalışanı olunması; çalışılan kuruluşun en az 6 aydır sektörde faal olması; kuruluşun, gerçek ve tüzel kişilere ticari amaçla İnternet hizmeti sağlaması; kuruluşun ana gelir kaynağının veya ana faaliyet alanının İnternet hizmetleri olması şarttır. Asil üyelik dışında aday üyelik ve onursal üyelik türleri mevcuttur. Üyelerin Genel Kurulda bir oy hakkı bulunmaktadır.

4054 sayılı Kanunda geçen “teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler” şeklindeki teşebbüs birliği tanımı göz önüne alınarak, TISSAD’ın bir teşebbüs birliği olduğu kabul edilmiştir.

H.2.2. Orhan O. BAĞ

ISSOS Enterprises Co. Ltd. adlı şirketin genel müdürü olan Orhan O. BAĞ tarafından gönderilen ve Kurum kayıtlarına 26.1.2001 tarih, 441 sayı ile giren e-posta mesajında, TTAŞ ve TTAŞ’ın kablo TV hizmetlerindeki gelir ortaklarının İnternet hizmetlerine ilişkin uygulamaları ihbar konusu yapılmıştır.

H.2.3. Yeşil Ege Bilişim ve İnternet Hizmetleri A.Ş. (Efes Net)

Efes Net adı altında ISS hizmeti sunan Yeşil Ege Bilişim ve İnternet Hizmetleri A.Ş., aynı zamanda TISSAD üyesi olan, Ege bölgesinde yoğun olarak faaliyet gösteren ve TTAŞ ile İnternet Servis Sağlayıcı Sözleşmesi imzalamış bir şirkettir.

H.2.4. Superonline Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Hizmetleri A.Ş. (Superonline)

Superonline, TTAŞ ile İnternet Servis Sağlayıcı Sözleşmesi imzalayarak İnternet hizmeti sunan bir şirkettir. 7.7.1995 tarihinde İstanbul Ticaret Siciline 332535-280117 sayı ile tescil olunan Superonline, yedi bölgede hizmet sunarak ulusal düzeyde faaliyet gösteren bir teşebbüstür.

Faaliyetlerine 1996 yılında başlayan ve hisselerinin %99,96’sı Fintur Holdings B.V. şirketi adına kayıtlı olan Superonline’ın diğer ortakları eşit pay ile Yapı ve

Kredi Teknoloji AŞ, Comag Continental Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş., Agro-San Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Bayındır İşleri AŞ'dir. Fintur Holdings B.V., Turkcell Holding AŞ (%25), Sonera (%35) ve Çukurova Holding A.Ş. (%40) ortaklığı ile telekomünikasyon, medya ve internet alanlarında verilen hizmetlerin kalite ve çeşitliliğini artırmak amacıyla Hollanda'da kurulan bir şirkettir. Turkcell Holding A.Ş. paylarının %47'sinin Sonera %53'ünün ise Çukurova Grubu şirketlerine ait olduğu dikkate alındığında, Superonline'ın kontrolünün Çukurova Grubuna ait olduğu söylenebilir.

Superonline ISS hizmetlerinin yanı sıra, TTAŞ ile imzaladığı sözleşmeler ile uydu yer istasyonu işletmeciliği de yapmaktadır.

H.2.5. Equant İstanbul Telekomünikasyon Hizmetleri Ltd.Şti. (GlobalOne)

İlk olarak Sprint Telekomünikasyon Ltd. Şti. unvanı ile ABD uyruklu Sprint International Communications Corporation (Sprint)'in bağlı ortaklığı olarak 3.11.1995 tarihinde kurulmuştur. Şirketin amacı, Türkiye'de telekomünikasyon ürün ve hizmetlerini pazarlamak, satmak ve promosyonunu yapmak, telekomünikasyon hizmetlerinin verilmesi için gerekli veya isteğe bağlı olarak, tesisler kurmak, ilgili malzeme ve vasıtaları satın almak ve faaliyet konularına giren hususların işletme hizmetleriyle uğraşmaktır. Şirket daha sonra Sprint, France Telekom ve Deutsche Telecom arasında kurulan GlobalOne adlı ortak girişime devredilmiş ve GlobalOne Telekomünikasyon Ltd. Şti. unvanını almıştır.

Kurumumuza GlobalOne Telekomünikasyon Ltd. Şti. unvanıyla başvuruda bulunan şirket, Eylül 2001 içerisinde gerçekleşen bir birleşme ile faaliyetlerini Equant İstanbul Telekomünikasyon Hizmetleri Limited Şirketi unvanı altında sürdürmektedir.

H.2.6. Comsat İletişim Hizmetleri Ticaret A.Ş. (Comsat)

24.1.1995 tarihinde İstanbul Ticaret Siciline 325584-273166 sayı ile tescil olunan Comsat İletişim Hizmetleri A.Ş., yabancı sermaye kontrolünde (%51 - Lockheed Martin Grubu, %24,5 - Sumitomo Corporation ve %24,5 Koç-Unisys Bilgisayar Sistemleri A.Ş.) bir şirket olup, faaliyet alanı VSAT uydu hizmetleridir. Bu şirket dışında yine yabancı sermayeli Lockheed Martin grubunun kontrolünde olan (% 80 yabancı sermayeli Lockheed Martin Grubu ve %20'si Yelpro Proje Geliştirme Yatırım Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Vedat Yelkenci'ye ait) ve 10.10.1991 tarihinde İstanbul Ticaret Siciline 2796664-227246 sayı ile tescil olunan Comsat Dijital Hizmetleri Ticaret A.Ş. ise her türlü uydu hizmetinin sağlanması amacıyla kurulmuştur.

H.2.7. Türk Telekomünikasyon A.Ş. (TTAŞ)

TTAŞ, Ankara Ticaret Siciline 103633 sicil numarası ile kayıtlı bir anonim şirkettir. Şirketin amacı; ulusal ekonominin hedeflerine uygun olarak karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda telekomünikasyon alanında çalışmak, sermaye birikimine yardım etmek, daha fazla yatırım kaynağı yaratmak, telekomünikasyon sektöründe yatırım, tesis ve işletmecilik yapmak, mal ve hizmet pazarlaması ve ihracatını yürütmektir. Şirketin merkezi Ankara'dır. Yönetim kurulu dokuz, denetim kurulu üç üyeden oluşmaktadır.

TTAŞ'ın başlıca faaliyetleri arasında, telefon santrallerini ve yurt çapındaki şehir içi ve şehirlerarası sabit hat şebekesini, uydu haberleşme ağlarını, kablo

sistemlerini ve veri ağlarını, yurt içi ve yurt dışı haberleşme ve veri transferini sağlamak amacıyla işletmek bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, TTAŞ gelir ortaklığı anlaşmaları yoluyla, analog mobil telefon, kablo TV, elektronik veri aktarımı hizmetini sunmakta, kendisi tarafından kurulan bağlı ortaklığı Aycell Haberleşme ve Pazarlama Hizmetleri A.Ş. ile GSM mobil telefon hizmetleri sunmaktadır.

1.7.1994 tarihine kadar, T.C. Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü (PTT) adı altında faaliyet gösteren kuruluşun bünyesinden 4000 sayılı Kanunla posta ve telgraf hizmetleri ayrılarak, telekomünikasyon hizmetlerini yürütmek üzere Türk Telekomünikasyon A.Ş. kurulmuştur. 4502 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 29.1.2000 tarihine kadar TTAŞ, hem telekomünikasyon hizmetleri yürüten, hem de bu sektörde yapılan iktisadi düzenlemelerde Ulaştırma Bakanlığına destek veren bir kamu iktisadi kurumu olarak faaliyet göstermiştir. 4502 sayılı Kanunla telekomünikasyon sektöründe önemli reformlar gerçekleştirilmiş ve sektörde iktisadi düzenleme görevlerini Ulaştırma Bakanlığı ile beraber yürütecek Telekomünikasyon Kurumunun kurulması öngörülmüştür. Bu düzenleme ile TTAŞ'ın düzenleme yetkileri elinden alınarak piyasada sadece işletmecisi konumuna getirilmiştir. Nitekim 4502 sayılı Kanun ile değişik 406 sayılı Kanunun 1. maddesinde yer alan;

“Posta ve telgraf tesis ve işletmesine ilişkin hizmetler T.C. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğüne (P.İ.), Telekomünikasyon hizmetleri ise Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi (Şirket) tarafından yürütülür.

Şirket, ana sözleşmesi Ulaştırma Bakanı tarafından onaylandıktan sonra faaliyete geçer.

.....
Türk Telekom, bu Kanun çerçevesinde her türlü telekomünikasyon hizmetlerini yürütmeye ve telekomünikasyon altyapısını işletmeye yetkilidir.

TTAŞ'ın söz konusu yetkiye ilişkin hak ve yükümlülükleri Bakanlık ile imzalanacak görev sözleşmesi ve/veya görev sözleşmeleri ile belirlenir. Türk Telekom, görev sözleşmelerinde belirlenen asgarî hizmetleri sunmakla yükümlüdür.

Türk Telekom, bu Kanun ve özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirkettir. Kamu iktisadî teşebbüslerinin kuruluş, teşkilat ve faaliyetleri ile ilgili mevzuat Türk Telekom'a uygulanmaz. Sadece, Türkiye Büyük Millet Meclisi denetimine ilişkin 2.4.1987 tarihli ve 3346 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi hükümleri uygulanır.”

ifadesine yer verilmiştir. 12.5.2001 tarihinde kabul edilen 4673 sayılı yasada ise yukarıda yer verilen fıkralardan 2 ve 5 inci fıkralar aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

“Şirkette kamu payı % 50'nin altına düşünceye kadar ana sözleşmede yapılacak değişikliklerde Ulaştırma Bakanının görüşü alınır.

.....
Türk Telekom, bu Kanun ve özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirkettir. Bu Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, kamu iktisadi teşebbüsleri de dahil, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan kamu kurum, kuruluş ve

ortaklıklarına uygulanan mevzuat Türk Telekom'a uygulanmaz. Sermayesinin yarısından fazlası kamuda kaldığı sürece, Türkiye Büyük Millet Meclisi denetimine ilişkin 2.4.1987 tarihli ve 3346 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi hükümleri uygulanır. 16.7.1965 tarihli ve 697 sayılı Kanun ile millî güvenlik ve kamu düzeniyle sıkıyönetim ve seferberlik hallerinde telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin özel kanunların hükümleri saklıdır.”

hükmü ile Ulaştırma Bakanlığının şirket hakkındaki tasarrufları oldukça sınırlandırılmış ve şirketin bağlı olduğu mevzuat daha açık bir şekilde ortaya konmuştur.

Yine 4502 sayılı Kanun ile getirilen yapı ile telekomünikasyon sektöründe faaliyet göstermek isteyen teşebbüslerin bir yetki belgesi sahibi olması öngörülmüş, bu yetki belgelerini verme yetkisi Ulaştırma Bakanlığına verilmiş ve bu Bakanlık tarafından yetki belgeleriyle ilgili olarak yönetmelik çıkartılmıştır. Ancak 4673 sayılı Kanun ile Ulaştırma Bakanlığının telekomünikasyon sektörüyle ilgili birçok yetkisiyle beraber bu yetkisi de Telekomünikasyon Kurumuna devredilmiştir. 406 sayılı Kanun uyarınca TTAŞ'ın da bir yetki belgesi çerçevesinde hizmetlerini yürütmesi gerektiğinden TTAŞ ile Ulaştırma Bakanlığı arasında 28.2.2001 tarihinde “Telekomünikasyon Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Görev Sözleşmesi” imzalanmış, sözleşmenin süresi 25 yıl olarak belirlenmiştir. 4673 sayılı Kanun gereğince bu görev sözleşmesi Telekomünikasyon Kurumu ile tekrar imzalanmıştır.

Öte yandan 4502 sayılı Kanun ile değiştirilen 406 sayılı Kanunun 2. maddesinin (c) bendinde;

“Türk Telekom; telekomünikasyon şebekeleri üzerinden sunulan ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerini, 31.12.2003 tarihine kadar bu Kanun ve görev sözleşmesi çerçevesinde tekel olarak yürütür. Kişisel telekomünikasyon tesisleri ile telekomünikasyon hizmetlerine ilişkin imtiyaz sözleşmeleri veya telekomünikasyon ruhsatları veya genel izinlerinde ilgili işletmeci tarafından kurulması öngörülen telekomünikasyon altyapısı hariç olmak üzere, tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesi de tekel kapsamına dahildir.

Diğer işletmecilerin ve kişisel telekomünikasyon tesislerini kullanan şahısların ana telekomünikasyon şebekesine arabağlantı talepleri ve telekomünikasyon altyapı tesislerinden yararlanma ihtiyaçları, yukarıda belirtilen tekel süresi boyunca öncelikle Türk Telekom tarafından karşılanır. TTAŞ'ın, bir işletmeci veya bir kişisel telekomünikasyon tesisi sahibinin altyapıdan yararlanma talebini karşılayamaması halinde, ilgili işletmeci veya kişisel telekomünikasyon tesisi sahibi gerekli altyapı tesisini ilgili imtiyaz sözleşmesi ya da telekomünikasyon ruhsatı hükümleri dairesinde kendi imkanları ile kurabilir veya Bakanlık bu altyapının kurulması hususunda imtiyaz veya telekomünikasyon ruhsatı verebilir.”

ifadesine yer verilerek, TTAŞ'ın 2004 yılına kadar ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerinde ve tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesinde yasal tekel hakkında sahip olduğu belirtilmiştir. Ancak 4673 sayılı Kanun ile TTAŞ'daki kamu payının %50'nin

altına düşmesi durumunda, TTAŞ'ın tüm tekel haklarınının 31.12.2003 tarihinden önce de olsa ortadan kalkacağı hükme bağlanmıştır.

H.3. TTAŞ'IN İLGİLİ PAZARLARDAKİ DURUMU

H.3.1. Hakim Durum Açısından

Hakim durum, bir firma veya bir grup firmanın belli bir pazarda fiyatı rekabetçi düzeyden daha yukarıda tespit edebilme gücü olarak ifade edilmektedir. 4054 sayılı Kanunda hakim durum ise; "belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü" olarak tanımlanmaktadır.

ABD dışında diğer ülkelerde uzun yıllar telekomünikasyon sektörünün en belirgin özelliği, sektörde sadece kendisine münhasır haklar tanınmış kamu tekellerinin faaliyetine izin verilmesi olarak göze çarpmıştır. Bu uzun süreden kaynaklanan avantaj ile söz konusu operatörler serbestleşme sonrasında da pazar güçlerini koruyabilmişlerdir.

Hakim durumun veya pazar gücünün en belirgin göstergesi, teşebbüsün veya teşebbüslerin marjinal maliyetlerin üzerinde fiyatlandırma yapabilmeleridir. Ancak bu durumun uygulamada tespit edilmesi oldukça güçtür. Bu sebeple pazar gücünün en önemli göstergelerinden biri olarak teşebbüsün piyasada sahip olduğu pazar payı kullanılmaktadır.

TTAŞ'ın ilgili pazarlarda hakim durumda olup olmadığının tespitinin 2003 yılı öncesi ve sonrası dönem için ayrı ayrı yapılması gerekmektedir. 406 sayılı Kanununun 2. maddesi gereğince TTAŞ, 2004 yılına veya kamu payı %50'nin altına düşünceye kadar uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerinde ve tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesinde yasal tekel hakkına sahiptir. Bir başka ifade ile bu hüküm gereğince, TTAŞ 2004 yılına veya kamu payı %50'nin altına düşünceye kadar aşağıda sıralanan piyasalarda yasal tekel hakkına sahip olup mutlak hakim durumdadır:

- Kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar,
- Yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar,
- Yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar.

2004 sonrasında veya kamu payının %50'nin altına düşmesi halinde yasal tekelin kalkmasından sonra ise, "kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar"a potansiyel rakipler girebilecektir. Ancak bu teşebbüslerin TTAŞ'ın ilgili pazardaki hakim durumunu ortadan kaldıracak duruma gelebilmeleri için belirli bir sürenin geçeceği öngörülmektedir.

Yasal tekel sonrası diğer iki pazarda TTAŞ'ın hakim durumunun devam edip edemeyeceği bu pazarların iktisadi niteliğine bağlı olup, fiziki şebekelerin ölçek ekonomileri ve şebeke dışsallıklarından kaynaklanan kalıcı piyasa aksaklıklarıyla yakından ilgilidir. Dar bant internet erişiminde kullanılması zorunlu altyapı olan yerel telefon şebekesi bir fiziki şebekedir. Bu şebeke kullanılmaksızın telefon aboneleri olan yerel kullanıcılara TTAŞ dışındaki teşebbüslerin hizmet sunması, ancak kendi şebekelerini yasal tekel sonrası inşa etmeleri ile mümkündür. Fakat yerel telefon şebekesinin ölçek ekonomileri ve şebeke dışsallıkları nedeniyle doğal tekel niteliği arz etmesi, paralel bir şebekenin inşasını iktisadi ve ticari açıdan imkansız kılmaktadır.

Bir firmanın ortalama maliyeti çıktı miktarı artıktıkça sabit kalabilir veya artabilir ya da azalabilir. Firmanın ortalama maliyetinin üretilen ürün miktarı artıktıkça düşmesi durumunda, o firmanın ölçek ekonomisine (ya da ölçeğe göre artan getiriye) sahip olduğu kabul edilmektedir. Benzer şekilde ortalama maliyetin sabit kalması veya azalmasına göre, ölçeğe göre sabit veya azalan getiriden bahsedilmektedir. Olumlu ölçek ekonomilerinde, firma veya üretim biriminin boyutu artıktıkça birim maliyetlerinin düşeceği kabul edilmektedir. Bu çerçevede, ölçek ekonomisinin varlığı için marjinal maliyetin ortalama maliyetin altında olması gerekir.

Ölçek ekonomilerinin geçerli olduğu bir faaliyet alanında, büyük ölçekli tek bir firma her zaman rekabetçi kar elde edebilecek ve aynı mal ve hizmeti üreten küçük ölçekli rakiplerinden daha düşük maliyette üretim yapabilecektir. Bununla beraber, maliyetlerin batık olmadığı ve geri kazanılabileceği yarışılabilir bir piyasa modelinde ölçek ekonomilerinin piyasa aksaklığına yol açmadığı görülmüştür. Bir başka ifade ile, pazara giriş ve çıkışın kolay olduğu, başlangıç maliyetlerinin düşük olduğu bu tür pazarlarda risk de düşüktür.

Telekomünikasyon şebekeleri homojen olmayıp karmaşık bir altyapı görüntüsündedirler. Ağ üzerinden sunulan hizmetlerin iletilmesiyle ilgili işletme maliyetleri düşük olmasına rağmen, bu niteliğe sahip sektörlerde ağ altyapısının kurulması için gerekli yüksek yatırımlar nedeniyle ölçek ekonomileri mevcuttur. Bu durum özellikle yerel sabit bakır ağlar, bir başka ifade ile yerel telefon şebekesi açısından söz konusudur. Yerel telefon şebekesi her bir son kullanıcıyı yerel santrale ve oradan da uzak mesafe transmisyona sistemine irtibatlandırdığından, büyük boyutlu batık maliyet gerektirmenin yanında, değerlendirilmesi oldukça zor maliyet yapıları ve ölçek ekonomileri içerir.

Yerel şebekelerde her bir bileşen için birim maliyet, kullanım oranı artıktıkça uzun dönemde düşmektedir. Örneğin evinden santrale kadar ulaşan bir kablo herhangi bir abonenin trafik ihtiyacını karşılamak için yeterli iken, bu abonenin iletişim ihtiyacı yüksek bir işyeri olması durumunda, şebekeyi oluşturan kabloların geçtiği aynı boru içine kapasitesi daha yüksek bir kablo döşenerek bu ihtiyaç karşılanabilmektedir. Gerçekte paralel şebeke inşasını iktisadi ve ticari açıdan anlamsız kılan yüksek sabit maliyetlerin büyük kısmı, transmisyona oluşturan kablolardan değil, kabloların içinden geçtiği boruların ve diğer teknik donanımın döşeme maliyetinden kaynaklanmaktadır.

Bundan başka, telekomünikasyon, aynı altyapının ses, geniş bant veri aktarımı gibi değişik hizmetler için kullanılabilirdiği bir sektördür. Bu yüzden altyapı sahibi bir firma için yeni bir hizmet sunmaya başlamanın marjinal maliyeti düşük iken, pazara yeni giriş yapacak bir firma için bu maliyet yüksek olup, yeni bir altyapının inşasını gerektirmektedir.

Türkiye’de 2001 yılı sonu itibarıyla 19.400.000 olan telefon abone sayısının 62.800.000 kişilik yaklaşık nüfusa oranını veren penetrasyon rakamının %30’a yaklaştığı görülmektedir. Bu rakamın diğer ülkelere kıyasla ilk bakışta düşük olduğu düşünülebilir. Ancak Türkiye’de hane başına 4,7 kişilik oranın AB ülkelerinin iki katı olması, gerçekte telefon yaygınlığının düşük olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla TTAŞ’ın sahip olduğu yerel telefon şebekesi, yerel kullanıcılara dar bant internet erişimi sunmak isteyen teşebbüsler açısından zorunlu unsur niteliği göstermektedir.

Yerel kullanıcılara geniş bant internet erişimi sunulması için kullanılacak altyapılar ise yine yerel telefon şebekesi (DSL teknolojisi aracılığıyla) ve kablo TV şebekesidir. Yerel telefon şebekesinde olduğu gibi kablo TV şebekesinde de yasal tekelin kalkması durumunda TTAŞ’ın hakim durumunun süreceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü kablo TV şebekesinin de şebeke ekonomilerinin geçerli olduğu fiziki bir şebeke olması, paralel şebeke inşa ederek yerel kullanıcıya geniş bant internet erişimi sunulmasını iktisadi ve ticari açıdan anlamsız kılmaktadır.

Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin altyapı pazarında ise, piyasaya girecek teşebbüslerin teorik anlamda iki alternatifi bulunmaktadır. Bunlar yüksek kapasiteli fiber optik kablolar veya VSAT, SCPC ve benzeri teknolojileri kullanarak uydu yer istasyonları kurmaktır. İlk alternatifi TTAŞ’ın yasal tekeli sürdüğü müddetçe uygulamaya sokulması mümkün değildir. İkinci alternatif için ise 406 sayılı Kanun anlamında yetki belgesi alınıncaya kadar TTAŞ ile sözleşme imzalanması ve bir royalti ödenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla TTAŞ, uydu yer istasyonları hariç uzak mesafe altyapılarının işletilmesinde yasal tekel hakkına sahiptir. Uydu yer istasyonu işletmeciliği için henüz Telekomünikasyon Kurumu tarafından TTAŞ ile yaptıkları anlaşmalar ile faaliyet yürüten şirketlere yetki belgeleri verilmemiş olduğundan, bu şirketler faaliyetlerini yürütmek için TTAŞ’a royalti ödemek durumundadırlar. Dolayısıyla TTAŞ bu anlamda da hakim durumdadır.

Diğer üç ilgili pazarı oluşturan; kurumsal kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri, yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri ve yerel kullanıcılara sunulan geniş bant internet erişim hizmetlerinde soruşturma konusunu oluşturan iddialar bakımından hakim durum incelemesi yapılmasına gerek görülmemiştir. Çünkü bu pazarlarda gerçekleştirildiği iddia edilen rekabete aykırı eylemler, TTAŞ’ın bu pazarlardaki hakim durumundan değil, yukarıda hakim durumda olduğu tespit edilen pazarlardaki pazar gücünden kaynaklanmaktadır.

H.3.2. Zorunlu Unsur Açısından

Soruşturma konusu ihlallerin değerlendirilmesi açısından en önemli konulardan biri, hakim durumdaki teşebbüslere getirilen anlaşma yapma yükümlülüğü bağlamında “zorunlu unsur doktrini (essential facility)”dir.

Doktrinin uygulandığı olaylar esas itibarıyla birbirleriyle dikey olarak ilişkili iki pazarı gerekli kılmaktadır. Bu pazarlardan üst pazar genellikle tekelci (yoğunlaşmış) bir yapıya sahipken (örneğin yerel telefon şebekesi), bu tekelci teşebbüsün faaliyet gösterdiği alt pazar (örneğin erişim hizmetleri pazarı) daha rekabetçidir. Doktrinin ana felsefesi; üst pazardaki sınırlı kaynağın alt pazardaki teşebbüslerin faaliyetlerini sürdürmeleri için zorunlu olması ve bundan dolayı üst pazarı kontrol eden teşebbüsün rakipleriyle anlaşma yapmayı reddederek alt pazardaki rekabeti sınırlandırma, diğer bir deyişle alt pazarı da tekelleştirme imkanına sahip olmasıdır.

Bu zorunluluk, üst pazardaki faaliyetin gerçek ya da potansiyel alternatifinin olmamasından ve buna ihtiyaç duyan teşebbüslerin makul olarak aynı veya benzerini kuramamasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı rekabet otoriteleri, üst pazarda ortaya çıkan yoğunlaşmış yapının, alt pazardaki rekabetçi yapıyı tehdit etmesinin önüne geçmek ve buradaki rekabet koşullarını geliştirmek amacıyla, zorunlu unsur doktrini altında teşebbüslere rakipleriyle zorunlu anlaşma (paylaşım) yükümlülüğü getirmektedirler.

Zorunlu unsur doktrininin uygulama esasları olarak dört koşullu sistematik bir test yapılması yerinde olacaktır. Bu koşullar;

1. Giriş yapılmak istenen varlığın (zorunlu unsurun) bir tekelci teşebbüs tarafından kontrolü,
2. (Giriş yapmak isteyen) bir rakibin pratik olarak ve makul bir şekilde ilgili varlığı/ürünü/tesisi/altyapıyı (zorunlu unsuru) kurmasının/üretmesinin imkansız olması,
3. Tekelci teşebbüsün giriş yapmak isteyen rakibi reddetmesi,
4. İlgili zorunlu unsurdan faydalanmanın imkanlar dahilinde olması

şeklinde sıralanabilir.

Bir unsurun zorunlu olup olmadığını tespit edebilmek için bu şartların tamamının değil, sadece ilk iki şartın gerçekleşmesi yeterlidir. Diğer iki koşul zorunlu kabul edilen bir unsura ilişkin olarak zorunlu paylaşım ya da anlaşma yapma yükümlülüğü getirilip getirilmeyeceğini belirlemek için kullanılmaktadır.

TTAŞ'ın ilgili pazarlardaki konumu zorunlu unsur doktrini çerçevesinde incelendiğinde aşağıdaki tespitler yapılmaktadır:

- Mevcut ses ve altyapı nedeniyle, bu hizmetlerin ana girdiyi oluşturduğu soruşturma konusu ilgili pazarlarda, yerel telefon şebekesi ve kablo TV şebekelerinden yerel kullanıcılara erişim ve kiralık hatların TTAŞ tarafından kontrol edildiği görülmektedir.
- Bu yerel şebekelerin yukarıda belirtilen nitelikleri gereği doğal tekel niteliği arz etmeleri, kiralık devrelerde ise süregelen yasal tekel nedeniyle bir rakibin pratik olarak ve makul bir şekilde bu altyapıları kurması imkansız gözükmektedir.

Bu tespitler doğrultusunda, TTAŞ'ın tek sağlayıcı konumunda olduğu hizmetlerin zorunlu unsur olarak nitelendirilebileceği ortaya çıkmaktadır.

H.4. İHLAL İDDİALARINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELER

Hakkında soruşturma yapılan TTAŞ'ın, Soruşturma Raporunda ihlal içerdiği iddia olunan eylemlerine ilişkin olarak yapılan değerlendirmelere, TTAŞ'ın hakim durumda olduğu pazarlar ve konularına göre ayrı başlıklar altında yer verilmiştir.

H.4.1. Kurumsal Kullanıcıya Geniş Bant İnternet Erişim Hizmetinin Sunulması İçin Gereken Altyapıları İçeren Pazar

H.4.1.1. Kurumsal kullanıcılara TNet adı altında sunduğu geniş bant internet hizmetlerinin ücretlerini, aynı pazardaki rakip teşebbüslere altyapı hizmetleri için uyguladığı (ve onların maliyetlerini oluşturan) ücretlerin altında belirleyerek, rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini güçlendirmek

TTAŞ, TNet adı altında piyasadaki son kullanıcı olan kurumsal kullanıcılara doğrudan internet hizmet verirken, yine bu piyasada aynı kullanıcılara hizmet vermeye çalışan ISS'lerin zorunlu unsur olarak kullanmaları gereken kiralık hatların fiyatlarını da belirlemektedir. TNet'in kendi kurumsal müşterilerine uyguladığı tarifelerle TNet'ten kiralık hat kullanarak kurumsal müşterilerine hizmet veren ISS'lere uyguladığı tarifeler arasında, ISS'ler aleyhine çok büyük farklar olduğu görülmüştür. Bu nedenle, bu piyasada ISS'lerin TNet ile etkin olarak rekabet edebilmeleri için, TNet'in tarifelerinde toptan ve perakende ayırımına gitmesi ve birbirinden farklı oranlarda kendisinden hizmet alan ISS'ler için farklı tarifeler uygulaması gerekmektedir. Aksi halde kurumsal kullanıcıların, ISS'lerin karşı karşıya olduğu yüksek girdi ücretleri sebebiyle oldukça yüksek fiyata verdikleri hizmeti tercih etmeleri mümkün olmayacak; ISS'lerin, TNet ile etkin olarak rekabet edememelerinin ötesinde, bu pazarda faaliyetlerine devam etmeleri mümkün olmayacaktır.

Bu konudaki ayrıntılı açıklamalar benzer nitelikte bir ihlal olması nedeniyle Kararın H.4.2.1. başlıklı bölümünde yapılmıştır. Sonuç olarak, TTAŞ'ın TNet adı altında geniş bant internet hizmetleri pazarında kurumsal kullanıcılara sunduğu hizmetlerin ücretlerini, aynı pazardaki rakip teşebbüslere altyapı hizmetleri için uyguladığı (ve onların maliyetlerini oluşturan) ücretlerin altında belirlemek suretiyle altyapı pazarındaki tekel konumundan kaynaklanan hakim durumunu kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması pazarında kötüye kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.1.2 ISS'lerle yapılan sözleşmelerde ticari sır niteliğindeki bilgilerin TTAŞ'a periyodik olarak bildirilmesini şart koşmak

TTAŞ'ın ISS'lerle yaptığı İnternet Servis Sağlayıcılık Sözleşmelerinde, "dial-up (çevirmeli) port" sayısı, kayıt "dial-up" abone sayısı, internet kullanıcı sayısı, mevcut her bir lokasyon için 822'li hat sayısı ve numarası, internet amaçlı olarak sunulan servis tipleri (ATM, FR, LL gibi), her bir servis tipi için abone sayısı, toplam "host" sayısı (ISS ve abonelerin toplamı), "web hosting" sayısı gibi bilgilerin kendisine periyodik olarak bildirilmesini şart koşmuştur.

Bu uygulamaya ilişkin olarak, Rekabet Kurulu 21.6.2001 tarih ve 01-28/273-M sayılı ile "*internet hizmetleri piyasasında rakibi konumunda olan Internet Servis Sağlayıcılardan teknik açıdan zaruri olanlar dışında, kendisine rekabet avantajı sağlayacak bilgileri (kullanıcı kimlikleri, isim, adres, telefon numarası vb.) talep etme uygulamasına son vermesine*" şeklinde tedbir kararı almıştır. Alınan bu tedbir kararı üzerine TTAŞ Yönetim Kurulu 17.7.2001 tarihinde bu uygulamaya yönelik olarak sözleşmelerdeki 4.9. maddesinin çıkarılmasına karar vermiş ve bu kararını 20.7.2001 tarih ve 3100 sayılı yazısı ile Rekabet Kurumuna bildirmiştir. Dolayısıyla bu uygulama ortadan kalkmıştır.

TTAŞ tarafından istenen bilgiler ticari sır niteliğinde addedilebilecek olsa dahi, hizmetin gerekli biçimde verilebilmesi amacıyla talep edildiği, teşebbüslerin aleyhine sonuç doğurucu bir işlem kastıyla istenmediği anlaşılmaktadır. Geçici tedbir kararının akabinde de söz konusu uygulama sona erdirilmiştir. Dolayısıyla, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde cezai bir işlem uygulanması gerekmediği sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.2. Yerel Kullanıcılara Dar Bant Internet Erişim Hizmetinin Sunulması İçin Gereken Altyapıları İçeren Pazar

H.4.2.1. Yerel kullanıcıya dar bant internet erişim hizmeti sunan ISS'lerin ISDN-PRI, No. 7 E1 taleplerinin karşılanmasında zorluk çıkararak, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini güçlendirmek

TTAŞ'ın 2004 yılına kadar ses iletişimi ve öncelikli altyapı tekelinde bulunmaktadır. ISDN-PRI, No.7 E1 teknolojileri, yerel kullanıcıların dar bant internet trafiklerinin TTAŞ santralinden ISS'lerin POP noktalarına taşınmasında kullanılan altyapılardır. Soruşturma Heyeti, yasal bir tekel olarak TTAŞ'ın müşterilerinin taleplerine uygun hizmet arz etmesi gerektiğini, aksi durumda, TTAŞ'ın arz edilecek hizmet türünü kendi belirlemesi ve bu hizmete ikame diğer alternatifleri sunmayı durdurmasının, yasal tekelin söz konusu hizmetin ana girdi olarak kullanıldığı piyasalara da uzatılması gibi iktisadi açıdan hiç istenmeyecek bir duruma yol açacağını, bu sebeple yasal tekel konumundaki TTAŞ'ın bu konunun kendisine tanıdığı avantajların yanı sıra, yüklendiği sorumlulukları da rekabete açık pazarlardaki rekabet koşullarını bozmayacak şekilde yerine getirmesi gerektiğini, TTAŞ'ın kendi şebeke bütünlüğünü korumak, diğer pazarlarda sunduğu hizmetlerin aksamasını engelleyecek tedbirler almak hakkının da olduğunu, bu noktada, bu hakların piyasalarda rekabetin bozulması ve bilhassa TTAŞ'ın bu piyasalarda faaliyet gösteren hizmetlerine avantaj sağlanması amacıyla kullanılıp kullanılmadığının tespit edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda Soruşturma Heyeti, TTAŞ'ın VPOP kullanmak istemeyen ISS'lerin yerel dar bant internet trafiklerinin kendi POP'larına taşınmasında kullanılacak alternatif teknolojilere ilişkin taleplerini zamanında karşılayacak şekilde sunmak, yukarıda belirtilen hakları kapsamında gerçekleştireceği teknolojik değişiklikler hakkında ISS'leri bilgilendirmek ve yeni teknolojilere ISS'lerin uyumlarını sağlamak üzere gerekli olanakları onlara tanımak durumunda olduğu, bu nedenle TTAŞ'ın yerel telefon şebeke hizmetlerindeki yasal ve doğal tekelinden kaynaklanan avantajlarını, zorunlu unsur niteliğindeki bu

hizmetlerin ana girdiyi oluşturduğu dar bant internet erişim hizmetleri pazarında kötüye kullandığını belirtmiştir.

Ancak eldeki veriler değerlendirildiğinde, TTNNet Şebekesinin genişletilmesi amacıyla açılan Uzaktan Erişim Sağlayıcı (RAS) ihalesi kapsamında kurulacak olan No.7 Sinyalleşme Sistemi üzerinden PSTN-TTNet-ISS'ler arasında No.7 taleplerinin karşılanmasının imkan dahilinde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, ISS'lere No.7, ISDN-PRI portları sağlanması konusunda Telekomünikasyon Kurumunun istemiş olduğu iş programı hazırlanarak Telekomünikasyon Kurumuna gönderilmiştir.

Bu nedenle, konuya ilişkin bir rekabet ihlali olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.2.2. ISS'lerin hat başvurularına zamanında cevap vermemek, bu hat taleplerinin karşılanmasını kullanılacak malzemenin hibesi şartına bağlamak

TTAŞ, imzaladığı görev sözleşmesi ile kamu hizmetlerini yerine getirmek durumunda olan bir teşebbüs olması nedeniyle, bu hizmetleri talep eden kullanıcıların ihtiyaçlarını istenen kalitede ve zamanında karşılama yükümlülüğü bulunmaktadır. Özellikle ihtiyaçların talep anında çeşitli objektif nedenlerle karşılanamaması durumunda, ne zaman karşılanabileceğine ilişkin talep sahiplerinin öngörülebilir tahminler yapabilmesini olanaklı kılacak mekanizmaların devreye sokulması gerekmektedir. Yapılan incelemede, Soruşturma Heyeti mevcut durumda, TTAŞ'ın talepleri karşılayamama gerekçelerinin söz konusu öngörülebilirliği ortadan kaldırdığı sonucuna ulaşmıştır. Soruşturma Heyeti tarafından varılan sonuçlar arasında bu durumun, özellikle TTAŞ'ın alt pazarlarda rakibi konumundaki teşebbüslerin taleplerinde, sadece talep sahibini değil, bu pazarlardaki rekabeti de olumsuz yönde etkileyeceği, ayrıca TTAŞ'ın rakibi niteliğindeki teşebbüslerden hibe alınmasının bu teşebbüslerin maliyetlerini artırdığı ve rekabette dezavantajlı konuma soktuğu yer almaktadır.

Gerek savunmaların değerlendirilmesinden, gerekse teşebbüslerin hibe etme nedenlerinin araştırılması sonucu, bu durumun TTAŞ'ın yatırım yapması için gerekli prosedürlerin uzun olması ve bunun sonucu teşebbüslerin bu süreci beklemeden yatırımın kendileri tarafından yapılmasının teklif etmelerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Esasen, 406 sayılı Kanun ile TTAŞ'a tanınan altyapı tekeli çerçevesinde bu makine ve teçhizatların mülkiyetinin TTAŞ dışındaki bir teşebbüse ait olamayacak olması nedeniyle, bu yükümlülüğün yine Kanundan kaynaklandığı görülmüştür. Bu nedenle konuya ilişkin bir rekabet ihlali olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.2.3. Yerel kullanıcıya dar bant internet erişim hizmeti sunan ISS'leri belirli teknolojileri kullanmaya zorlayarak, bu pazarda tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ve teknik gelişmenin sınırlandırılması

Soruşturma Heyeti tarafından yapılan tespitler arasında; TTAŞ'ın ISS'leri sadece VPOP hizmetini satın almaya zorlaması nedeniyle, bu teşebbüslerin kendi şebekelerini geliştirerek piyasaya girmelerini engelleyecek davranışlar sergilediği hususu yer almaktadır. Bu doğrultuda, TTAŞ'ın özellikle ikinci alternatifin kullanılmasını engellemek üzere ISDN-PRI taleplerini karşılamakta zorluk çıkarmasının, bu girdiye alternatif No.7 E1 teknolojisi konusunda gerekli işlemleri yapmamasının ve söz konusu kiralık hatların fiyatlarına zam

yaparken VPOP'ları aylık 1.000.000.-TL gibi çok düşük fiyattan kiralamasının dikkat çekici olduğu vurgulanarak, bu durum 2004 yılında rekabete açılacak ses iletişimde uzak mesafe ve uluslararası telefon hizmetlerinde rakiplerin pazara girişini engellemeye çalışmak olarak yorumlanmıştır.

Ancak, Telekomünikasyon Kurumunun görüşünde de belirtildiği üzere TTAŞ'ın elinde mevcut olan VPOP'ların ISS'ler tarafından kullanılmasının sağlanması, mevcut kaynakların verimli kullanılması açısından uygun görüldüğünden, yapılan değerlendirmede bu durum bir ihlal olarak nitelendirilmemiştir.

H.4.2.4. ISS'lerle yaptığı sözleşmelerde ticari sır niteliğindeki bilgilerin TTAŞ'a periyodik olarak bildirilmesini şart koşturmak

ISS'lerden yerel kullanıcılarının ticari sır niteliğindeki bilgilerinin talep edilmesine ilişkin ihlal iddiaları, yapılan tespitlerin ve açıklamaların H.4.1.2. başlıklı bölümde yer verilen hususlarla aynı olması nedeniyle burada tekrar edilmemiş, bu konuda bir ihlal bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

H.4.2.5. Dar bant internet erişimi sunmak üzere TTAŞ'dan kiralanan VPOP'ların yılda sadece %10'nun iadesini kabul ederek hakim durumunu kötüye kullanmak

Soruşturma Heyeti, TTAŞ'dan temin edilen VPOP'ların test etme ve iade etme olanağı bulunmaması nedeniyle, VPOP'larla verilen hizmetlerde sorunlar yaşandığını ve TTAŞ'ın VPOP iadelerini yılda %10 ile sınırlamasının bir rekabet ihlali olduğunu iddia etmektedir.

İddialar ve savunmalar değerlendirildiğinde; başlangıçta iade şartı bulunamayan VPOP'lar için bu şartın, yüksek sayıda VPOP talebinde bulunan ISS'lerin satın aldıkları VPOP'ları iade etmesi sonunda TTAŞ'ın talepleri dikkate alarak yaptığı yatırımların atıl kalması nedeniyle getirildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle, söz konusu iade kısıdının bir rekabet ihlali olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.2.6. Altyapı kiralama hacmine bağlı indirimleri 3-5-7 yıllık sözleşme yapılması koşuluna bağlayarak, 2004 yılı başında sona erecek altyapı öncelik tekeli sonrası potansiyel altyapı sağlayıcılarının piyasaya girişlerine engel olmak

TTAŞ web sayfasından (<http://www.telekom.gov.tr/tarifeler/ozeldevre.html>) alınan bilgilere göre uygulanacak (2048 Kbps ve üzeri kiralık hatlar için) indirim oranları şöyledir:

Toplam hat sayısı	3 yıl	5 yıl	7 yıl
50-99	5	10	15
100-499	10	15	20
500 ve üzeri	15	20	25

Soruşturma Heyeti, indirim sisteminin hacim yanında süreye de bağlanmasının TTAŞ tarafından açıklanmış herhangi bir iktisadi gerekçesi olmadığını, indirimin böyle bir sistemle bağlı bir şekilde uygulanmasının gelecekte telekomünikasyon hizmetleri altyapı pazarında rekabetçi bir yapının oluşmasını engelleyici veya geciktirici etkiler yaratabileceğini iddia etmektedir. TTAŞ'ın ISS'lere uygulayacağı indirim oranlarını hem miktara hem de süreye

bağladığı, yüksek miktarda fakat 3 yıldan kısa süreli devre kiralayan veya uzun süreli, fakat az sayıda devre kiralayan ISS'lerin herhangi bir indirimden faydalanmalarını engellediği de ifade edilmektedir.

Uzun süreli ve yüksek kapasiteli hat kiralama sözleşmelerinin sağladığı avantajlar nedeniyle İndirim yapılmasının ticari bir tercih olması karşısında, bu hususun 4054 sayılı Kanun kapsamında rekabet ihlali olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

H.4.2.7. Devrelerin kiralınması sonrasında taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususları yerine getirmeyerek bir alt pazarda aynı zamanda rakibi olan teşebbüsleri rekabette dezavantajlı konuma sokmak

Soruşturma Heyeti, TTAŞ'ın ISS'lere internet erişimi için sağladığı altyapılarda taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususları yerine getirmemesi eyleminin, ISS'leri piyasada TTAŞ'ın kendi sunduğu hizmetler karşısında rekabette dezavantajlı konuma soktuğunu iddia etmektedir.

Ancak bu konuda Soruşturma Heyeti tarafından yapılan tespitler ve elde edilen bulgular, herhangi bir rekabet ihlali değerlendirmesi için yeterli görülmemiştir.

H.4.2.8. TNet adı altında yerel kullanıcılara sunulan çevirmeli (“dial-up”) internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri maliyetin altında belirleyerek, rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini güçlendirmek

Yıkıcı fiyat, hakim durumdaki bir firmanın mal veya hizmet satış fiyatını, rakiplerini piyasa dışına çıkarmak ya da yeni aktörlerin piyasaya girişini engellemek amacıyla, belirli bir süre maliyetinin altında belirleyerek uygulaması durumda söz konusudur.

Özellikle dikey entegrasyonun olduğu telekomünikasyon gibi sektörlerde yıkıcı fiyat uygulamaları, hakim durumdaki firmaların faaliyetlerin tümünde zararına satış yaptığı anlamına gelmemektedir. Çoğunlukla firma, hakim durumda olduğu pazarlarda elde ettiği karı, hakim durumda olmadığı diğer pazarlarda uyguladığı yıkıcı fiyat nedeniyle uğradığı zararı sübvansiyon etmekte kullanarak, toplam faaliyetlerinde kar elde edebilmektedir. Yıkıcı fiyat uygulamasıyla uğradığı zararı karşılamaya yönelik bu uygulama çapraz sübvansiyon olarak bilinmektedir.

TTAŞ, TNet adı altında piyasadaki son kullanıcılara doğrudan dial-up (çevirmeli) internet erişimi hizmeti verirken, yine bu piyasada aynı kullanıcılara hizmet vermeye çalışan ISS'lerin zorunlu unsur olarak kullanmaları gereken kiralık hatların fiyatlarını da belirlemektedir. TNet'in kendi dial-up abonelerine uyguladığı tarifelerle TNet'ten kiralık hat kullanarak dial-up abonelerine hizmet veren ISS'lere uyguladığı tarifeler arasında, ISS'ler aleyhine çok büyük farklar olduğu görülmüştür.

Benzer şekilde, TTAŞ'ın TNet adı altında sunduğu internet erişim ücretini %70'e yakın bir oranda indirmesi ve 2.000.000 TL olan tesis ücretini tamamen kaldırması, dar bant internet erişim hizmetleri pazarında yaşanan rekabeti olumsuz yönde etkilemiş ve TTAŞ'ın uyguladığı bu fiyatların pazarda yıkıcı fiyat etkisi göstermesi ve çapraz sübvansiyon uygulamaları hususlarını gündeme getirmiştir.

02-60/755-305

Aşağıda TNet son kullanıcı dial-up aylık ücretleri tarihsel olarak verilmektedir:

Tarihler	TTAŞ dial-up aylık bağlantı ücretleri (TL)
Mayıs 2001	7.000.000
Haziran 2001	7.000.000
Ocak 2002	2.500.000
Nisan 2002	2.500.000
Temmuz 2002	3.000.000
Eylül 2002	3.000.000
16 Kasım 2002 (Telekomünikasyon Kurumuna tarife artışı için müracaat)	3.000.000
21 Aralık 2002 (Telekomünikasyon Kurumunun onayı)	6.000.000

Bir başlangıç noktası teşkil etmesi açısından aşağıda Kasım 2001 döneminin tarifelerine göre örnek bir maliyet hesabı yapılmıştır.

TNet şebekesi başlangıç topolojisinde; Ankara, İstanbul (Ataköy, Tahtakale, Gayrettepe, Acıbadem, Kadıköy), İzmir, Adana, Samsun, Bursa, Antalya, Kayseri illerinde kurulan ana omurga 155 Mbps, diğer illerimiz ve Lefkoşe'de kurulan erişim noktaları ise 34 veya en az 2 Mbps hızında ATM protokolü ile TNet şebekesine bağlanmaktadır. Dolayısıyla TNet dial-up aboneliği bu şebekenin ve yurtdışı internet çıkış maliyetlerinden oluşmaktadır. ISS'lerin küçük ve orta ölçekli işletmeler olduğu düşünülür ve birkaç istisna dışında ana omurgalarının İstanbul'da olduğu kabul edilirse, ISS'lerin maliyetlerinin TTAŞ'ın 2 Mbps olarak ana omurgaya bağlandığı TNet POP noktalarıyla mukayese edilmesi gerekmektedir. Nitekim 146 adet TNet POP noktasının yukarıda sayılan büyük şehirler dışında 2 Mbps olarak ana omurgaya bağlandığı görülebilir. Aşağıdaki hesaplamalar endüstri ortalamasının port başına 6 abone olduğu ve her bir port kullanıcısı için internet çıkış bant genişliği olarak 10 Kbps'lık bir alanın tahsis edildiği göz önüne alınarak yapılmıştır:

- 2 Mbps'lık bir omurga bağlantısından 1/6 konsantrasyona ve her port başına 11-12 Kbps bant genişliği ile 1080 abonenin bağlanabileceği görülmektedir.
- $2.048.000 / 11,3 = 180$ port, $180 \times 6 = 1080$ kullanıcı.
- Her bir ISDN-PRI hattının 30 porta ilişkin bilgiyi taşıyabildiğine göre 180 port için 6 adet ISDN-PRI hattına ihtiyaç duyulmaktadır.
- $180 \text{ port} / 30 = 6$ ISDN-PRI hattı
- 6 Adet ISDN-PRI hattının maliyeti = $6 \times 6800 \text{ kontör} \times 45.600 = 1.860.480.000$
- Anadolu'da bulunan bir POP noktasından abonelerini genellikle İstanbul'da bulunan yurtdışı çıkış noktasına bağlamak için TTAŞ'dan

02-60/755-305

- kiralanan 2 Mbps'lık iller arası kiralık hattın maliyeti 96.000 kontör x 45.600 TL = 4.377.600.000 TL'dir.
- Çok santralli alanlarda ise bu maliyet 24.000 kontör x 45.600 TL = 1.094.400.000 TL'dir.
  - 2 Mbps kapasiteli bir kiralık hat için yapılacak maliyet hesabı şu şekilde olabilir;
  - $(1.094.400.000 \text{ TL} \times 0,30) + (4.377.600.000 \text{ TL} \times 0,70) = 3.392.640.000 \text{ TL}$
  - Türkiye'deki ISS'lerin büyük kısmı Türkiye merkez POP'ların ölçek ekonomileri nedeniyle 34 Mbps gibi büyük kapasiteli çıkışları tercih etmektedirler. Fakat TTAŞ tarafından bu kapasitede çıkış ISS'lere sağlanmamaktadır. ISS'ler bu durumda uydu yer istasyonu işletmecilerinden kapasite kiralamaktadırlar. Kaliteli hizmet sunabilmek için yeni ve yörüngesi stabil bir uydudan kiralanan yurtdışı çıkışının aylık kirası Mbps başına 2500 - 3000 ABD \$ civarındadır.
  - Burada;
X = İhtiyaç duyulan bant genişliği,
Z = Port başına öngörülen bant genişliği (Kbps olarak)
Y = Port sayısı
A = Portların % kaçının aynı anda aktif olacağına ilişkin tahmin
B = Kapasitenin % kaçının bilgi alma için kullanılacağı şeklinde kabul edilirse,
  - Bilgi almak için gereken kapasite $X = Z \times A \times Y$
Bilgi göndermek için gereken kapasite $X = Z \times A \times Y \times B$ şeklinde hesaplanabilir.
  - Port başına 7 Kbps bant genişliği sağlanması düşünülüyorsa, Port sayısı 180 (1/6 oranı için) ise, portların %70'inin aynı anda aktif olacağı tahmin edilmişse ve kapasitenin %20'sinin bilgi alma için kullanılması planlanıyorsa, 1080 kullanıcı için gerekli yurtdışı çıkış kapasitesi aşağıdaki gibi hesaplanabilir:
  - Bilgi almak için (download) $X = 7 \times 180 \times 0,7 = 882 \text{ Kbps}$
Bilgi gönderme için (upload) $X = 7 \times 180 \times 0,7 \times 0,2 = 177 \text{ Kbps}$
Toplam gereken bant genişliği = $882 + 177 = 1059 \text{ Kbps} = 1 \text{ Mbps}$
Dolayısıyla bu bant genişliği için ödenmesi gereken ücret $1 \text{ Mbps} \times 2500 \text{ ABD \$} \times 1.600.000 \text{ TL} = 4.000.000.000 \text{ TL}$.
  - 1/6 konsantrasyonda 1080 kullanıcıya hizmet sunacak bir POP noktası için ISS'lerin TTAŞ ve uydu yer istasyonu işletmecisi şirketlere ödemeleri gereken tutarlar aşağıda sıralanmıştır:
  - 6 Adet ISDN-PRI karşılığı 1.860.480.000 TL
2 Mbps'lık kiralık hat karşılığı 3.392.640.000 TL
Yurtdışı internet çıkışı için 4.000.000.000 TL

TOPLAM 9.253.120.000 TL
  - Burada kullanıcı başına maliyet $9.253.120.000 \text{ TL} / 1080 = 8.567.703 \text{ TL'dir}$.

Aynı sisteme göre yeni tarifeler ile hesaplama yapıldığında kullanıcı başına maliyet 7.215.262 TL olmaktadır.

Yukarıdaki maliyetler sadece ISS'ler tarafından TTAŞ'a ödenen ISDN-PRI, 2 Mbps'lık hat ücretleri ile yurtdışı çıkış ücretini içermektedir. Bu maliyetler dışında POP başına başlangıç yatırımları oldukça yüksek seviyelere ulaşmaktadır. TNet'in uyguladığı tarife ile sadece bu yatırımın geriye dönüşü 12 ayı bulacaktır. Bunlar dışında personel, pazarlama vb. genel işletme maliyetlerinin önemli bir meblağı oluşturduğu ortadadır. Sonuç olarak yukarıda tespit edilen maliyet, ISS'lerin karşılaşacağı maliyetin oldukça altında bir miktardır. Yukarıda yapılan bu çalışma ile TNet'in kesin maliyetlerini tespit etmek mümkün değildir. Görüldüğü üzere, TNet'in uygulamakta olduğu tarifeler, eksik maliyet kalemleri ile hesaplanan maliyetin bile altındadır.

TNet'in tarifelerini belirlerken, ISS'lerin kullanmak zorunda oldukları kiralık hatların ücretlerini de maliyet kalemi olarak dikkate alması gerekmektedir. Ancak TNet'in sunduğu dial-up hizmetinin fiyatı, ISS'lerin kiralık hat için ödemek durumunda kaldıkları fiyatın dahi altında kalmaktadır. Bu nedenle, yerel kullanıcıya sunulan dar bant internet erişimi pazarında ISS'lerin, TNet ile fiyat konusunda rekabet etmeleri mümkün olmadığından, pazarda faaliyette bulunmaları imkansız hale gelmektedir.

Sonuç olarak, bu uygulamanın 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir rekabet ihlali olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.2.9. Sabit telefon abonelerine ayrıca bir abonelik gerektirmeden ülke çapında her yerden çevirmeli olarak internete erişim imkanı sağlayan 146 servisine benzer bir hizmetten diğer ISS'lerin yararlanmalarına olanak tanımayarak, dar bant internet erişim hizmetleri pazarındaki rekabet koşullarını bozmak

Soruşturma Heyeti tarafından, herhangi bir ISS'e abone olmadan, elektronik posta okuma gibi günlük, kısa zamanlı ihtiyaçların karşılanması için veya abone olunmasına rağmen, herhangi bir sebeple o abonelikten yararlanamayacak durumda bulunduğu için tercih edilebilen, "abone olmadan, bağlandığın kadar öde (pay-as-you-go)" olarak adlandırılan servisin 146 servis numarası ile yalnızca TTAŞ tarafından internet kullanıcılarına sunulduğu tespit edilmiştir.

TNet tarafından sunulan her iki internet erişim hizmeti de 3 haneli rakamlar ile verilmektedir. Özel servis numarası olarak tanımlanan bu numaralar kamu ve özel kurum ve kuruluşların verdiği hizmetlerin ülkenin her yerinden aynı numara ile aranmalarının sağlanması amacıyla tahsis edilmekte ve asayiş, can ve mal güvenliği ile kamu ve sosyal hizmetler (örneğin 155 Polis İmdat, 156 Jandarma İmdat, 154 Alo Trafik, 189 Vergi Danışma) için kullanılmaktadır. Bu nedenle Soruşturma Heyeti TTAŞ'ın, bu amaçlar için tahsis edilen özel servis numaraları ile ticari bir faaliyet yürüttüğünü ve bu numaraların ticari faaliyetler için kullanılmasının da telefon mevzuatı açısından herhangi bir kısıtlamasının bulunmaması durumunda TTAŞ'ın diğer ISS'lere de, kendi internet servis sağlayıcısı TNet ile aynı koşullarda, üç haneli numara üzerinden hizmet sunma olanağı vermesinin sağlanması gerektiğini düşünmektedir.

TTAŞ'ın, ISS'lerin 146 benzeri, abone olunmaksızın sabit telefon faturasına eklenmek ve daha sonra ISS'ler ile TTAŞ arasında mahsuplaşmak suretiyle yeni bir erişim tipi oluşturma önerilerini reddettiği belirlenmiştir.

Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken husus, üç haneli numara planının ISS'ler faaliyete geçmeden önceki dönemde tahsis edilmesi ve numaralandırma yetkisinin Telekomünikasyon Kurumuna geçmesini müteakip, Telekomünikasyon Kurumunca aksi yönde herhangi bir işlem tesis edilmemiş olmasıdır. ISS'lere 3 rakamlı özel servis numarası ya da farklı bir alan kodu tahsis edilmesi Telekomünikasyon Kurumunun yetkisi dahilinde görüldüğünden, konuya ilişkin iddiaların bir ihlal oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

H.4.3. Yerel Kullanıcılara Geniş Bant Internet Erişim Hizmetinin Sunulması İçin Gereken Altyapıları İçeren Pazar

H.4.3.1. Kablo TV şebekesi üzerinden yerel kullanıcılara geniş bant internet erişimi sunmak isteyen ISS'lerin bu şebekeyi kullanmalarını engelleyerek ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olmak

Yapılan tespit ve incelemeler sonucunda, Soruşturma Heyeti tarafından kablo TV şebekesi, Türkiye'de yerel kullanıcıya erişim açısından yerel telefon şebekesine potansiyel ikame olabilecek bir şebeke olarak değerlendirilmiş ve ISS'lerin talepleri olmasına rağmen TTAŞ kablo TV şebekesinin TNet hizmeti dışında diğer ISS'ler tarafından kullanılmasının engellediği sonucuna ulaşılmıştır. TTAŞ söz konusu rekabete aykırı eylemini uzun süre teknik imkansızlık ile gerekçelendirmiş ve TTAŞ'ın açık erişimi mümkün olduğunca geciktirmek için önce teknik, ardından tarife ve mevzuat engelleri gibi genel nitelikte delillendirilemeyen mazeretler öne sürdüğü sonucuna varılmıştır. Bilirkişi ve firmaların açıklamaları ışığında elde edilen bilgiler, teknik imkansızlığın bulunmadığını açıkça ortaya koymuştur. Tüm bunlara rağmen açık erişime izin verilmemesi, Soruşturma Heyetinin, TTAŞ'ın ne pahasına olursa olsun ISS'leri pazar dışına itmek amacıyla hareket ettiği kanaatini artırmıştır.

Soruşturma Heyeti, bu kapsamda Türkiye'de kısa dönemde geniş bant internet erişim hizmetleri piyasasında rekabetin sağlanması için kablo TV şebekesinin diğer ISS'lere açılması, orta ve uzun vadede ve bilhassa 2004 sonrası yerel kullanıcılara sunulacak tüm dar ve geniş bant hizmetlerde kullanılacak birbirine alternatif iki şebekenin oluşması ve temel girdi sağlayan bu pazarda rekabetin tesis edilmesi için kablo TV işletmeciliğinin TTAŞ dışındaki teşebbüslere devri gerektiğini iddia etmektedir.

Kablo TV hizmetinin şu aşamada kısıtlı sayıda kullanıcıya sunulması nedeniyle, kablo TV üzerinden internet erişimi de halihazırda kısıtlı sayıda kullanıcı bakımından imkan dahilindedir. Buna ek olarak, TTAŞ'ın kendi beyanlarından kablo TV üzerinden internet hizmetinin ISS'lere açılmasına karar verdiği anlaşılmıştır. Ayrıca konu hakkında Telekomünikasyon Kurumunca yürütülen soruşturma sonucunda Telekomünikasyon Kurulunca verilen 28.3.2002 gün ve 2002/117 sayılı karar gereği 15.6.2002 tarihine kadar, ISS'lerin bu konudaki fikirleri de dikkate alınarak hazırlanacak olan İş Planının Telekomünikasyon Kurumuna sunulması ve bu doğrultuda gereğinin sağlanması konusunda TTAŞ'ın hazırlık içinde olduğu da dosya mevcudu

bilgilerden anlaşıldığından, bu aşamada söz konusu eylem bir rekabet ihlali olarak değerlendirilmemiştir.

H.4.3.2. Yerel telefon şebekesi üzerinden DSL teknolojilerini kullanmak suretiyle yerel kullanıcılara geniş bant internet erişimi sunmak isteyen ISS'lerin bu şebekeyi kullanmalarını engelleyerek ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olmak; tüketicinin yararına üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanmasına neden olmak

Soruşturma Heyetine göre, TTAŞ'ın, DSL hizmetinin sunulması için ISS'lere, ortak yerleşim veya santral sahasında yeterli alan vermesi, yeterli alan bulunmadığında bitişik bağlantı olanağını sağlama zorunluluğu bulunmasına rağmen, TTAŞ yeniden satış ve yerel şebekeye erişim olanağını ISS'lere sağlamayarak, yerel kullanıcıya sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarında rekabetin oluşmasını engellemektedir.

Ancak, TTAŞ'ın elinde bulunan mevcut port kapasitesinin sınırlı sayıda olması nedeniyle, ISS'lere tahsis yapılmasının mümkün olmadığı görülmüştür. Yine dosya mevcudu bilgi ve belgelerden ADSL için yakında ihaleye çıkılacağı anlaşılmaktadır. Bu ihaleye çıkılmadan eldeki sınırlı sayıda DSL portunun erişime açılmaması sonucu rekabetin sınırlandırıldığı yargısına varmak mümkün görünmemektedir.

H.4.3.3. Kablo TV ve telefon şebekesinin ISS'ler tarafından geniş bant erişim hizmeti sunulmasında kullanılmasını engellemek suretiyle, ISS'leri yüksek ekipman maliyeti getiren ve tarifesi yüksek kiralık devreler kullanmaya zorlayarak tüketicinin zararına üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması

Soruşturma Heyeti, ADSL servisinin TNet tarafından en düşük bağlantı hızı 128/32 hızda aylık olarak 40.000.000 TL'ye verildiğini tespit etmiştir.

Buna karşılık, Soruşturma Heyeti, ADSL hizmetinin diğer ISS'ler tarafından verilmek istenmesi durumunda bölge istasyonu içinde yer alan ADSL sonlandırıcı ekipmanının bölge santrali içinde kurulmasına TTAŞ tarafından izin verilmemesi nedeniyle, bu hizmeti vermek isteyen ISS'in santral sahasına yakın bir yerde bu ekipmanı konuşlandırmak zorunda kalmasını, dolayısıyla bu hizmeti ISS'lerden almak isteyen son kullanıcılara uygulanan erişim bedelinin TNet tarafından son kullanıcıya sunulan fiyatlardan daha yüksek olmasını bir rekabet ihlali olarak değerlendirmiştir. Bu çerçevede, uygulanan bu fiyat politikasının, ADSL hizmeti verme konusunda ISS'lerin TNet karşısında rekabet etmesini imkansız hale getirdiği, ayrıca ISS'leri yeni yatırımlar yapmaktan da alıkoyarak pazardaki teknik gelişmeyi kısıtladığı da iddia edilmektedir.

Ayrıca, Soruşturma Raporunda, kablo TV üzerinden internet erişiminin ISS'ler tarafından sunulabilmesi için ödenmesi gereken bağlantı ücretinin 74.000.000 TL (64 Kbps'lık hız için ödenen erişim ücreti), aylık bedelin ise 34.000.000 TL olarak belirlendiği tespit edilmiştir. Bu hizmetin aynı dönemde TNet tarafından son kullanıcıya sadece 22.000.000 TL bağlantı ücreti ve aylık 31.000.000 TL'ye verildiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede, Soruşturma Heyeti kablo TV üzerinden internet erişimi hizmetinin ADSL hizmetinde olduğu gibi, ISS'ler için ticari bir iş modeli olmaktan çıktığı düşüncesindedir. Bu nedenle

TTNet dışındaki ISS'lerin ADSL ve kablo TV üzerinden internet erişimi sunarak TTNet hizmetlerine bu alanda rakip olma imkanı bulamadıkları, bunun sonucunda da kullanıcıların sadece TTNet'i kullanmak zorunda bırakıldığı ve tüketici tercihlerinin sadece bir servis sağlayıcıyla kısıtlandığı iddia edilmektedir.

Ancak, H.4.3.1 başlıklı bölümde TTAŞ'ın hazırlık aşamasında olması ve H.4.3.2. başlıklı bölümde DSL port sayısının çok kısıtlı olması nedeniyle, bu iki altyapıya erişimin engellenmesi hususu rekabet ihlali olarak değerlendirilmediğinden, bu durumun ISS'lerin geniş bant internet erişim hizmeti sunulmasında DSL veya kablo yerine kiralık hatları kullanmaya zorlandıkları şeklinde değerlendirilmesi de mümkün değildir. Bu nedenle, konuya ilişkin herhangi bir rekabet ihlali olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

H.4.3.4. Devrelerin kiralanması sonrasında taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususları yerine getirmeyerek bir alt pazarda aynı zamanda rakibi olan teşebbüsleri rekabette dezavantajlı konuma sokmak

Konuya ilişkin değerlendirmeye H.4.2.7. başlıklı bölümde yer verildiğinden, burada tekrar edilmemiş, bu konuda ihlal bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

H.4.4. Uzak Mesafe Veri Aktarımına İlişkin Royalty'leri İçeren Pazar

ISS'lerin yurtdışına çıkışı iki yolla gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi karasal fiber optik hatlar üzerinden, diğeri de uydu platformları üzerindedir. Karasal fiber optik yurtdışına çıkışlarında gerek hızı gerekse güvenilirliği nedeniyle daha çok tercih edilmektedir. Ancak Türkiye'deki yüksek ücretler ve sınırlı hat tahsisi nedeniyle uydu platformları daha çok talep görmekte ve yurtdışına çıkışlarda yüksek bir paya sahip olmaktadır. Birçok firma fiber optik bağlantıların maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle uydu ile haberleşme yolunu seçmek durumunda kalmıştır. Uydunun getirdiği gecikme ve hava muhalefetleri yüzünden yaşanan kesintiler göz önüne alındığında, fiber kablonun hızı ve verimliliği arasındaki fark küçümsenemeyecek boyutlardadır. Servis kalitesini artırabilmek ve interneti Türkiye'deki kurumsal ve ev kullanıcılarına daha hızlı sunabilmek için fiber altyapısının makul fiyatlara çekilmesi Türkiye'deki internet sektörünün daha da fazla gelişmesine yol açacaktır. Uluslararası karasal fiber optik bağlantıları Türkiye'nin komşu ülkelerine kadar özel taşıyıcı telekomünikasyon firmaları (AT&T Concert, Telia vs.) tarafından getirildiği halde, Türkiye sınırlarından içeri girişine izin verilip bu anlamda alternatifler yaratılması sağlanamamıştır.

4502 sayılı Kanun öncesi uydu çıkışları, TTAŞ ile yapılan IBS Gelir Ortaklığı Sözleşmeleri ve SCPC-VSAT anlaşmaları kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu Kanun ile beraber uydu haberleşme hizmetleri katma değerli hizmetler arasında yer almış ve tekel konusu olmaktan çıkmıştır. Ancak TTAŞ tarafından 4502 sayılı Kanun öncesi dönemden kalan ve halen uygulanmakta olan sözleşmeler, işletmecinin internet trafiğini yurt dışındaki bir ülkeye (İngiltere, ABD vb.) taşıması konusunda TTAŞ ile ortaklaşa çalışma yapmasını içermektedir. Anlaşmalarda,

"Her türlü telekomünikasyon hizmetinin işletme hakkının TTAŞ'a ait olduğu,

Sözleşme bitiminde TTAŞ'ın talep etmesi halinde teçhizatın 50 ABD \$ karşılığı veya 100.000 TL gibi sembolik rakamlarla TTAŞ'a devredileceği,

Müşterilerin mülküne tesis edilecek olan teçhizat, uzay kesimi kapasitesi, Türkiye’de kurulacak terminal vb. her türlü ihtiyacın işletmeci tarafından karşılanacağı,

Tarafların maruz kaldığı bir mevzuat değişikliği olduğunda anlaşmanın sona ereceği veya yeni mevzuata uygun olarak değiştirileceği”

hükümlerine yer verilmektedir.

4502 sayılı Kanun ile değişik 406 sayılı Kanun ve bu Kanuna dayanarak Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan Telekomünikasyon Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında,

“yurtiçindeki ve/veya yurtdışındaki kullanıcılara uydular aracılığıyla; uydu yer istasyonu işletimi, VSAT veya SCPC ve benzeri teknolojileri kullanarak ve tekel süresince PSTN’e irtibatlandırılmış ses hariç olmak üzere veri ve internet erişim hizmeti sağlanması”

olarak tanımlanan uydu telekomünikasyon hizmetlerinin, başlangıçta Ulaştırma Bakanlığından alınan telekomünikasyon ruhsatı ile yürütülebilmesi öngörülmüştür. Ancak Mayıs 2001’de yürürlüğe giren 4673 sayılı Kanun ile telekomünikasyon ruhsatını verme yetkisinin Ulaştırma Bakanlığından alınarak Telekomünikasyon Kurumuna devredilmesiyle birlikte, Ulaştırma Bakanlığının telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösterecek işletmecilere yetki belgesi verme yetkisi Telekomünikasyon Kurumuna bırakılmıştır. Uydu yer istasyonu işletmecileri 2002 yılının Mart ayında yetki belgelerini almışlardır. Şu anda uydu yer istasyonu işletmecileri konuya ilişkin olarak faaliyetlerini bu çerçevede yürütmektedirler.

Uydu yer istasyonu işletmecileri faaliyetlerini yerine getirirken hiçbir şekilde TTAŞ hizmetlerinden faydalanmamaktadırlar. Yetki belgesi alınmadan önce TTAŞ ile hukuksal bağları sadece TTAŞ’ın sahip olduğu yetki belgesine dayalı olarak TTAŞ ile imzaladıkları sözleşmelerdir. Bu durum nedeniyle uydu yer istasyonu işletmecileri söz konusu dönemde (lisansa kadar) TTAŞ’a “royalty” ücreti ödemişlerdir.

Soruşturma yapılan dönemde bu ücretler 1.5.2001 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 2,4 ile 63 kat arasında değişen oranlarda artırılmıştır. Bu artışın kriz sonucu oluşan devalüasyondan kaynaklanıyor olması mümkün görünmemektedir. Çünkü ücretler ABD Doları bazında ödenmektedir. Aynı şekilde artışın maliyetlerden kaynaklanıyor olması da ücretin bir royalty ücreti olması (herhangi bir mal veya hizmet sunumunu içermemesi) nedeniyle mümkün değildir. Kaldı ki; uydu yer istasyonu işletmecilerine ruhsat verilmesi halinde TTAŞ’ın bu tür bir ücret alma hakkı da ortadan kalkacaktır. TTAŞ bir anlamda kendi ruhsatını kiralamaktadır.

Örnek olarak 155 Mbps’lik alış hızıyla çalışan uydu yer istasyonlarından alınan lisans/ruhsat bedelleri birkaç ülkeyle karşılaştırmalı olarak incelendiğinde; ABD’de ruhsat alma işleminin bedelsiz olduğu, İngiltere’de ise lisans bedelinin yıllık 15.000 ABD Doları olarak belirlendiği görülmüştür. Türkiye’de TTAŞ tarafından 1.5.2001’e kadar 10.000 ABD Doları olan yıllık bedel, bu tarihten itibaren 632.400 ABD Doları seviyesine yükselmiştir.

Türkiye’de sağlanan devre hızına göre 1.5.2001 öncesi ve sonrası tarifelerin karşılaştırması ise şu şekildedir:

Devre Hızı	1.5.2001'e Kadar (ABD \$)	1.5.2001'den İtibaren (ABD \$)	Tarifedeki Artış
64 Kbps	500	1.320	2,6 Kat
128 Kbps	1.000	2.400	2,4 Kat
256 Kbps	1.000	3.600	3,6 Kat
512 Kbps	1.000	6.000	6,0 Kat
2048 Kbps	2.000	19.200	9,6 Kat
10 Mbps	4.000	96.000	24,0 Kat
20 Mbps	8.000	156.000	19,5 Kat
34 Mbps	10.000	212.160	21,2 Kat
155 Mbps	10.000	632.400	63,2 Kat

4673 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile TTAŞ tarifeler konusunda önemli bir serbestiye kavuşmuştur. Tekel kapsamındaki ürünlere ilişkin olarak Telekomünikasyon Kurumunun tarife yönetmeliğine dayalı regülasyonunun başlamasına kadar, TTAŞ'ın tarifeler konusunda bu boşluğu mümkün olduğunca kendi lehine kullanmak için gayret gösterdiği gözlenmektedir. Esasen TTAŞ'ın bu boşluktan yararlanarak, gerekli regülasyonların devreye girmesine kadar geçen sürede, ileride kendisine rakip olabilecek tüm aktörleri piyasa dışına çıkarmaya çalıştığı kanaatine varılmıştır. Nitekim, uydu yer istasyonu işletmecilerine yönelik belirlediği yeni royalti ücretleri bu stratejisinin bir parçasını oluşturmaktadır. Çünkü, bu işletmeler ruhsat alır almaz halen aynı pazarda faaliyet yürütmekte olan TTAŞ ile çok daha yoğun bir rekabet içine gireceklerdir.

Uydu yer istasyonu hizmetlerinin ISS'lerin faaliyetlerini yürütmeleri için mutlaka gereksinim duydukları bir hizmet (zorunlu unsur) olması nedeniyle, bu tarife artışından etkilenecek bir diğer pazar da internet hizmetleri pazarı olmaktadır. Bu hizmet olmaksızın ISS'lerin abonelerine yurtdışı omurgaya erişim imkanı sunmaları mümkün olmamaktadır. Tarifelerin uygulanmaya devam edilmesi halinde, uydu yer istasyonu hizmetini TTAŞ dışındaki işletmecilerden sağlayan ISS'lerin maliyetleri de yapılan artış oranında artacaktır. Bu konuda dikkat edilmesi gereken nokta, TTAŞ dışındaki uydu yer istasyonu işletmecileri yerine TTAŞ hizmetlerinden yararlanmak isteyen ISS'lere 34 Mbps, 155 Mbps gibi bant genişliklerinde hizmet verilmemesidir. TTAŞ tarafından ISS'lere yurtdışı çıkışı için sağlanan en yüksek karasal hız 2 Mbps'dir. Ancak, ISS'lerin en çok kullandığı hatlar arasında yer alan 8 Mbps ve 155 Mbps arasında bulunan hatların TTAŞ'dan elde edilmesi imkan dahilinde görünmemektedir.

Buna ek olarak, verilen hizmetin bedelleri yurtdışındaki emsallerine göre oldukça pahalıdır. TTAŞ üzerinden yurt dışı fiber optik bağlantılı kiralık karasal hat ücretinin, alternatifi olan uydu kanalı vasıtası ile yurt dışı internet erişim ücretinin yaklaşık olarak 10 katı olduğu görülmüştür. Fiber optik hatlar ISS'ler için kalite ve hız açısından istenen devreler olsa da, çok yüksek fiyat yüzünden kullanılmamaktadır. Örneğin 2 Mbps'lik bir yurt dışı kiralık hat Avrupa'da sonlandığında, ödenmesi gereken aylık ücret yaklaşık 30.000 ABD Doları seviyesinde olmaktadır. Halbuki İngiltere'den ABD'ye 155 Mbps'lik bir

hattın fiyatı aylık 25.000 ABD Doları, 2 Mbps'lik bir hattın fiyatı aylık 1500 ABD Doları seviyesindedir. Bu gerçeklerden dolayı ISS'ler için TTAŞ üzerinden karasal yurtdışı bağlantısı sağlanması yoluna gidilmemektedir.

Royalty tarifelerini artırması sonucunda TTAŞ'ın kendisine rakip uydu yer istasyonu işletmecilerin tarifelerini suni biçimde yükselterek onları rekabette dezavantajlı konuma soktuğu anlaşılmaktadır. Aynı eylemlerinin sonucunda TTAŞ bu işletmecilerden hizmet satın alan ISS'lerin, uydu üzerinden çıkışlarını da bu biçimde yükseltmiş ve karasal hatlar üzerinden yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlayıp, kısıtlı olan çıkışlar için de yüksek ücret talep ederek ISS'lerin yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlamış ve çıkış maliyetlerini artırmıştır.

Uydu yer istasyonu işletmecileri, ruhsat alarak TTAŞ ile imzaladıkları sözleşmelerin feshedilmesinin ardından, miktarı Telekomünikasyon Kurumunun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek ruhsat ücretlerini Telekomünikasyon Kurumuna ödeyeceklerdir. Bu gerçekleşikten sonra TTAŞ'ın kendisiyle rakip olan işletmecilerden ücret talep etmesi, bu ücretleri rakiplerini zor durumda bırakacak şekilde belirlemesi söz konusu olmayacaktır.

Ancak bu düzenlemenin yapılmasına kadar geçen sürede TTAŞ'ın 4054 sayılı Kanuna aykırı uygulamaları hakkında gerekli önlemlerin hemen alınmaması halinde şu anda TTAŞ ile imzaladıkları sözleşmeler çerçevesinde faaliyet gösteren uydu yer istasyonu işletmecileri, pazar dışına çıkarılacak, ruhsat verilmesi sonrasında TTAŞ'a rakip olabilecek bu işletmecilerin yukarıda bahsedilen başlangıç yatırımlarını tekrar yapmaları ve kaybettikleri müşterileri kazanmak için önemli maliyetlere katlanmaları gerekecektir.

Mevcut koşullar altında 4502 sayılı Kanun anlamında tek ruhsat sahibi olarak hakim durumda bulunan TTAŞ'ın, kendisiyle sözleşme imzalayarak faaliyetlerini yürütmekte olan uydu yer istasyonu işletmecilerinin royalty tarifelerine 2,4 ile 63 kat arasında artış yapmak suretiyle aşırı fiyat uygulayarak pazardaki rekabet koşullarını önemli ölçüde bozduğu kanaatine ulaşılmıştır.

I - SAVUNMALAR VE DEĞERLENDİRMELERİ

TTAŞ'ın soruşturma sürecinde yapmış olduğu savunmalara ve bu savunmalara ilişkin olarak yapılan değerlendirmelere konularına göre başlıklar altında yer verilmiştir.

I.1. TTAŞ'ın Tekel Hakkının Kapsamı

TTAŞ, tekel hakkının kapsamına ilişkin olarak yaptığı savunmasında, 406 sayılı Kanunun 1. maddesinde (değişik: 10/6/1994 - 4000/1 md.) (değişik: 27/1/2000-4502/1 md.) telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve altyapı tesisi ile bunun işletilmesinin bu Kanun kapsamında olduğunu ve TTAŞ'ın her türlü telekomünikasyon hizmetlerini yürütmeye ve altyapısını işletmeye yetkili olduğunu, 406 sayılı Kanunun 2. maddesine (Değişik: 27/1/2000 - 4502/2 md.) göre, TTAŞ'ın tekel hakkının kapsamına "ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetleri"nin, "tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesi"nin girdiğini, nitekim fıkranın "tüm tekel haklarının

31.12.2003 tarihinden önce de olsa ortadan kalkmış olur" şeklinde sona erdiğini, "tümünün" ifadesinden de hareketle TTAŞ'ın sadece ses tekelı değil, başka tekel haklarının da olması gerektiğini, 406 sayılı Kanunun 1. maddesindeki tanımlara göre internet üzerinden "her türlü işaret, sembol, ses ve görüntü" gönderilmesi ve alınmasının telekomünikasyon tanımına ve dolayısıyla TTAŞ'ın tekel hakkı kapsamına girdiğini ifade etmektedir.

Değerlendirme: İnternet hizmetlerinin, tekel kapsamında olmadığı 406 sayılı Kanunun lafzından açıkça anlaşılmalıdır. Amacını aşan yorumlar getirilerek, halihazırda Telekomünikasyon Kurumu tarafından yetki belgeleri aracılığıyla yürütülmekte olan internet hizmetinin de tekel kapsamında olduğu iddia edilmiştir. Savunmada da ifade edildiği üzere, tekel hakkının kapsamına "ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetleri" ve "tüm telekomünikasyon altyapısının kurulması ve işletilmesi" girmektedir. Bunun dışında yer alan telekomünikasyon hizmetleri, Telekomünikasyon Kurumu tarafından yapılan yetkilendirmeler ile halihazırda teşebbüsler tarafından verilmektedir.

1.2. Tekel Hakkını Gösteren, Güçlendiren ve Koruyan Hükümler

TTAŞ tekel hakkına ilişkin olarak yaptığı savunmasında, TTAŞ'ın tekel hakkının kapsamını gösteren, güçlendiren ve koruyan başka hükümlerin de bulunduğunu, 406 sayılı Kanunun 3. maddesine göre (*Değişik: 27/1/2000 - 4502/3 md.*), tüm telekomünikasyon hizmetlerinin ancak bir görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi, telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin ile yürütülebileceği, internet hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak böyle bir ruhsat, imtiyaz veya genel izin almış ya da görev sözleşmesi imzalamış tek işletmenin TTAŞ olduğu, diğer işletmelere ise Mart 2002 tarihinden itibaren ruhsat verilmeye başlandığı, fıkra metninde kullanılan "tekel kapsamındaki telekomünikasyon hizmetleri" ifadesinde "hizmet" kelimesinin tekel halde kullanılmamasından yola çıkarak, tekelin sadece ses iletimi hizmetinden oluşmadığı, TTAŞ'ın tekel hakkının korunması gayesi ile bir de ceza hükmünün getirildiği, bu ceza hükmünde cezalandırılan faaliyetler incelendiğinde izinsiz olarak telekomünikasyon tesisi kurmak ve işletmenin, TTAŞ'ın abonelerinin dahi yararlandıkları hizmetleri sırf ticari amaçla üçüncü kişilere sunmalarının yasaklandığı, ISS'lerin esasen özel nitelikleri olan birer abone oldukları iddialarına yer verilmektedir.

Değerlendirme: TTAŞ'ın savunması konusunda doğru değerlendirme yapılabilmesi için öncelikle rekabet kurallarının piyasa ve piyasa aktörlerine (teşebbüslere) yönelik bir yaklaşım içerdiği unutulmamalıdır. Örneğin 4054 sayılı Kanunun "Tanımlar" başlıklı 3. maddesi anlamında teşebbüs olmak rekabet kuralları kapsamında bir piyasa aktörü olarak değerlendirilebilmek için yeterlidir. Aksine 406 sayılı Kanuna göre işletmeci olmak şart değildir. Bu yaklaşımın reddi halinde Türkiye'de telekomünikasyon sektöründe faaliyet gösteren birçok teşebbüsten sadece TTAŞ, Turkcell, Telsim ve İŞ-TİM'in teşebbüs olarak kabul edilmesi, diğerlerinin rekabet kurallarının uygulanması sonucunda ortaya çıkan faydadan mahrum bırakılması söz konusu olacaktır.

İnternet hizmeti sunan şirketlerin Mart 2002 tarihine kadar 406 sayılı Kanun anlamında bir işletmeci olmadıkları doğrudur. Ancak bu şirketler faaliyetlerini TTAŞ ile imzaladıkları ve özellikle şartlarını tek taraflı olarak TTAŞ'ın

belirlediği sözleşmeler çerçevesinde yürütmekte, TTAŞ'dan kiralık hat, yurtdışı çıkışı kiralamakta, TTAŞ'la yine kendileri gibi sözleşme imzalayarak faaliyet gösteren uydu firmalarından yurtdışı çıkışı sağlamaktadırlar. Gerçekte TTAŞ bu tür piyasalarda faaliyet gösteren şirketlere bir anlamda kendi yetki belgesini kullandırmakta ve onlardan bunun karşılığında bir ücret talep etmektedir. Görüleceği gibi, rekabet kurallarına dayalı piyasa yaklaşımına göre internet hizmetlerinin alınıp satıldığı bir piyasa ve bu piyasada rekabet halinde teşebbüsler bulunmaktadır. Bir piyasada verilen aynı tarz hizmeti normal koşullarda, makul bir nihai tüketici yalnızca bir firmadan aldığı, diğer firmanın bu müşteriyi kaybettiği ve/veya bu firmalar farklı hizmetler sunarak o tüketiciyi transfer etmeye çalıştığı durumda, bu piyasada rekabetin varlığı artık tartışılmaz bir olgudur. Piyasada bu şekilde faaliyet gösteren teşebbüslerden TTAŞ dışındakilerin 406 sayılı Kanuna göre işletmeci sayılmamaları, onların TTAŞ'ın TNet adı altında sunduğu hizmetlerle rekabet halinde oldukları ve bu rekabet sonucunda toplumsal refahın arttığı gerçeğini değiştirmemektedir.

I.3. TTAŞ'ın, Telekom Mevzuatı Çerçevesinde Altyapıdan Yararlandırma Yükümlülüğü

TTAŞ savunmasında, 406 sayılı Kanunun 2. maddesinin (c) bendinin, kimlerin arabağlantı ve altyapı tesislerinden yararlanma talebinde bulunabileceğini; bu talebin hukuki niteliğini; talebin yerine getirilmemesi halinde yaptırımın ya da çözümün ne olduğunu gösterdiğini, bu hükme göre "*diğer işletmeciler ve kişisel telekomünikasyon tesislerini kullanan şahıslar*"ın arabağlantı ve telekomünikasyon altyapısından yararlanma talebinde bulunabileceklerini, soruşturmanın kapsadığı dönemde 406 sayılı Kanun çerçevesinde, şikayetçi ISS'lerin işletme sayılmamaları sebebiyle 406 sayılı Kanunun 2. maddesi (c) bendinin ikinci paragrafına göre TTAŞ'dan arabağlantı ve altyapı tesislerinden yararlanma talep etmeye yetkili olmadıklarını, TTAŞ'ın telekomünikasyon mevzuatı çerçevesinde ISS'lere arabağlantı ve altyapıdan yararlanma hizmeti sunma yükümlülüğünün bulunmadığını, TTAŞ açısından, "bir arabağlantı sağlama ve altyapı tesislerinden yararlandırma yükümlülüğünden" söz edilemeyeceğini, aksine TTAŞ'ın yatırımlarının atıl kalmasının önlenmesi amacıyla, diğer işletmecilerin ve şahsi telekomünikasyon tesisi kullananların izin veya ruhsatlarında ya da imtiyaz ya da görev sözleşmelerinde açıkça belirtilmeyen altyapı tesislerini kendileri kurmadan önce TTAŞ'dan talep etmek zorunda olduklarını, bu talep karşılanmadığı takdirde kendilerinin kurabileceğini ifade etmiştir. Savunmanın devamında, bu hükümlerle TTAŞ'a bir yükümlülük getirilmediğini, aksine bir öncelik hakkı verildiğini, arabağlantı ve altyapı tesislerinden yararlanma hizmetinin verilememesi halinde, yaptırımın ne olacağının yine bu hüküm uyarınca belirlendiğini, 406 sayılı Kanunun 1. maddesi dördüncü fıkrasına göre telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak bu Kanunda yer alan özel düzenlemeler var iken, bu Kanun hükümlerinin aşılmasını sağlayacak şekilde, 4054 sayılı Kanuna göre TTAŞ'ın altyapı tesislerinden yararlanma hizmeti verme yükümlülüğü altında olduğu sonucuna ulaşmanın mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Değerlendirme: 406 sayılı Kanun hükümlerince herhangi bir düzenlemenin yapılmamış olması, bu konunun 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde incelenmeyeceği anlamına gelmemektedir. TTAŞ,

telekomünikasyon altyapısında hakim durumda olduğu sürece altyapısından talep eden teşebbüsleri yararlandırmak zorundadır. Bu zorunluluğa ilişkin değerlendirme ilgili bölümlerde yapıldığı için burada tekrar edilmeyecektir. Bu zorunluluğun 406 sayılı Kanuna aykırılığı söz konusu olmadığı gibi, inceleme 406 sayılı Kanun çerçevesinde değil, 4054 sayılı Kanun kapsamında yapılmaktadır.

I.4.Telekomünikasyon Hizmetlerinin Ücret Esasları

TTAŞ'ın savunmalarında, 406 sayılı Kanunun 29. maddesi ve Kanunun gerekçesinden de anlaşılacağı gibi, soruşturma döneminde henüz serbest rekabete açılmamış olan internet altyapı işletmeciliği alanında fiyatların devlet denetiminde olduğu, bu denetimi Telekomünikasyon Kurumunun yapacağı, devlet denetimi sonucunda yürürlüğe giren fiyat tarifelerinin 4054 sayılı Kanuna aykırı olduğundan bahisle soruşturma açılmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Değerlendirme: TTAŞ'ın ses iletimi ve altyapı konusundaki yasal tekel nedeniyle TTAŞ dışında bir başka teşebbüsün bu piyasalarda faaliyet göstermesi; dolayısıyla fiyatın ve diğer iktisadi parametrelerin, teşebbüslerin birbirleriyle rekabeti neticesinde piyasanın kendi dinamikleri aracılığıyla belirlenmesi imkansızdır. Ayrıca yasal tekel kalksa dahi, yerel telefon ve kablo TV şebekelerinin doğal tekel niteliğinde olması, fiyatın, rekabetin sağlayacağı dinamikler aracılığıyla belirlenmesini engelleyecektir. Bu durumda tüm dünyada olduğu gibi, yasal tekel hakkının tanındığı piyasalar ile doğal tekel niteliği gösteren piyasalarda ilgili teşebbüsün bu piyasalardaki hakim durumunu özellikle tekeli kar elde etmeye yönelik davranışlarıyla kötüye kullanmasının önüne geçilmesine yönelik olarak piyasalar dışında bir denetim mekanizmasının oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bilindiği üzere doğal ve yasal tekeller, bahsettiği imkanların denetlenebilmesi amacıyla daima bir düzenleyici kurumun fiyat yönünden denetimine tabidir. Bu kurumların varlık sebebi esas olarak; tekeli fiyat oluşumunun önüne geçmek ve fiyat denetimi yapmaktır. Bu mekanizma 4502 sayılı Kanunun çıkarılmasına kadar TTAŞ'ın fiyat tarifelerinin Ulaştırma Bakanlığınca onaylanması şeklinde gerçekleşmiş iken, bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte, iktisadi parametrelerin düzenlenmesi görevi Telekomünikasyon Kurumuna verilmiştir. Ancak 4502 sayılı Kanun ile TTAŞ'ın bağımsız bir piyasa aktörü haline getirilmesi, ardından 28.2.2001 tarihinde TTAŞ ile imzalanan Görev Sözleşmesinin geçici 1. maddesinde ücretlerle ilgili düzenlemeler yürürlüğe konuluncaya kadar, TTAŞ'ın telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında alacağı ücretlerin Bakanlığın onayı ile yürürlüğe konulacağı belirtilse bile, TTAŞ'ın iktisadi parametrelerle ilgili kararları serbestçe alabileceğinin vurgulanması ve en son olarak TTAŞ'ın bağımsız karar alabilme niteliğinin 4673 sayılı Kanun ile daha da pekiştirilmesi, bu kapsamda Bakan onayı yerine görüşünün alınması yönteminin benimsenmesi neticesinde, yasal tekel ve doğal tekel piyasalarda fiyat tarifesi regülasyonunun önemi bir kat daha artmıştır. Ancak bu geçiş döneminde Telekomünikasyon Kurumu tarafından tarifelerin regülasyonu ile ilgili yönetmeliğin çıkarılmamış olmasından kaynaklanan boşluktan istifade ederek TTAŞ'ın tekeli kar elde etmesi ve bu karına dayalı olarak rekabetçi ve fiyat

regülasyonuna tabi olmayan piyasalardaki faaliyetlerini sübvansız etmesi sonucunda, piyasalardaki rekabet koşullarının bozulması gündeme gelmiştir.

Bu mevzuata rağmen, TTAŞ tarifelerini, yasal olarak yetkisi kalmadığı halde Bakanlık onayına sunmaya devam etmiştir. Bakanlığın verdiği onayın ise sadece bir formaliteden oluştuğu TTAŞ’da yapılan incelemelerden anlaşılmıştır. Örneğin, 1.4.2001 tarihinde yürürlüğe konan ve ihlal konusunu oluşturan tarifelerle ilgili olarak 7.2.2001 tarihli yönetim kurulu kararı alınmış, ilgili karar 14.2.2001’de Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiş ve 28.2.2001 tarihinde Ulaştırma Bakanlığı ile TTAŞ arasında imzalanan görev sözleşmesinin “Tarife” başlıklı 8. maddesinde yer alan; *“Telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında alınacak ücretler ve bunların tahsil şekli ile ilgili mevzuat, (Telekomünikasyon Kurumu) düzenlemeleri ve aşağıdaki ilkeler göz önüne alınarak serbestçe belirlenir.”* hükmü ve 4673 sayılı Kanun nedeniyle Ulaştırma Bakanlığı tarafından yazılı olarak onaylanmamış; bunun üzerine tarifeler 2.3.2001 tarihinde TTAŞ tarafından yayımlanan Genelge ile duyurulmuş ve 1.4.2001 tarihinde uygulanmaya başlamıştır. Nitekim TTAŞ’da yapılan inceleme sırasında Bakanlık onayının şirket yetkilileri tarafından ibraz edilemediğine ilişkin tutanak düzenlenerek, bu husus kayda alınmıştır. Benzer şekilde, daha önce kaldırılan kiralık devrelerin yeniden tarifelere eklenmesi ve diğer bazı tarifelerde değişiklik yapan 21.3.2001 tarihli Yönetim Kurulu kararı da Bakan onayı alınmaksızın 23.3.2001 tarihli Genelge ile duyurulmuştur. Bu gelişmeler üzerine TTAŞ tarafından daha sonra, yukarıda Bakan onayı olmaksızın devreye sokulan tarifelerle ilgili olarak, daha önceki Bakan onayı örneklerinden farklı bir şekilde, bu tarifelerle ilgili yönetim kurulu kararlarının üzerine daktilo ile yazılarak, 27.4.2001 tarihinde (bu tarih tarifelerin yürürlüğe konmasından yaklaşık bir ay sonra) onay verildiği rahatça görülmektedir.

Bu konuda belirtilmesi gereken önemli noktalardan biri de, bugüne kadar TTAŞ tarafından Bakanlığa gönderilen her tarifenin mutlaka onandığı hususudur. Diğer bir anlatımla bu onay prosedürü, bugüne kadar sadece bir formaliteden ibaret kalmış, denetim işlevi taşımamıştır. Fiyat tarifelerini “belirlemek” ve “onaya sunmak” farklı kavramlardır. Burada bağımsız karar alamamaktan ve dolayısıyla da 4054 sayılı Kanun anlamında teşebbüs olmamaktan söz edilebilmesi için, fiyatı oluşturan faktörlerin başka bir merci eliyle belirlenip, TTAŞ’a empoze edilmesi, TTAŞ’ın fiyat veya fiyat aralıklarının tespitinde hiçbir etkisinin olmaması gerekir. 4054 sayılı Kanunda belirtilen “bağımsızlık” bu anlamda kullanılmakta olup, teşebbüsün tümüyle bağımlı olmaması anlamına gelmektedir. Oysa uygulamada fiyatı belirleyen TTAŞ’ın kendisidir. Anılan anlamda “onaylamak” ise -hiç değilse soruşturma dönemine kadar bir formaliteden, diğer bir ifade ile TTAŞ tarafından belirlenen fiyatın Bakanlığa bilgi olarak sunulmasından ibaret olmuştur. Aksi halde, fiyatın serbest rekabet ortamına göre oluşmaması ve 4054 sayılı Kanunun ihlali yönünde ciddi bulgularla soruşturma açılmasına sebebiyet verecek bir uygulamaya gidilmemesi gerekirdi.

Görülebileceği üzere, soruşturma konusunu oluşturan eylemleri sırasında TTAŞ, kanunlarda gösterildiği gibi kararlarını bağımsız şekilde alan bir teşebbüs olarak hareket etmiştir. 4054 sayılı Kanun ruhuna uygun yorumlandığında temel alınan ölçütler; hakim durumun kötüye kullanılması, piyasanın

etkilenmesi, piyasada rekabetin bozulması ve bundan tüketicilerin de zarar görmesidir.

I.5. Teşebbüs Niteliği ve Hakim Durum

TTAŞ'ın savunmasında, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığının yazıları ileri sürülerek, TTAŞ'ın bağımsız karar verme yeteneğinin olmadığı, TTAŞ'ın 4054 sayılı Kanunun bir teşebbüste aradığı özelliklere sahip bulunmadığı ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Mevcut konumu ile TTAŞ, ses iletişimi ve telekomünikasyon altyapısı konusunda 2004 yılına kadar yasal tekel hakkına sahip, hizmetlerini imzalamış olduğu görev sözleşmesi çerçevesinde yürüten, özel hukuk hükümlerine tabi, sermayesinin tamamı Hazineye ait olan ve herhangi bir Bakanlık, Kurum ve Kuruluşa bağımlı olmaksızın kararlarını verebilen, KİT mevzuatına tabi olmayıp sadece Meclis denetimi altında faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. Bu sebeple TTAŞ, 4054 sayılı Kanunun "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde yer alan teşebbüs tanımı kapsamında "*piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bütün teşkil eden*" bir tüzel kişiliktir.

I.6. Kötüye Kullanma

TTAŞ, savunmasında TTAŞ'ın ISS'lere mal veya hizmet temin zorunluluğu olup olmadığını hem kendi mevzuatı açısından hem de Soruşturma Raporunda sözü edilen zorunlu unsur doktrini açısından incelemek gerektiğini, hakim durumda olan firmanın ürettiği ya da sattığı mal veya hizmetin diğer firmanın yürüttüğü işin yapılması için esaslı bir unsur olması gerektiğini, zorunlu unsur doktrinin yeniden satış amaçlı mal ve hizmetlerin de zorunlu olarak temin edilmesini sağlayacak şekilde genişletilmesi halinde, özgürlükler alanının en önemli noktalarından birisi olan istediği kişilerle sözleşme yapma özgürlüğünün ortadan kalkacağını, bunun yerini bir istisna olan sözleşme yapma zorunluluğunun almış olacağını, bu nedenle yeniden satış amaçlı mal ve hizmetlerin temininin de zorunlu unsur doktrini içine alınması yönündeki yaklaşımın, sadece rekabet hukukuna değil hukukun en temel ilkelerine dahi aykırı olduğunu kabul etmek gerekeceğini ifade etmektedir.

Değerlendirme: Zorunlu unsura ilişkin açıklamalara "H.3.2. Zorunlu Unsur Açısından" başlıklı bölümde yer verildiğinden burada tekrar edilmeyecektir.

I.7. İnternet Dial-Up Tarifesindeki Gelişmeler

TTAŞ savunmasında, Rekabet Kurulunca soruşturma açılmasına karar verilen 28.3.2001 tarihinde internet dial-up erişim aylık ücretinin 2.500.000 TL olduğu (1.7.2000 tarihi itibarıyla dial-up erişim ücreti aylık 7.000.000 TL'den 2.500.000 TL'ye düşürülmüştür), dial-up erişim ücretinin aylık 2.500.000 TL'den 3.000.000 TL'ye çıkarıldığı, bunu müteakip Temmuz 2001'de tahakkuk KDV oranının %26' dan %18'e düşürülmesine karşın bu düşüşün dial-up ücretlerine yansıtılmayarak diğer hizmetlere göre takriben % 8'lik ilave bir artışın sağlandığı, internet dial-up erişim ücretlerinin hesaplanma yöntemlerinin, alt ve üst sınırlarının tespit edilmesi hususunun 25.9.2001 tarih ve 6902 sayılı

yazıları ile Telekomünikasyon Kurumuna bildirildiği, 1.11.2001 tarihi itibarıyla internet dial-up erişim ücretinin aylık 3.400.000 TL'ye yükseltildiği, 28.12.2001 tarihi itibarıyla internet dial-up erişim ücretinin aylık 6.000.000 TL'ye yükseltildiği, Rekabet Kurumunun 21.6.2001 tarih ve 01-28/273-M sayılı Kurul kararı ile öngörülen geçici tedbirin 1.maddesi kapsamında gerçekleştirilen, "Temmuz 2001 tahakkuk dönemi itibarıyla dial-up erişim ücretinin aylık 2.500.000 TL'den 3.000.000 TL'ye çıkarılması, KDV oranının % 26' dan % 18' e düşürülmesine karşın bu düşüşün dial-up ücretlerine yansıtılmayarak diğer hizmetlere göre takriben %8'lik bir ilave artış sağlanması, daha sonra internet dial-up erişim ücretinin aylık 3.000.000 TL' den 6.000.000 TL' ye yükseltilmesi ve buna paralel olarak 2, 6 ve 12 aylık abonelik ücretlerinin de aynı oranda artırılması" şeklinde işlemlerin olumlu yönde atılmış adımlar olmasına rağmen, çapraz sübvansiyon uygulamasına son verecek düzeyde olmadığı Rekabet Kurumunun 11.12.2001 tarih ve 3463 sayılı yazısı ile bildirildiği, 5.7.2002 tarihi itibarıyla internet dial-up erişim ücretinin aylık 6.000.000 TL'den 6.500.000 TL'ye yükseltildiği, internet dial-up erişim ücretinin aylık 9.000.000 TL'ye çıkarılmasına ilişkin tarife teklifinin 2.4.2002 tarih ve 2128 sayılı yazı ile Telekomünikasyon Kurumunun onayına sunulduğu, Telekomünikasyon Kurumunun 19.7.2002 tarih ve 11020-5873 sayılı yazıları ile internet dial-up erişim ücretinin KDV dahil aylık 5.112.127 TL'den daha düşük olmaması gerektiğine karar verildiği, mevcut tarifenin Telekomünikasyon Kurumu düzenlemelerinin üstünde olduğu, ancak Rekabet Kurumunca internet dial-up aylık erişim ücretinin 6.000.000 TL'ye yükseltilmesinin olumlu yönde atılmış adımlar olmasına rağmen, çapraz sübvansiyon uygulamasına son verecek düzeyde olmadığı belirtildiğinden, internet dial-up aylık ücretinin 9.000.000 TL'ye çıkarılmasına ilişkin teklifin yinelenildiği ve Telekomünikasyon Kurumunun 13.8.2002 tarih ve B.61.TK.0.16.0Ö.02/12177-6372 sayılı onayını müteakip 20.8.2002 tarihi itibarıyla internet dial-up erişim ücretinin aylık 6.500.000 TL'den 9.000.000 TL'ye yükseltildiği, Telekomünikasyon Kurumunun 2.9.2002 tarih ve B.61.TK.0.16.00.02/13214-6880 sayılı yazıları ile internet dial-up aylık erişim ücretlerinin, çapraz sübvansiyon ve benzeri nedenlerle rekabet ihlali oluşturmalarına ilişkin düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla Kurumun onayına sunulmadan serbestçe belirlenmesine karar verildiğinin bildirildiği, bu gelişim incelendiğinde, dial up erişim aylık ücretlerinin maliyetlerin altında belirlenmesi suretiyle hakim durumun kötüye kullanılmasının söz konusu olmadığı ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Söz konusu uygulamanın bir rekabet ihlali olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tarifelere yönelik açıklamalara kararın H.4.2.8. başlık numaralı bölümünde yer verildiğinden burada tekrar edilmeyecektir.

1.8. Telekomünikasyon Kurumunun ve Rekabet Kurumunun Yetkileri

TTAŞ savunmasında, Telekomünikasyon alanında rekabet ile ilgili sorunların çözümünde Rekabet Kurumunun yetkilerinin Telekomünikasyon Kurumunun kurulması ile sınırlanmış bulunduğu, bu konuda telekomünikasyonla ilgili kanunlarda net bir görev ayrımı yapılmamışsa da genel düzenlemelerden ve özel olarak bazı konuların çözümüne ilişkin olarak getirilmiş olan hükümlerden hareketle, bu iki Kurumun telekomünikasyon alanında ne gibi yetkilerinin olduğunu belirleme imkanının bulunduğu, Telekomünikasyon alanında 406

sayılı Kanunun ve 2813 sayılı Kanunun 4502 sayılı Kanunla değişik bazı hükümlerinde Telekomünikasyon Kurumuna verilen bazı görev ve yetkilerin 4054 sayılı Kanunla Rekabet Kurumunun görev alanı içine sokulan konularla kesiştiği, Rekabet Kurulunun telekomünikasyon alanıyla ilgili olarak inceleme ve tetkikler yapabileceği ve birleşme ve devirlerle ilgili karar alabileceği, Rekabet Kurumunun inceleme ve tetkikler yapma yetkisi olduğu ancak birleşme ve devirler dışındaki konularda karar alma yetkisinin olmadığı, ayrıca Kanunun inceleme ve tetkiklerden bahsettiği, ancak önaraştırma ve soruşturma yapabileceğinden bahsetmediği, Kanunda ilgili hükmün devamında ise “telekomünikasyon alanıyla ilgili alabileceği tüm kararlarda” demek suretiyle, Rekabet Kurulunun bu alanla ilgili olarak bazı kararlar alabileceğinin ima edildiği, ancak bu kararları almadan önce Telekomünikasyon Kurumunun görüşünü alması gerektiği ve Telekomünikasyon Kurumunun yapmış olduğu genel düzenleyici işlemleri dikkate alacağı, Telekomünikasyon Kurulunun ücret tarifelerini yayınladığı ve buna göre hesaplandığında TTAŞ tarafından uygulanan ve yıkıcı fiyat olarak nitelen ya da fahiş fiyat olarak nitelenen fiyatların makul olduğunun ortaya çıktığı, Rekabet Kurulunun bu konuda kendisini karar vermeye yetkili görmesi halinde bile Kanunun bu açık hükmü karşısında, Telekomünikasyon Kurumunun yapmış olduğu bu düzenlemeleri dikkate almasının zorunlu olduğu, 406 sayılı Kanunun 4. maddesine göre genel olarak tüm telekomünikasyon alanlarında 4054 sayılı Kanun hükümlerinin ve TTAŞ'ın bu konuda belirtilen tekel haklarının saklı kalması kaydıyla serbest rekabet ortamının sağlanması ve korunması amacının gözetileceği, Telekomünikasyon Kurumunun telekomünikasyon alanında serbest rekabet ortamının sağlanması ve korunması amacını gözeteceği, bu genel amacın bu Kanunda belirtilmiş olmasının 4054 sayılı Kanunda belirtilen rekabetin korunması amacını yürürlükten kaldırmadığı, 406 sayılı Kanunun 2. maddesinin (c) bendine göre TTAŞ'ın altyapı tesislerini kullandırmasının bir hak olarak düzenlendiği, amacının TTAŞ'ın yaptığı yatırımların korunması, yeni teknolojiler karşısında TTAŞ'ın zarara uğratılmaması olduğu, TTAŞ'ın altyapı tesislerini kullandırma zorunluluğunun olmadığı, Telekomünikasyon Kurulunun sadece sektörle ilgili düzenlemeler yapmakla yetkili olmadığı aynı zamanda bu düzenlemelerin uygulanmasını da denetlemek, incelemek ve gerektiğinde yaptırım uygulamakla da yetkili olduğu, Rekabet Kurumunun telekomünikasyon alanında yetkilerinin tamamen kaldırılmamış olmakla birlikte öncelik ve üstünlüğün Telekomünikasyon Kurumuna verildiği, Rekabet Kurulunun Telekomünikasyon alanındaki yetkilerinin tamamen kaldırılmamış olmakla birlikte, önemli ölçüde sınırlandırıldığı, bu genel düzenlemelere ek olarak 406 sayılı Kanunun 2. maddesinin (c) bendinde yer alan özel düzenleme nedeniyle de Rekabet Kurulunun bu konuda herhangi bir işlem yapmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

Değerlendirme: 27.1.2000 tarihinde yürürlüğe giren 4502 sayılı Kanunun (406 ve 2813 sayılı Kanunların bu Kanun ile değişen hükümlerinin), Rekabet Kurumuna 4054 sayılı Kanun ile tanınmış olan inceleme, araştırma, soruşturma ve karar verme yetkilerini, telekomünikasyon sektöründe meydana gelecek rekabet ihlalleri ve birleşme/devralmalar bakımından, bu Kurumdan alarak Telekomünikasyon Kurumuna devrettiği şeklinde genel bir yargıya varılması mümkün değildir. Bu tespit, *“özel ve sonraki tarihli kanunun önceki*

tarihli kanunla düzenlenen konuları da düzenlemesi halinde bu konular bakımından sonraki tarihli kanun esas alınır" (lex posterior derogat priori) ilkesinin kabul edilmemesi olarak nitelendirilmemelidir.

Şöyle ki, Kanun Koyucu, sonraki tarihli kanun olan 4502 sayılı Kanunun 16. maddesi hükmüyle 2813 sayılı Kanunun 7. maddesine eklediği son fıkrada, telekomünikasyon sektöründeki rekabet ihlalleri ve birleşme/devralmalar bakımından Rekabet Kurumunun inceleme, araştırma, soruşturma ve karar verme yetkilerini Telekomünikasyon Kurumuna devretmek gibi bir amaç taşımadığını bizzat ortaya koymaktadır. Bu hükümde aynen;

"Rekabet Kurulu, telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde ve birleşme ve devralmalara ilişkin olarak vereceği kararlar da dahil olmak üzere telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak vereceği tüm kararlarda, öncelikle Kurumun görüşünü ve Kurumun yapmış olduğu genel düzenleyici işlemleri dikkate alır"

denilmektedir. Böylece Kanun Koyucu, 4502 sayılı Kanunda yer alan ve -4054 sayılı Kanuna atıfta bulunarak veya bulunmayarak- rekabetin korunması gerekliliğini telekomünikasyon sektörü bakımından vurgulayan (lex posterior nitelikli) hükümlerin (406 sayılı Kanunun 4502 sayılı Kanunun 4. maddesi ile yeniden düzenlenen m/ı bendi ve 6. madde ile değişik 10. madde (f) hükmü; 2813 sayılı Kanunun 4502 sayılı Kanun 16. maddesi ile değişik 7. madde (f) son hükmü.), Rekabet Kurumuna 4054 sayılı Kanun ile tanınmış olan yetkileri bu sektör açısından Telekomünikasyon Kurumuna devretmediğini açıkça belirtmiş olmaktadır.

Ayrıca 4502 sayılı Kanunun 16. maddesinin gerekçesinde yer alan,

"Rekabet Kurumunun görev alanına giren hususlarda bile, eğer telekomünikasyon sektörüne ilişkin bir inceleme söz konusu ise, Telekomünikasyon Kurumunun da bu konu ile ilgili görüşünün alınması hususu getirilmekte, bu sayede telekomünikasyon sektörüne özel bazı hususların rekabet hukukunda da göz önüne alınması sağlanmaktadır"

ifadesi de bu görüşü desteklemektedir. Ayrıca, 406 sayılı Kanunun 10. maddesinin (f) bendinde yer alan;

"Kurum...telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve altyapının işletiminde rekabeti engelleyici sonuçlara yol açmayacak tedbirleri alır, gerektiğinde 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde Rekabet Kurumuna başvurabilir."

hükmünden de aynı tespitin yapılması mümkündür.

Ayrıca, 406 sayılı Kanunun (4502 sayılı Kanunun 2. maddesi ile değişik) 2. maddesinin (12.5.2001 tarih ve 4673 sayılı Kanun 2. maddesi ile değişik) (f) bendinde Telekomünikasyon Kurumunun inceleme, izleme ve idari para cezası yaptırımını uygulama yetkisi düzenlenmektedir.

406 sayılı Kanununun 4. maddesinin (ı) bendi hükmü çerçevesinde, Telekomünikasyon Kurumunun telekomünikasyon sektöründe işletmeciler tarafından gerçekleştirilen rekabet ihlallerini soruşturma ve yaptırıma bağlama yetkisine sahip olduğunu ileri sürmek mümkün değildir.

Ayrıca, 406 sayılı Kanununun 10. maddesinin son fıkrası da, Telekomünikasyon Kurumunun telekomünikasyon sektöründe işletmeciler tarafından gerçekleştirilen rekabet ihlallerini soruşturma ve yaptırıma bağlama yetkisine sahip olduğunu gösteren bir hüküm olarak değerlendirilemez. Bu çerçevede, arabağlantı ve dolaşım anlaşmalarının tabi olduğu ayrıntıları ve standart ücret tarifelerini düzenleme yetkisinin Telekomünikasyon Kurumuna tanındığını gösteren bu hükmün, Telekomünikasyon Kurumunun, standart referans tarifeleri, şebeke arabağlantıları ve dolaşım ile ilgili anlaşmaların telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve altyapının işletiminde (kullanılması sırasında), serbest rekabeti engelleyici sonuçlara yol açmayacak tedbirleri alacağını ve gerektiğinde 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde Rekabet Kurumuna başvurabileceğini belirtmiş olmasının anlamı, Telekomünikasyon Kurumunun konuyla ilgili düzenlemeleri yaparken Rekabet Kurumundan görüş sorabileceğidir.

Rekabet Kurumu ve Telekomünikasyon Kurumunun yetki sınırlarının belirlenmesi bakımından; 2813 sayılı Kanununun 7. maddesinin (m) fıkrasında, Telekomünikasyon Kurumunun hem telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesinde ve altyapısının işletilmesinde hem de genel olarak telekomünikasyon sektöründe rekabete aykırı davranış, plan ve uygulamaları resen veya şikayet üzerine incelemeye ve görev alanına giren konularda bilgi ve dokümanların sağlanmasını talep etmeye yetkili olduğu belirtilmektedir. Telekomünikasyon sektöründe işletmeciler tarafından gerçekleştirilen rekabet ihlallerinin (bunlar 406 ve 2813 sayılı Kanunlarda yer alan özel hükümlere aykırılık teşkil etmeseler dahi), Telekomünikasyon Kurumu tarafından soruşturularak yaptırıma bağlanabileceğini ve bu konuda artık Rekabet Kurumunun bir yetkisinin kalmadığını göstermemektedir. Ayrıca, bu hüküm, Telekomünikasyon Kurumunun telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilen ve telekomünikasyon mevzuatının da herhangi bir özel hükmünü ayrıca ihlal etmeyen rekabete aykırı davranışların, bu özelliğini (yani 4054 sayılı Kanuna aykırı bir rekabet ihlali teşkil ettiklerini) münhasıran (veya Rekabet Kurumunun yanı sıra) tespit edebilme (bunun için de -idari para cezası yaptırımı ile de sonuçlanacak- bir soruşturma açabilme) yetkisiyle donatıldığı şeklinde değerlendirilmemelidir.

2813 sayılı Kanununun aynı hükmününün Rekabet Kurulunun, telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde ve bu sektörle ilgili olarak vereceği tüm kararlarda, öncelikle Telekomünikasyon Kurumunun görüşünü alacağını belirten son fıkrası dikkate alındığında, telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilecek rekabet ihlalleri bakımından Rekabet Kurumunun yetkisinin devam ettiği bizzat "lex posterior" nitelikli Kanun tarafından teyit edilmektedir. Aksinin kabulü, Kanunun birbirini izleyen iki fıkrasının (yani 2813 sayılı Kanununun 7. maddesinin son iki fıkrasının) çelişmesine yol açacaktır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilmiş olmakla birlikte telekomünikasyon mevzuatının (örneğin 406 sayılı Kanununun dolaşım yükümlülüğünü içeren 10. maddesi gibi) özel hükümlerini değil, sadece 4054 sayılı Kanunu ihlal eden rekabete aykırı davranışların söz konusu olması halinde, bu konuda soruşturma açma ve idari para cezası uygulama yetkisi münhasıran Rekabet Kurumuna ait bulunmaktadır.

İşletmecilerin sadece 4054 sayılı Kanuna aykırılık teşkil eden eylemlerinde, Rekabet Kurulu rekabet ihlalini tespit ettikten sonra ve ağır kusur var ise, Telekomünikasyon Kurumunun ruhsat/imtiyaz/izin iptali yetkisinin bulunduğu kabul edilebilir. Bir başka ifade ile, 2813 sayılı Kanunun 7. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi hükmü bu çerçevede dar bir yoruma tabi tutulmalıdır. Aksi takdirde, sadece 4054 sayılı Kanuna aykırılık teşkil eden ihlaller bakımından bile (2813 sayılı Kanun 7. maddesinin (f) bendi hükmü Rekabet Kurumunun yetkisini teyit ettiğine göre) Rekabet Kurumunun yanı sıra Telekomünikasyon Kurumunun da yetkili olduğu kabul edilecektir ki, 4502 sayılı Kanunun böyle bir amaç taşımadığı açıktır.

Bu durumda, 406 sayılı Kanunun Telekomünikasyon Kurumunun inceleme, izleme ve idari para cezası yaptırımını uygulama yetkisini düzenleyen 2. maddesinin;

"Kurum; TTAŞ dahil işletmecilerle imzaladığı sözleşmelerin ve verdiği genel izin ve telekomünikasyon ruhsatlarının şartlarına uymasının sağlanması için gereken tedbirleri almaya, faaliyetlerin mevzuat ile görev ve imtiyaz sözleşmesi, telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin şartlarına uygun yürütülmesini izleme ve denetlemeye, aykırılık halinde ilgili işletmecinin bir önceki takvim yılındaki cirosunun %3'üne kadar idari para cezası uygulamaya, milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi amaçlarıyla gerekli tedbirleri almaya, gerektiğinde tesisleri tazminat karşılığında devralmaya ya da ağır kusur halinde imtiyaz sözleşmesini, telekomünikasyon ruhsatını ya da genel izni iptal etmeye yetkilidir"

ifadesini taşıyan (f) bendindeki "mevzuata ... aykırılık" ibaresinin de, %3'lük para cezası uygulama yaptırımını bakımından dar yorumlanması gerekmektedir. Buna göre, telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilmekle birlikte sadece 4054 sayılı Kanuna aykırılık teşkil edip, telekomünikasyon sektörüne ilişkin kanunların herhangi bir hükmünün ihlalini oluşturmayan rekabete aykırı davranışlarla ilgili olarak, rekabet ihlali soruşturması yapma ve idari para cezası uygulama yetkisinin sadece Rekabet Kurumuna ait olduğu anlaşılmaktadır.

I.9.Yapısal Yaptırım Uygulama Yetkisi

TTAŞ savunmasında, Rekabet Kurulunun yapısal tedbirler alma yetkisi bulunmadığı, bu nedenle TTAŞ'ın ayrılmasına yönelik görüşlere katılma olanağının olmadığı, Kanunda gösterilmiş yetkilerin açıkça aşıldığı ifade edilmiştir.

Değerlendirme: 4054 sayılı Kanunun "İhlale Son Verme" başlıklı 9. maddesinin birinci fıkrasında "Kurul, ihbar, şikayet ya da Bakanlığın talebi üzerine veya resen bu Kanunun 4, 6 ve 7. maddelerinin ihlal edildiğini tespit ederse ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliklerine bu Kanunun dördüncü kısmında belirtilen hükümler çerçevesinde, rekabetin tesisi ve ihlalden önceki durumun korunması için yerine getirilmesine ya da kaçınılması gereken davranışları kapsayan bir kararı bildirir." şeklinde açıkça yer verildiği üzere Rekabet Kurulu yapısal tedbirler alma konusunda tam yetkili kılınmıştır.

I.10. TTAŞ'ın Yerel Dar Bant İnternet Erişiminde Hakim Durumda Olmadığı

TTAŞ savunmasında, yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişimi hizmetleri pazarında hakim durumda olmayan TTAŞ'ın, dial-up erişim ücretinin düşük olmasının herhangi bir rekabet ihlali olarak değerlendirilemeyeceği hususunun dikkate alınmadığı, konunun sürekli bu çerçevede ele alınmış olmasının önemli hukuki bir hata olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir.

Değerlendirme: 4054 sayılı Kanuna aykırılık, TTAŞ'ın bir başka pazardaki hakim durumunu dar bant internet erişim hizmetleri pazarında kötüye kullandığı şeklindedir. Zira bir pazardaki hakim durumun, hakim durumda olunmayan bir başka pazarda kötüye kullanılması rekabet hukukunda ihlal olarak sayılan eylemler arasında yer almaktadır.

I.11. Ticari Sır Niteliğindeki Bilgilerin Periyodik Olarak Bildirilmesi

TTAŞ savunmasında, "İnternet Servis Sağlayıcı Sözleşmesi"nin 4.9. maddesinde yer alan hükmün sözleşmeden çıkarıldığını ifade etmiştir.

Değerlendirme: TTAŞ, ISS'lerle yaptığı sözleşmeler yoluyla, servis sağlayıcılara ait ticari sır niteliğindeki bilgilerin kendisine periyodik olarak verilmesini öngören uygulamasına, 17.7.2001 tarihli Yönetim Kurulu kararıyla son verdiğini bildirmiş ve uygulamanın 17.7.2001 tarihi itibarıyla sona ermesi nedeniyle olası ihlalin de ortadan kalktığı tespit edilmiştir.

I.12. ISS'lerin ISDN-PRI, No. 7 E1 Taleplerinin Karşılansında Zorluk Çıkarmak

TTAŞ savunmasında, 23.7.1999 tarih ve 6648 sayılı Tebliğ ile kiralık hatların en kısa sürede ve sağlıklı bir şekilde servise verilmesi amacıyla uyulması gereken prosedürün belirlendiği, gerekli görüldüğü takdirde abonenin lokal devre tesis işlemlerinin yeni veya mevcut müteahhit firmalara ihale edilmesi için ünitelere yetki verildiği ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Savunmalar yeterli görülmüş olup konuya ilişkin açıklamalara H.4.2.1. başlık numaralı bölümde yer verilmiştir.

I.13. ISS'lerin VPOP Teknolojisi Kullanmaya Zorlanması

TTAŞ savunmasında, yerel kullanıcıya dar bant internet erişim hizmeti sunan ISS'lerin VPOP yöntemini kullanmaya hiçbir zaman zorlanmadığı, aksine VPOP almak üzere TTAŞ'a müracaat eden ISS'lerce adeta tüm portları elde tutma gayesi güdülürcesine 10.000 - 20.000 arasında gerçek ihtiyacın çok üzerinde, aşırı miktarda port talebinde bulunduğu, ISS'lerin toplam 180.109 VPOP talebinden ancak 35.042'sinin karşılanabildiği, yıl sonunda 24.486'sının ISS'lerin talebi üzerine iptal edildiği, bugün için ISS'ler tarafından kullanılan VPOP sayısının 5800'e düştüğü, toplam kapasitesinin sadece %16'sının ISS'ler tarafından kullanılmakta olduğu ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Savunmalar yeterli görülmüş olup, konuya ilişkin açıklamalara H.4.2.3. başlık numaralı bölümde yer verilmiştir.

I.14. Kiralık Hatlara Uygulanan İndirim Oranlarını 3, 5 ve 7 Yıllık Sözleşme Sürelerine Bağlamak

TTAŞ savunmasında, mevcut kiralık hat tarifelerindeki indirim oranlarından da görüleceği üzere, 1.7.2000 tarihi itibarıyla uygulamaya konulan tarifeye, sözleşme süresinin (diğer Avrupa Ülkelerinde olduğu gibi) 3-7 yıl uzamasına ve kiralanan devre sayısının artmasına paralel olarak kiralık hatlara % 5 ile % 25 arasında tüm abonelere indirim uygulandığı, müşterilerin de gerek devre sayısı gerek uzun vadeli kiralama yoluyla indirimlerden yararlanabildiği, devre sayısına ve kullanım süresine bağlı olarak yapılan indirimlerin toptan satış politikası olarak değerlendirilebileceği, piyasa şartları ve kapasite kullanım oranları dikkate alınarak diğer hizmetlerde de benzeri indirimlerin yapılmasının pazarlama politikaları çerçevesinde değerlendirilebileceği, ISS'lere bağlanan kiralık hat sayısının toplam ve kiralık hat sayısı içindeki payının yaklaşık %10 civarında olduğu dikkate alındığında kiralık hatlarla ilgili yapılan düzenlemelerde ISS'lerin hedef alınamayacağı aşikar olduğu ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Savunmalar yeterli görülmüş olup, konuya ilişkin açıklamalara H.4.2.6. başlık numaralı bölümde yer verilmiştir.

I.15. 146 Numarası ile İnternet Erişimi Hizmetine Benzer Bir Hizmeti Diğer ISS'lerin Sunmasına Engel Olmak

TTAŞ'ın savunmasında, tüm dünyada abone olunmadan internet erişim hizmeti sunulmasının temel bir telekomünikasyon hizmeti olarak benimsendiği, 406 sayılı Kanunda, 4502 ve 4673 sayılı Kanunlarla yapılan değişikliklerle numaralama planının oluşturulması yetkisi Telekomünikasyon Kurumuna verilmiş olduğundan, "146" benzeri üç haneli numara tahsisinin TTAŞ'ın yetkisi dahilinde olmadığı, TTAŞ tarafından ihtiyaç duyulacak üç haneli numara taleplerinin de Telekomünikasyon Kurumu tarafından karşılandığı ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Savunmalar yeterli görülmüş olup, konuya ilişkin açıklamalara H.4.2.9. başlık numaralı bölümde yer verilmiştir.

I.16. Uydu Yer İstasyonu İşletmecilerinden Aldığı Royalty Tarifelerinde Fahiş Zam Yapmak

TTAŞ, savunmalarında uydu yer istasyonu hizmetlerinin, SCPC-VSAT ve IBS Gelir paylaşımı olmak üzere iki biçimde uygulamaya konduğunu, ancak uygulamada SCPC-VSAT'ın ISS'ler ve Türksat Sayısal Uydu Platformu operatörleri tarafından daha çok tercih edilmesi sonucu IBS yer istasyonları üzerinden verilen servislerin atıl kaldığını, SCPC-VSAT sözleşmelerinden elde ettiği gelirin de IBS gelir paylaşımına göre daha düşük olduğunu, bu nedenle gelir kaybına uğradıklarını belirtmiştir. TTAŞ tarafından öne sürülen diğer bir savunma da; SCPC-VSAT kapsamında sunulan hizmetlerin kullanıcı bilinçsizliğinden faydalanarak taahhüt edilen hızların altında pazarlanması ve bunun sonucunda TNet üzerinde sunulan kaliteli servisler üzerinde haksız rekabet yaratması olarak gösterilmiştir. Yazılı savunmada ayrıca yurtdışında

royalty tarifeleri örnek gösterilerek Türkiye'deki tarifelerin buna oranla normal olduğu ifade edilmiştir.

Değerlendirme: Kararın H.4.4. başlıklı bölümünde yer verilen değerlendirmeler ışığında; TTAŞ'ın uydu yer istasyonu şirketlerine uygulanan royalty tarifelerini artırması suretiyle, rakip yer istasyonu işletmecilerinin ve ISS'lerin yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlayarak, yurtdışı çıkışları TNet üzerinden yapmaya zorlamasının 4054 sayılı Kanunu ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

I.17. Teçhizatın Hibesi Koşulunu Koymak

TTAŞ savunmasında, ISS'lerin çeşitli hizmet taleplerini, bu hizmetin gerektirdiği yatırımların ISS'ler tarafından yapılması ve yatırımlar kapsamındaki makineleri TTAŞ'a bağışlaması şartına bağlamasının, Rekabet Kanununa aykırı bir husus olarak ileri sürüldüğü ifade edilerek, altyapının mevcut olmadığı ve özel taleplerin bulunduğu yerlerde, abonenin bir an önce karşılanmasını istediği özel taleplerin abone yatırımı ile karşılandığı, 25.10.1999 tarih ve 9830 sayılı Tebliğ ile söz konusu yatırımlarda kullanılan sistem ve tesisatın hibe şartının kaldırılmış olduğu, ISS'ler ve abone yatırımı ile temin edilecek haberleşme tesisatı ve sistemlerin çıplak mülkiyetinin sözleşme süresince sistemleri kuran kişi veya kuruluşlara, kullanım hakkının ise TTAŞ'a ait hale getirildiği belirtilmiştir.

Değerlendirme: Kararın H.4.2.2. başlıklı bölümü çerçevesinde savunmada belirtilen hususlar yeterli görülmüştür.

I.18. 4054 Sayılı Kanun'un 9. Maddesi

TTAŞ savunmasında, Rekabet Kurulu tarafından, 4054 sayılı Kanunun 9. maddenin dördüncü fıkrasına göre bir tedbir kararı bildirilmesine karşın, aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre herhangi bir kararın bildirilmediği, bu durumda, Kanunun amir hükmünde bildirilen bir usul kuralına riayet edilmediği ileri sürülmüştür.

Değerlendirme: Rekabet Kurulu soruşturma açılmasına ilişkin kararını bildirimine dair 13.4.2001 tarih ve 823 sayılı yazısında TTAŞ'a ihlale nasıl son vereceğini bildirmiş, daha sonra ihlallere son verilmemesi nedeniyle 21.6.2001 tarihinde TTAŞ hakkında geçici tedbir kararı almıştır.

I.19. Kanunların Yorumundaki Farklılık

TTAŞ savunmasında, Rekabet Kurulunun yine bir kamu iktisadi teşebbüsü olan Çaykur hakkında vermiş olduğu kararında, Çaykur'un kendi mevzuatını yorumlamakta hataya düşmesi nedeniyle rekabet ihlali ortaya çıkmış olduğundan bahisle soruşturma yapılmasına gerek olmadığına karar verdiği, bu dosyada iddia edilen rekabet ihlallerinin ihlal olup olmadığı konusundaki tartışmaların tamamen telekomünikasyon mevzuatının TTAŞ tarafından ve Rekabet Kurulu adına hareket eden Soruşturma Heyeti tarafından farklı yorumlanmasından kaynaklandığı, bu durumda Çaykur kararında olduğu gibi rekabet ihlallerinin varlığı kabul edilecek ise, bunun da telekomünikasyon mevzuatının farklı yorumlanmasından kaynaklandığının kabulü ile herhangi bir

para cezasına hükmetmeden dosyanın kapatılması gerektiği ifade edilmektedir.

Değerlendirme: TTAŞ'ın ihlal olarak kabul edilen uygulamalarını telekomünikasyon mevzuatının farklı yorumlaması sebebiyle gerçekleştirdiğini söylemek mümkün değildir. Böyle bir yorumda bulunulsa dahi, Rekabet Kurulunun farklı piyasa koşullarını ve etkilerini dikkate alarak değerlendirdiği bir kararı gerekçe göstererek benzer bir kararı alması söz konusu olmamakta, verilen kararlarda ihlalin niteliği, piyasaya etkisi, kapsamı vb. durumlar dikkate alınmaktadır.

J. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

TTAŞ'ın; kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda, yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda, yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda ve uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalti'leri içeren pazarda hakim durumda olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda, TTAŞ'ın TNet adı altında sahip olduğu ulusal internet omurgası üzerinden;

- Geniş bant internet hizmetleri pazarında kurumsal kullanıcılara sunduğu hizmetlerin ücretlerini, aynı pazardaki rakip teşebbüslere altyapı hizmetleri için uyguladığı (ve onların maliyetlerini oluşturan) ücretlerin altında belirlemek suretiyle altyapı pazarındaki tekel konumundan kaynaklanan hakim durumunu kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması pazarında kötüye kullanmak,
- TNet adı altında dar bant internet hizmetleri pazarında yerel kullanıcılara sunduğu hizmetlerin ücretlerini, aynı pazardaki rakip teşebbüslere altyapı hizmetleri için uyguladığı (ve onların maliyetlerini oluşturan) ücretlerin altında belirlemek suretiyle altyapı pazarındaki tekel konumundan kaynaklanan hakim durumunu yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması pazarında kötüye kullanmak,
- Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalti'leri içeren pazardaki hakim durumunu, uydu yer istasyonu işletmecilerinden aldığı royalti tarifelerinde 2,4 ila 63 kat arasında değişen oranlarda zam yaparak, artık tekel hakkının kalmadığı bir piyasada, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmak ve kendisi kullanmakta olduğu halde, diğer yeniden satıcı veya kurumsal kullanıcılara belirli kapasitenin üzerinde hat kiralamayarak ve kiraladığı düşük kapasitelerden yüksek fiyat talep ederek, uydu yer istasyonu hizmetleri pazarındaki rekabet koşullarını kendi lehine, uydu yer istasyonu işletmecileri aleyhine bozmak ve bu yolla ISS'lerin yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlamak

suretiyle 4054 sayılı Kanunun 6. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

K. SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespitler ve yapılan değerlendirmeler doğrultusunda;

1. Türk Telekomünikasyon AŞ'nin;

A- Kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar,

B- Yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar,

C- Yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazar,

D- Ve uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalti'leri içeren pazarda

hakim durumda olduğuna OYÇOKLUĞU ile,

2. Türk Telekomünikasyon AŞ'nin;

A- Kurumsal kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda;

a) Bu pazardaki hakim durumunu kurumsal kullanıcılara TNet adı altında sunduğu geniş bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri düşük belirlerken, bu hizmetin sunulması için gereken altyapıları toptan ve perakende ayırımına gitmeden, rakiplerinin ilgili pazarda rekabet edebilmelerini zorlaştıracak şekilde yüksek belirlemek suretiyle kötüye kullanarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine ve bu nedenle hakkında cezai işlem uygulanmasına OYÇOKLUĞU ile,

b) 19.7.2001 tarihine kadar, internet servis sağlayıcı sözleşmelerindeki hükümler vasıtasıyla, internet servis sağlayıcılarının ticari faaliyetleri ile ilgili olan bilgilerin kendisine periyodik olarak bildirilmesini şart koşmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

B- Yerel kullanıcılara dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda;

a) İnternet servis sağlayıcılarının ISDN-PRI, No. 7 E1 taleplerinin karşılanmasında zorluk çıkararak, TNet adı altında sunduğu hizmete rakip hizmetler sunan bu teşebbüsleri zor durumda bırakarak pazardaki rekabet

koşullarını bozmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

b) İnternet servis sağlayıcılarının kiralık devre taleplerine zamanında cevap vermeyerek ve bazı durumlarda talebin karşılanmasını kullanılacak malzemenin hibesi koşuluna bağlayarak bu teşebbüslerin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırarak rekabet koşullarını bozmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

c) İnternet servis sağlayıcılarını VPOP kullanmaya zorlayıp, ISDN-PRI ve/veya No.7 E1 kullanmalarını engelleyerek, yerel şebekeye erişim yoluyla piyasaya girişin yaratacağı rekabet sonucu oluşması muhtemel etkinlik artışlarından tüketicinin faydalanmasını engellemek ve internet servis sağlayıcıların 2003 yılı sonrasına yönelik şebeke geliştirmelerini önleyerek potansiyel rekabetin gelişmesini durdurmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

d) 19.7.2001 tarihine kadar, internet servis sağlayıcı sözleşmelerindeki hükümler vasıtasıyla, internet servis sağlayıcılarının ticari faaliyetleri ile ilgili olan bilgilerin kendisine periyodik olarak bildirilmesini şart koşmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

e) Kiraladığı ve garantili uygulamadan çıkardığı VPOP'ların internet servis sağlayıcılar tarafından iade edilmek istenmesi durumunda, ilk yıl için sadece %10'una kadar iade imkanı sunarak bu teşebbüslerin ilgili piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

f) Özel data devrelerine uygulanan indirim oranlarını 3, 5 ve 7 yıllık sözleşme sürelerine bağlamak suretiyle, 2004 sonrasında, ses iletimi ve telekomünikasyon altyapısı hizmetleri pazarına girebilecek potansiyel rakipler için pazara giriş engeli yaratmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

g) Devrelerin kiralanması sonrasında, taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususlarda internet servis sağlayıcılara zorluk çıkararak, bu teşebbüsleri rekabette dezavantajlı konuma sokup bu pazarlardaki rekabet koşullarını bozmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

h) TNet adı altında yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri maliyetin altında belirleyerek, rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini güçleştirmek suretiyle kötüye kullanarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine ve bu nedenle hakkında cezai işlem uygulanmasına OYÇOKLUĞU ile,

i) Sabit telefon abonelerine ayrıca bir abonelik gerektirmeden dar bant internet erişim imkanı sağlayan, 146 numarası ile internet erişimi hizmetine benzer bir hizmeti diğer internet servis sağlayıcılarının sunmasına engel olarak bu pazardaki rekabet koşullarını bozmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

C- Yerel kullanıcılara geniş bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarda,

a) Kontrolü altındaki kablo TV şebekesini internet servis sağlayıcılarının kullanmasını engelleyerek (açık erişime izin vermeyerek) ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

b) Yerel telefon şebekesi üzerinden DSL teknoloji kullanarak sunulan geniş bant internet hizmetleri piyasasına faaliyet yürütmek isteyen internet servis sağlayıcıların, bu şebekeyi birbirini tamamlayıcı nitelikte DSLAM cihazını kiralayarak ve yerel şebekeye erişim yöntemleri ile kullanmalarını engelleyerek ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine engel olmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

c) Hem kablo TV hem de telefon şebekesinin internet servis sağlayıcıları tarafından geniş bant erişim hizmeti sunulmasında,

kendi TNet hizmetinin son kullanıcıya sunulduğu fiyatın üstünde rakamları ISS'lerden erişim ücreti olarak talep etmek suretiyle ISS'lerin yüksek girdi maliyetlerini artırmak ve tarifesi yüksek kiralık devreler kullanmaya zorlayarak tüketicinin zararına olarak, tüketici tercihlerini sadece kendi sunduğu TNet hizmetleriyle kısıtlamak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

d) Devrelerin kiralanması sonrasında, taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususlarda internet servis sağlayıcılarına zorluk çıkararak, bu teşebbüsleri rekabette dezavantajlı konuma sokup bu pazarlardaki rekabet koşullarını bozmak şeklindeki iddia yönünden cezai işlem uygulanmasına yer olmadığına OYÇOKLUĞU ile,

D- Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalty'leri içeren pazardaki hakim durumunu, uydu yer istasyonu işletmecilerinden aldığı royalty tarifelerinde 2,4 ila 64 kat arasında değişen oranlarda zam yaparak artık tekel hakkının kalmadığı bir piyasada, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmak ve kendisi kullanmakta olduğu halde, diğer yenden satıcı veya kurumsal kullanıcılara belirli kapasitenin üzerinde hat kiralamayarak ve kiraladığı düşük kapasitelerden yüksek fiyat talep ederek, uydu yer istasyonu hizmetleri pazarındaki rekabet koşullarını kendi lehine, uydu yer istasyonu işletmecileri aleyhine bozmak ve bu yolla ISS'lerin yurtdışı çıkış imkanlarını kısıtlamak suretiyle kötüye kullanarak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine ve bu nedenle hakkında cezai işlem uygulanmasına OYÇOKLUĞU (İlk oylamada karar yeter sayısı oluşmadığından 4054 sayılı Kanun'un 51. maddesinde öngörülen usul izlenmek suretiyle aynı gün öğleden sonraki ikinci toplantıda yapılan oylamada salt çoğunluk) ile,

E- Yukarıda (2.A.a.), (2.B.h.) ve (2.D.) maddelerinde ihlal olarak tespit edilen eylemleri nedeniyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin, 2000 yılı net satışlarının takdiren onbindebeşi oranında (1.136.376.790.621) (Birtrilyon yüzotuzaltımilyar üçyüzyetmişaltımilyon yediyüzdoksanbin altıyüzyirmibir) TL. para cezası ile cezalandırılmasına OYÇOKLUĞU (İlk oylamada karar yeter sayısı oluşmadığından 4054 sayılı Kanun'un 51. maddesinde öngörülen usul izlenmek suretiyle aynı gün öğleden sonraki ikinci toplantıda yapılan oylamada salt çoğunluk) ile,

3. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 9/1. maddesi uyarınca, ilgili piyasalarda sağlıklı rekabet ortamının oluşturabilmesi için Türk

Telekomünikasyon AŞ'nin; son kullanıcıya yönelik internet erişim hizmeti tarifelerini hakim durumda olduğu piyasalarda yürüttüğü faaliyetlerinden elde ettiği gelirle doğrudan veya dolaylı olarak sübvansiyon etmemesi ve bu şekilde internet erişim hizmeti pazarında çapraz sübvansiyona yol açmayacak şekilde tarifelerini yeniden belirlemesi suretiyle kurumsal kullanıcılara genişbant internet ve yerel kullanıcılara darbant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazarlardaki hakim durumunu, kurumsal kullanıcılara genişbant ve yerel kullanıcılara darbant internet erişim hizmeti pazarlarında faaliyet gösteren şikayetçilerin ve diğer teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştıracak ve bu pazarlarda rekabeti engelleyecek şekilde kötüye kullanma eylemlerine son vermesi gerektiğinin adı geçen teşebbüse bildirilmesine OYÇOKLUĞU ile,

4. Bu soruşturma kapsamında Rekabet Kurulu tarafından 21.6.2001 tarih ve 01-28/273-M sayı ile alınan geçici tedbir kararına ilişkin olarak süreli para cezası tahakkuk ettirilmesi gerekmediğine OYÇOKLUĞU (İlk oylamada karar yeter sayısı oluşmadığından 4054 sayılı Kanun'un 51. maddesinde öngörülen usul izlenmek suretiyle aynı gün öğleden sonraki ikinci toplantıda yapılan oylamada salt çoğunluk) ile,

Danıştay yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

(Rekabet Kurulunun 2.10.2002 tarih, 02-60/755-305 sayılı kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

TTAŞ'ın ISS'lerin kullandıkları kiralık hatlar için uyguladığı indirim sistemi, talep edilen kiralık hatların miktarlarını 3, 5 ve 7 yıllık sürelerle bağlamaktadır. TTAŞ'ın kiralık hat kullanımındaki indirim sisteminin hacim yanında süreye de bağlanması TTAŞ tarafından herhangi iktisadi bir gerekçeye dayandırılmamaktadır. İndirimin böyle bir sistemle bağlı şekilde uygulanması, ileride telekomünikasyon hizmetleri altyapı pazarında rekabetçi bir yapının oluşmasını engelleyici veya geciktirici etkiler yaratabilecektir. Bu nedenle TTAŞ'ın, ISS'lere uygulayacağı indirim oranlarını hem miktara hem de süreye bağlayarak, yüksek miktarda fakat 3 yıldan kısa süreli devre kiralayan ISS'lerin ve uzun süreli fakat az sayıda devre kiralayan ISS'lerin indirimden faydalanmalarının engellenmesinin 4054 sayılı Kanununun 6. maddesi çerçevesinde bir ihlal olduğu düşüncesiyle kararın (2.B.f) maddesinde sayın çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Dr. Kemal EROL

İl. Başkan

İsmet CANTÜRK

Kurul Üyesi

(Rekabet Kurulunun 2.10.2002 tarih, 02-60/755-305 sayılı Kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

- 1- ISDN-PRI, No.7 E1 teknolojileri, yerel kullanıcıların dar bant internet trafiklerinin TTAŞ santralinden ISS'lerin POP noktalarına taşınmasında kullanılan altyapılardır. 2004 yılına kadar ses iletişimi ve öncelikli altyapı tekeli bulunan TTAŞ'ın müşterilerinin taleplerine uygun hizmet arz etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, TTAŞ'ın arz edilecek hizmet türünü kendi belirlemesi ve bu hizmete ikame diğer alternatifleri sunmayı durdurmasının, yasal tekelinin, söz konusu altyapı hizmetlerinin zorunlu unsur olarak kullanıldığı piyasalara da uzatılması gibi iktisadi açıdan hiç istenmeyecek bir duruma yol açacaktır. Bu nedenle, TTAŞ'ın yasal tekelden doğan haklarını rekabete açık pazarlardaki rekabet koşullarını bozmayacak şekilde kullanması gerekmektedir. Bu çerçevede, TTAŞ'ın dar bant internet erişim hizmetinin sunulması için gereken altyapıları içeren pazardaki hakim durumunu kötüye kullandığı düşüncesiyle kararın (2.B.a) maddesinde;
- 2- Soruşturma raporunda da belirtildiği üzere TTAŞ, ISS'leri sadece VPOP hizmetini satın almaya zorlamakta, bu şekilde ISS'lerin kendi şebekelerini geliştirerek piyasaya girmelerini engellemektedir. Bu doğrultuda, TTAŞ'ın sahip olduğu altyapıya alternatif olan ISDN-PRI hatlarının kullanılmasını engellemek üzere ISDN-PRI taleplerini karşılamakta zorluk çıkarmasının, bu girdiye alternatif No.7 E1 teknolojisi konusunda gerekli işlemleri yapmamasının ve ISS'lerin kullanmak zorunda oldukları kiralık hatların fiyatlarına zam yaparken VPOP'ları aylık 1.000.000.- TL. gibi çok düşük fiyattan kiralaması yukarıdaki tespiti güçlendirmektedir. Bu davranışların 4054 sayılı Kanununun 6. maddesi çerçevesinde bir ihlal olduğu düşüncesiyle kararın (2.B.c) maddesinde;
- 3- TTAŞ, ne yeniden satış ne de yerel şebekeye erişim olanağını ISS'lere sağlamayarak, yerel kullanıcıya sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarında rekabetin oluşmasını engellemektedir. Elindeki kısıtlı sayıdaki ADSL portunu sadece TNet hizmetinin sunulmasında kullanan TTAŞ, ISS'lerin bölge istasyonu içinde yer alan ekipmanlarının bölge santrali içinde kurulmasına izin vermeyerek ISS'leri santral sahasına yakın bir yerde bu ekipmanı konuşlandırmak zorunda bırakmakta, dolayısıyla bu hizmeti ISS'lerden almak isteyen son kullanıcılara uygulanan erişim bedeli, son kullanıcıya noktadan noktaya erişim hizmeti sunma tarifelerinin yüksek olması sebebiyle, TNet tarafından son kullanıcıya sunulan fiyatlardan daha yüksek olmaktadır. Bu çerçevede, uygulanan fiyat politikası, ADSL hizmeti verme konusunda ISS'lerin TNet karşısında rekabet etmesini imkansız hale getirmektedir. Aynı durum, kablo TV üzerinden internet erişim hizmeti sunulmasında da

geçerlidir. Kablo TV şebekesi üzerinden internet erişiminin ISS'ler tarafından sunulabilmesi için ödenmesi gereken bağlantı ücreti ile TTNNet tarafından son kullanıcıya sunulan tarife arasında çok büyük fark bulunmaktadır. Bu nedenle TTNNet dışındaki servis sağlayıcıları ADSL ve kablo TV üzerinden internet erişimi sunarak TTNNet hizmetlerine bu alanda rakip olma imkanı bulamamakta, bunun sonucunda da kullanıcılar sadece TTNNet'i kullanmak zorunda bırakılmaktadır. Bu nedenlerle TTAŞ, kablo TV ve telefon şebekesinin uygun koşullarda ISS'ler tarafından geniş bant erişim hizmeti sunulmasında kullanılmasını engelleyerek, ISS'leri yüksek ekipman maliyeti getiren ve tarifesi yüksek kiralık devreler kullanmaya zorlamak suretiyle 4054 sayılı Kanununun 6. maddesini ihlal ettiği düşüncesiyle kararın (2.C.c) maddesinde;

çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Dr. Kemal EROL

İl. Başkan

İsmet CANTÜRK

Kurul Üyesi

R. Müfit SONBAY

Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

(2.10.200 tarih, 02-60/755-305 sayılı Rekabet Kurulu Kararı)

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin diğer internet servis sağlayıcılarının ilgili pazarlarda rekabet etmelerini zorlaştırmak gibi bir amacı olduğu yönünde Soruşturma Heyeti tarafından ortaya konulan deliller yeterli ve inandırıcı değildir.

Ayrıca Soruşturma Heyeti'nin iddiasının aksine, serbest piyasa prensibi çerçevesinde söz konusu teşebbüsün herhangi bir tarifelerini belirlerken toptan-perakende ayırımına gitme zorunluluğu bulunmadığı gibi, tarifelerini de ticari koşullar gereği serbestçe belirleme hakkı bulunmaktadır. Zira İnternet Servis Sağlayıcılar ve Uydu İşletmecileri, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ile ticari sözleşmeleri serbestçe imzalamışlardır. Bu sebeple, tarafların rızasıyla imzalanan sözleşmelerin 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırılık teşkil ettiği iddia edilemez.

Bu nedenle, kararın 2.A.a, 2.B.h., 2.D. ve 3. maddelerine ilişkin olarak, teşebbüsün uygulamalarının 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal niteliğinde değerlendirilmesi mümkün olmadığından, bu maddelere ilişkin olarak çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

Söz konusu teşebbüsün uygulamalarının ihlal teşkil etmemesi neticesinde, kararın 2.E maddesinde öngörüldüğü şekilde teşebbüse 4054 sayılı Kanun çerçevesinde herhangi bir cezanın uygulanmaması gerektiğini düşünüyorum.

Ersan GÖKMEN

Kurul Üyesi

(Rekabet Kurulunun 2.10.2002 tarih, 02-60/755-305 sayılı kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

TTAŞ hakkında yürütülen soruşturma kapsamında, Rekabet Kurulu'nun 21.6.2001 tarih ve 01-28/273-M sayılı geçici tedbir kararında durdurulmasını talep ettiği TTAŞ'ın bazı davranışlarının nihai kararda ihlal olarak nitelendirilmesi nedeniyle, geçici tedbir kararının gereklerinin söz konusu teşebbüs tarafından tam olarak yerine getirildiği kabul edilemez. Kaldı ki Kurul nihai kararın (2.A.a) ve (2.B.h) maddelerinde ihlal olarak tespit edilen eylemler nedeniyle para cezasına hükmetmiştir. İhlal tespit edilmiş iken, geçici tedbir kararının gereklerinin tam olarak yerine getirildiğinin iddia edilmesi mümkün değildir. Bu doğrultuda geçici tedbir kararına uyulması için TTAŞ'a tanınan 15 (onbeş) günlük sürenin bitiş tarihi olan 20.7.2001 tarihinden soruşturmaya ilişkin nihai kararın verildiği 2.10.2002 tarihine kadar 4054 sayılı Kanunun 17. maddesinin (a) bendi uyarınca süreli para cezası tahakkuk ettirilmesi gerektiği düşüncesiyle kararın 4. maddesinde çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU

Başkan

Dr. Kemal EROL

II. Başkan

İsmet CANTÜRK

Kurul Üyesi

R. Müfit SONBAY

Kurul Üyesi

KARŞI OY AÇIKLAMASI

Internet Servis sağlayıcıları (ISS) nın şikayeti üzerine Türk Telekomünikasyon A.Ş. (TTAŞ) hakkında yürütülen soruşturmada verilen karara, aşağıdaki nedenlerle katılmıyorum.

1-Soruşturma konusunun yasal açıdan değerlendirilmesi halinde, Rekabet Kurumu'nun yetkileri ile Telekomünikasyon Kurumu'nun yetkileri arasında, tam bir içişlik mevcuttur. Yasal alandaki bu çakışma, hangi yetkilere öncelik tanınması gerektiği sorununu ön plana çıkarmaktadır.

406 sayılı yasanın 4502 sayılı yasa ile değişen 4.md. (ı) fıkrasına göre, Telekomünikasyon piyasasında " . . serbest rekabet ortamı sağlanması ve korunması" görevi Telekomünikasyon Kurumuna verilmiştir. Bu hükme, ek olarak, özellikle 4502 sayılı yasanın 16.md.si ile eklenen (ı) fıkrasının göz önünde bulundurulması halinde, bu piyasanın rekabet açısından da düzenlenmesi yetkisinin, Rekabet Kurumuna değil, Telekomünikasyon Kurumuna bırakıldığı görülmektedir. Bu ek fıkraya göre, "Telekomünikasyon hizmetleri ve alt yapısı... hizmet ve faaliyetlerini, Türkiye dahilinde tam bir Rekabet ortamı içinde gerçekleştirilmesini sağlamak ve teşvik edici tedbirleri almak "Telekomünikasyon Kurumunun görevleri arasında bulunmaktadır.

Ayrıca, 2813 sayılı yasanın 7.maddesi Telekomünikasyon sektöründe rekabete aykırı davranış plan ve uygulamaları inceleme yetkisini Telekomünikasyon Kurumu'na bırakmıştır.

Yasanın bu önceliği Telekomünikasyon Kurumuna vermiş olması da, eşyanın tabiatına uygun bir sonuç olarak yorumlanmalıdır. Çünkü, özelliği olan ve teknik yönü sosyal yönünden önde bulunan bu pazarda, hangi davranışların rekabet ihlali sayılacağını, hangilerinin sayılamayacağını belirleme hakkı, özel düzenleme Kurumu olan, Telekomünikasyon Kurumuna ait olmalıdır.Hatta, Telekomünikasyon Kurumunun, düzenlemelerine aykırı düşen uygulamalar için ceza verme yetkisi bile bulunmaktadır.

Yetki konusunda sonuç olarak Telekomünikasyon pazarında rekabet ihlallerinin Telekomünikasyon Kurumunun yetkisinde olduğu, Rekabet Kurumunun karar veremeyeceği görüşümdedir.

2-Soruşturmada, Telekomünikasyon Kurumunun yetkileri göz önünde bulundurulmadığı gibi, yasal bir zorunluluk olan Telekomünikasyon Kurumundan görüş alınması hükmü de yerine getirilmemiştir.

2813 sayılı yasanın 7/3 maddesi, Rekabet Kurulunun bu sektörle ilgili vereceği tüm kararlarda "..... öncelikle Kurumun görüşünü .....

dikkate alır” hükmünü getirmiştir. Telekomünikasyon konusunun özel ve teknik içeriği bulunan bir konu olduğu bilindiği için, yasa koyucu, tüm kararlarda uzmanlık kuruluğu olan Telekomünikasyon Kurumu’nun görüşünün alınmasını şart koşmuş, hatta görüş alınmasıyla yetinmeyip, bu görüşün “dikkate alınmasını” emredici bir hüküm olarak düzenlemiştir. Görüşün dikkate alınması, görüş alınmasından daha güçlü bir ifadedir. Bunun anlamı, bu görüşlerin içinde uygun görülenlerin yanında uygun görülmeyenler varsa, neden uygun görülmediğinin (dikkate alınmadığının) gerekçeleriyle gösterilmesidir.

Soruşturma kurulunun, soruşturma raporunu ilgili taraflara gönderirken, “bilgi için” Telekomünikasyon Kurumu’na da göndermesi, yasa anlamında bir görüş istenmesi olarak kabul edilemez. Telekomünikasyon Kurumu’da bu anlamda kabul etmediği için, bilgiye sunulan bu rapor hakkında, resmi bir yazı ile görüş bildirmemiştir. Soruşturma Kurulunun 28.03.2002 tarihli söz konusu raporu, Rekabet Kurumu tarafından 05.04.2002 tarihinde gönderilmiştir.

Telekomünikasyon Kurumu’nun, TTAŞ hakkında yaptığı kendi soruşturmasının sonuçlarını İnternette açıklaması da, Kurum yazısına bir cevap olarak değerlendirilemez. Kaldığı, internette yayımlanan raporlarının tarihi Kurum raporunun tarihi ile aynı (28.03.2002 olduğundan, Rekabet Kurumu’nun yazısının gönderilmesinden önce yapılmış bir açıklama olduğu anlaşılmaktadır.

Soruşturma dosyasında yer alan ve Telekomünikasyon Kurumundan geldiği anlaşılan bazı yazıların tamamı, soruşturma raporundan önceki tarihi taşıdığı gibi, içeriği itibariyle de münferit konuları ihtiva etmektedir. Dolayısıyla, nihai raporla ilgili görüş alındığının kabulü mümkün değildir.

Bu konuda Rekabet Kurumu ile Telekomünikasyon Kurumu arasında yapılan işbirliği protokolüne dayanmak da mümkün değildir. Çünkü, bu protokol çok daha sonra yapılmış olup imza tarihi 16.09.2002 dir.

3- Soruşturma konusu, tamamen teknik içerikli olup, rekabet ihlali açısından özel bilirkişi incelemesini gerektirecek niteliktedir. “Dar band” , “geniş band” , “kbps” , “VPOP” , “Dial-Up” , “ISDN-PRI” , “No.7 E. 1” , “VSAT-SCPC” gibi kısaltılmış deyimlerle ifade edilen, tamamen teknik içerikli kavramların yer aldığı incelemede, bunların rekabet açısından uygulamadaki etki ve sonuçlarının tarafsız bir heyet tarafından değerlendirilmesi gerekli iken, böyle bir yola gidilmemiştir.

H.U.M.K.nun 275.md.si ve İYUK 31/1 maddesi, teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasını öngörmektedir. 4054 sayılı yasanın 47.maddesi son fıkrası da, bu hükümlerin uygulanabileceğini düzenlemiş bulunmaktadır. Soruşturmada ise, soruşturma heyetinin görüş ve iddialarının karşısında, savunmanın görüş ve iddiaları mevcuttur. Bu karşılıklı

görüşlerin değerlendirilmesi ise, özel teknik bilgiyi gerektirmektedir. Rekabet Kurulu'nun da bu konuda herhangi bir birikimi olmadığı gibi, değerlendirmeyi tarafsız olarak yapabilecek başkaca bir danışmanıda yoktur.

Kaldığı, AB uygulamaları açısından bakıldığında da, bu çeşit soruşturmaların hemen hepsinde uzman kurum veya kişilerden görüş alındığı, diğer bir deyişle bilirkişilere başvurulduğu, bilinen gerçeklerdendir.

4-Soruşturma yapılan TTAŞ'ın söz konusu pazarda hakim durumda olduğu tartışmasızdır. Ancak, hakim durumunu kötüye kullandığını gösteren deliller, yeterli ve inandırıcı değildir.

TTAŞ ile ISS'ler arasında sözleşmeler mevcuttur. Uygulama bu sözleşmeler çerçevesinde yapılmakta, fiyatlar Telekomünikasyon Kurumu'nun onayından geçmektedir. Tarafların karşılıklı rızalarını taşıyan sözleşmelere aykırı uygulamalar varsa, bunların çözüm yeri yargıdır.

Rekabet Hukukunda önem taşıyan "zorunlu unsur" kavramının olayımız açısından geçerli olup olmadığı tartışma konusudur. Yeniden satış amacıyla istenen hizmetlerin, niteliğini değiştirmeden satışının yapılması, zorunlu unsur ile izah edilmemektedir.

Kubilay ATASAYAR
Kurul Üyesi

(Rekabet Kurulu'nun 02.10.2002 tarih ve 02-60/755-305 sayılı Kararı)

KARŞI OY GEREKÇESİ

Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından, internet erişim hizmetlerinin sunulması için gereken alt yapıları içeren pazarlardaki hakim durumunu bu pazarlar ve internet erişim hizmetleri pazarlarında kötüye kullanması konusunda alınan söz konusu Kurul Kararı'na aşağıda belirttiğim gerekçeler ile karşıyım.

Esas itibariyle, Türk Telekom'un 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun bakımından, anonim şirket statüsünde olmasına rağmen; yatırım finansman programının Hazine Müsteşarlığı ve bağlı olduğu Bakanlık tarafından Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun görüşleri çerçevesinde tespit olunduğu bu programın da Bakanlar Kurulu'nca karara bağlandığı, Türk Telekom'un ürettiği mal ve hizmetlerin fiyatının tespitine gerektiğinde Bakanlar Kurulu'nun müdahale ettiği, Bakanlar Kurulu'nca görev verilebileceği, Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin atamasında Bakanlık ve Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğu, Denetimde Ulaştırma Bakanlığı'nın yetkili olduğu, faaliyetlerinin sonucu elde ettiği gelirlerini bağımsız olarak kullanmadığı, müstakilen bütçesini yapamadığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın izni olmaksızın yatırım yapmadığını düşündüğümüzde Bakanlar Kurulu'nun ilgili Bakanlığın ve anılan Kamu idarelerinin geniş bir vesayeti altında olduğu görülür. Bu hususlar dikkate alındığında Türk Telekom'un durumunun Kanun'un 1.maddesinde bağımsız karar alabilen "teşebbüs" tanımıyla örtüşmediği anlaşılabilecektir.

İlave olarak, 4502 sayılı Kanun'la yeniden yapılandırılan telekomünikasyon sektöründe, hukuki tekel olarak hizmet sunmakta olan Türk Telekom, 233 sayılı KHK kapsamında bir KİT iken bu statüden çıkarılarak özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirket statüsüne kavuşturulmuş olmakla birlikte, anılan Kanun uyarınca kurulan Telekomünikasyon Kurumu'nun yeni göreve başlamış olması, 4502 sayılı Kanun'dan 1 yıl sonra yürürlüğe giren 4673 sayılı Kanunla Ulaştırma Bakanlığına tanınan bir takım yetkilerin söz konusu Kuruma devredilmesi, bu durumun yaratmış olduğu belirsizlik ortamı ve Kurumun gerekli düzenlemeleri yapmamış olduğu gözetildiğinde, şikayete konu tarifeleri Ulaştırma Bakanının onayı ile yürürlüğe konulduğu tartışmasız olan Türk Telekom'un, 4054 sayılı Kanun'da tanımlanan "teşebbüs" kavramındaki "özgürce ve bağımsız kararlar verilebilmesi" şartını taşımadığı, bu nedenle de hakkında soruşturma yürütülebilecek bir teşebbüs niteliğinde bulunmadığı açıklık kazanmaktadır.

Diğer taraftan, 4502 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ex-ante düzenlemeleri yapmaya yetkili otorite olarak Telekomünikasyon Kurumu görevli bulunmaktadır. Oysa ki, tekeli piyasadan rekabetçi piyasaya geçiş sürecinde bu tür düzenlemelerin taşıdığı önem göz önünde bulundurulduğunda, piyasada henüz oluşmamış bir rekabet ortamını regüle etme amacı ağırlık kazanan soruşturma kararının verilmesinde, Rekabet Kurumu'nun değil Telekomünikasyon Kurumu'nun yetkili olduğu tartışılmamalıdır. Diğer bir ifadeyle, rekabetçi bir piyasanın oluşturulması, gerekli ex-ante düzenlemelerin yapılması suretiyle Telekomünikasyon Kurumu'na ait bir yetkidir. Bu yetki göz ardı edilerek, Telekomünikasyon Kurumu'nca bir düzenleme yapılmadığı halde rekabet ortamını regüle etme görevinin Rekabet Kurumu'nca üstlenilmesinin, bir yetki ihlali yarattığını düşünmekteyim. Nitekim 2813 sayılı Kanun'un 7.maddesiyle Telekomünikasyon Kurumu, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve alt yapısının işletilmesi ile ilgili husuları ve ayrıca hem bu hizmetlerde hem de genel olarak telekomünikasyon sektöründe rekabete aykırı davranış, plan ve uygulamaları re'sen veya şikayet üzerine incelemeye ve görev alanına giren konularda bilgi ve dökümanların sağlanmasını talep etmeye yetkili kılınmış bulunmaktadır.

Bir an için Türk Telekom'un rekabet hukuku bağlamında bir teşebbüs olduğu ve konu hakkında Rekabet Kurulu'nun karar almaya yetkili bulunduğu kabul edilse dahi konuların, 4502 sayılı Kanun ile Türk Telekom'a tanınan tekel hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi gereklidir.

Söz konusu Soruşturma Raporu sonuçlarına dair Kurulumuz Kararı'nda; 2813 sayılı Telsiz Kanunu'nun 7.maddesi son fıkrasında "Rekabet Kurulu, telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde ve birleşme ve devralmalara ilişkin olarak vereceği kararlar da dahil olmak üzere telekomünikasyon sektörüne ilişkin olarak vereceği kararlarda, Kurum'un görüşünü ve Kurum'un yapmış olduğu genel düzenleyici işlemleri dikkate alır" hükmü yer almaktadır. Soruşturma safahati içerisinde Soruşturma Heyeti'nce Yasanın bu hükmü göz ardı edilmiş, Rekabet Kurulu ara kararları ile teknik düzenlemeler ve fiyat tarifeleri hakkında görüş almamış kendini karşı Kurum yerinde görmüştür. Yapılan yazışmalardan görüldüğü üzere, görüş almak yerine sadece, yapılacaklar konusunda bilgi vermiştir. Telekomünikasyon Kurumu'nun yapmış olduğu genel düzenleyici işlemlerin Kararlarda dikkate alınmaması sonucu yetki kargaşası doğmuş, Kurumu'muz açısından yetki aşımı problemi yaratılmıştır.

Halbuki, Rekabet Kurumu ile Telekomünikasyon Kurumu arasında 16.09.2002 tarihinde imzalanmış olan; yetki kargaşasına meyda verilmemesi, ortak çalışma ile arakesit alandaki sorunların birlikte uyum içinde çözülmesini amaçlayan işbirliği protokolü Kurumumuzca işletilebilmiş olsa idi bu durum ortaya çıkmayacaktı. Telekomünikasyon Kurumu'nun yeni kurulmuş olduğu, yeterli yönetim kabiliyetine ve bilgi kapasitesine sahip olmadığı ve Kurul'un dönemsel olarak üye atamalarının geç yapılması v.b. nedenlerle etkin ve hızlı

çalışmadığı gibi soruşturma heyetince de zaman zaman Rekabet Kurulu Toplantılarında ifade edilen faraziyeler ile Rekabet Kurulu'nun, Telekomünikasyon Kurumu'nun boş bıraktığı veya karar vermekte geciktiği konularda bu alanı doldurmaya yönelik, aslında yetki aşımı sorunu sayılabilecek tasarruflarının benzer dosyalarda da görüldüğü üzere bu soruşturma süresince de var olduğu tarafımdan gözlenmiş ve Kurul'un bu düşünce tarzının sektörde çifte düzenleme ve mükerrer karar verme tehlikesine yol açacağı ifade edilmiştir.

Kamu idaresinde koordinasyonsuzluk olarak niteleyebileceğimiz bu durum, asıl sakıncayı sektörde iştigal eden sektör teşebbüsleri bakımından yaratmıştır. Kendilerince zamana tahammülü olmayan meseleleri bakımından, sorunlarının çözümünde daha hızlı karar verdiğini düşündükleri Kurul'umuza sektörel düzenleme konularında da müracaat eden teşebbüsler, çoğunlukla yasası ile Telekomünikasyon Kurumu'na görev olarak verilmiş konularda dahi iki kuruma da müracaat ederek; sektörel uzmanlık, ileri derecede ilgili mühendislik birikimi gerektiren konularda da, uzun zaman alan ve sektörel teknik çalışmalar gerektiren kararların istihsalini özellikle Kurul'umuzdan talep eder duruma gelmişlerdir.

Açıkça belirtmek gerekir ki, yasa'nın gereği olarak, Rekabet Kurumu'nda hiç bir sektör ile ilgili sektörel düzenleme yapabilecek teknik eleman ve mühendis kadrosu istihdam edilmediğinden böyle bir idari kapasite Kurumu'muzda mevcut değildir. Esasen, Kanun'un öngördüğü Görev alanı ve yetki konusunu tartışıp belirginleştirmeden, sektörel uzmanlık kurumları varken Kurumu'muzun bu tür talepleri karşılamaya çalışması ve müracaatların ilgili kurumlara yönlendirilmemesi tarafımdan yanlış bulunmakta, yetki sorununun yanısıra, Rekabet Kurumu üzerinde gereksiz iş yükü yaratmaktadır.

Soruşturma dosyası kapsamında incelenen, Kurul Kararı'nın ilgili maddelerinde sonuca bağlanan konular itibariyle Türk Telekom A.Ş.'için;

- Hakim durumda olduğu ilgili ürün pazarlarında hakim durumunu kötüye kullanıldığına,
- Yerel kullanıcılara sunulan dar bant internet erişim hizmetleri karşılığında alınan ücretleri maliyetin altında belirleyerek, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini güçleştirdiğine ve
- Uzak mesafe veri aktarımına ilişkin royalti'leri içeren pazardaki hakim durumunu uydu yer istasyonu hizmetleri pazarındaki rekabet koşullarını kendi lehine, uydu yer istasyonu işletmecileri aleyhine bozduğu ve bu yolla internet servis sağlayıcılarının yurt dışına çıkış imkanlarını kısıtladığına,

- Varsayılan ihlaller nedeniyle Kanun'un 16.maddesi 2.fıkrası uyarınca verilen para cezasına,

- Soruşturma döneminde, içeriği çoğu Kurul üyelerimizce de muğlak bulunan tedbir maddelerine dair Karar alınmasına ve soruşturma sonucu, raporda bu niteliği belirsiz tedbir hükümlerine istinaden Türk Telekom'a 442 gün için "günlük para cezası" isteyen değerlendirmeye, yukarıda belirttiğim gerekçelere ilave olarak;

- Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Kanun'un 1.maddesindeki bağımsız karar alabilen "Teşebbüs" tanımı ile örtüşmemesi,
- Bahse konu ilgili ürün pazarlarının esas itibariyle, 4502 sayılı Kanun ile Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye tekel hakkı verilen kamusal görev alanları olması,
- Konuların 4502 ve 2813 sayılı Yasalar bakımından sektörel düzenleyici kurum olan Telekomünikasyon Kurumu'nca değerlendirilip karara bağlanması gerekliliğinden ve ilgili Kurum'ca bu konularda çalışmalar sürdürülüp bir kısmının Karara bağlanmış olması,
- Soruşturma süreci içinde, Telekomünikasyon Kurumu'nun görüşlerinin alınmaması, yaptığı genel düzenleyici işlemlerin dikkate alınmaması ve soruşturma sonunda rapor ile yapılan değerlendirmelerin; Telekomünikasyon sektörüne makro gözle bakmadan, sektörün gerçekleri ile mevcut yasal ve sektörel düzenlemeleri göz ardı eden bir yaklaşım getirmesi, rekabet hukuku ve Rekabet Kurumu'nun görev alanı dışındaki sektörel spesifik alanlarda iktisadi ve teknik analiz çalışmaları yapılmadan teknik ve bilimsel kriterlere dayanmayan soyut nitelikler ve sonuçlar arz etmesi,
- Rekabet Kurulu'nca soruşturma kapsamında ve 21.06.2001 tarih ve 28/273-M sayılı "Geçici Tedbir Kararında", Türk Telekomünikasyon A.Ş.'den yerine getirmesi istenen husuların, bilimsel ve teknik çalışmalara dayanmayan, soyut, ne kadar doğru olduğu tartışmaya açık unsurlar ihtiva etmesi ve muhattap tarafça bu hususların yerine getirildiğine veya kısmi geliştirmelerin sağlandığına dair savunmalarının teknik olarak Kurumu'muzca değerlendirilebilmesi imkanının olmayışı sebebiyle soruşturma döneminde bu gelişmelerin ve yapılanların incelenmeden, gözardı edilmiş olması sebebiyle katılmam mümkün olmamıştır.

Rıfki ÜNAL
Kurul Üyesi

(Rekabet Kurulunun 2.10.2002 tarih, 02-601755-305 sayılı kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

- 1- TTAŞ, ISS'lerle yaptığı Internet Servis Sağlayıcılık Sözleşmelerinde, "dial-up (çevirmeli) port" sayısı, kayıt "dial-up" abone sayısı, internet kullanıcı sayısı, mevcut her bir lokasyon için 822'li hat sayısı ve numarası, internet amaçlı olarak sunulan servis tipleri (ATM, FR, LL gibi), her bir servis tipi için abone sayısı, toplam "host" sayısı (ISS ve abonelerin toplamı), "web hosting" sayısı gibi bilgilerin kendisine periyodik olarak bildirilmesini şart koşmuştur. Bu uygulamaya ilişkin olarak, Rekabet Kurulu, 21.6.2001 tarih ve 01-28/273-M sayı ile "internet hizmetleri piyasasında rakibi konumunda olan Internet Servis Sağlayıcılardan teknik açıdan zaruri olanlar dışında, kendisine rekabet avantajı sağlayacak bilgileri (kullanıcı kimlikleri, isim, adres, telefon numarası vb.) talep etme uygulamasına son vermesine" şeklinde tedbir kararı almıştır. Alınan bu tedbir kararı üzerine TTAŞ Yönetim Kurulu 17.7.2001 tarihinde, bu uygulamaya yönelik olarak sözleşmelerdeki 4.9. maddenin çıkarılmasına karar vermiş ve bu kararını 20.7.2001 tarih ve 3100 sayılı yazısı ile Rekabet Kurumuna bildirmiştir. Dolayısıyla bu uygulama ortadan kalkmıştır. Ancak bu uygulamanın yürürlükte olduğu süre boyunca tedbir kararındaki gerekçe doğrultusunda bir rekabet ihlali oluşturduğu düşüncesiyle kararın (2.A.b) ve (2.B.d) maddelerinde;
- 2- TTAŞ, imzaladığı görev sözleşmesi ile kamu hizmetlerini yerine getirmek durumunda olan bir teşebbüs olması nedeniyle, bu hizmetleri talep eden kullanıcıların ihtiyaçlarını istenen kalitede ve zamanında karşılama yükümlülüğü bulunmaktadır. Özellikle ihtiyaçların talep anında çeşitli objektif nedenlerle karşılanamaması durumunda, ne zaman karşılanabileceğine ilişkin talep sahiplerinin öngörülebilir tahminler yapabilmesini olanaklı kılacak mekanizmaların devreye sokulması gerekmektedir. Mevcut durumda, TTAŞ'ın kiralık devre taleplerini karşılayamama gerekçelerinin söz konusu öngörülebilirliği ortadan kaldırması özellikle TTAŞ'ın alt pazarlarda rakibi konumundaki teşebbüslerin taleplerinde, sadece talep sahibini değil, bu pazarlardaki rekabeti de olumsuz yönde etkileyecektir. Ayrıca TTAŞ'ın rakibi niteliğindeki teşebbüslere hibe şartı getirmesi, bu teşebbüslerin maliyetlerini artırmakta ve rekabette dezavantajlı konuma sokmaktadır. Bu nedenle TTAŞ'ın, rakiplerinin pazardaki faaliyetlerini güçleştiren bu eylemlerinin rekabet ihlali oluşturduğu düşüncesiyle kararın (2.B.d) maddesinde;
- 3- Kablo TV şebekesi, Türkiye'de yerel kullanıcıya erişim açısından yerel telefon şebekesine potansiyel ikame olabilecek bir şebekedir. ISS'lerin talepleri olmasına rağmen TTAŞ'ın kablo TV şebekesini TNet hizmeti dışında diğer ISS'ler tarafından kullanılmasını engellediği tespit edilmiştir

TTAŞ, söz konusu rekabete aykırı eylemini uzun süre teknik imkansızlık ile gerekçelendirmiş ve açık erişimi mümkün olduğunca geciktirmek için önce teknik, ardından tarife ve mevzuat engelleri gibi genel nitelikte ve delillendirilemeyen mazeretler öne sürmüştür. Ancak, ve firmalar ve TTAŞ tarafından yapılan testler ışığında elde edilen bilgiler, teknik imkansızlığın bulunmadığını açıkça ortaya koymuştur. Tüm bunlara rağmen açık erişime izin verilmemesi, TTAŞ'ın ISS'leri pazar dışına itmek amacıyla hareket ettiğini gösterdiğinden, bu davranışın bir rekabet ihlali olduğu düşüncesiyle kararın (2.C.a) maddesinde;

- 4- Telefon şebekesi üzerinden yapılan ADSL bağlantısı küçük ve ortak ölçekli işletmelerin yüksek hızlarda ve sürekli olarak internete erişimini sağlayan bir teknolojidir. Söz konusu hizmet Türkiye'de sadece TNet tarafından verilebilmektedir. Esasen bu servisin diğer ISS'ler tarafından verilmesinin önünde herhangi bir engel yoktur. Ancak TTAŞ, DSL hizmetinin sunulması için ISS'lere, ortak yerleşim veya santral sahasında yeterli alan vermesi, yeterli alan bulunmadığında bitişik bağlantı olanağını sağlama zorunluluğu bulunmasına rağmen, yeniden satış ve yerel şebekeye erişim olanağını ISS'lere sağlamayarak, yerel kullanıcıya sunulan geniş bant internet erişim hizmetleri pazarında rekabetin oluşmasını engellemektedir. Bu nedenle, ticari faaliyet alanına başka teşebbüslerin girmesini engelleyen TTAŞ'ın bu eyleminin rekabet ihlali oluşturduğu düşüncesiyle kararın (2.C.b) maddesinde;

çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

İsmet CANTÜRK
Kurul Üyesi

R. Müfit SONBAY
Kurul Üyesi

Murat GENCER
Kurul Üyesi

(Rekabet Kurulunun 2.10.2002 tarih, 02-601755-305 sayılı kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

- 1- ISS'ler, TTAŞ'dan temin ettiği VPOP'larda istediği hizmeti alamaz ve yetersiz kalırsa en fazla %10'unu iade edebilmektedirler. Aldıkları bu hizmeti kendi müşterilerine sunan ISS'ler bunlarla doğrudan muhatap olmak durumundadırlar. Alınan VPOP'larla verilen hizmetlerde yaşanan problemler nedeniyle, internet bağlantısı kesintiye uğramakta, bu durumda sorumluluk o hizmeti veren ISS üzerinde kalmaktadır. Nitekim ISS'lerin, TTAŞ'dan PRI hat talep etme sebeplerinden biri de budur. TTAŞ ise VPOP'larda %100 garanti verilemediğini ifade etmektedir. Bu sebeple test olanağının veya taahhüt edilen şartları sağlamayan devrelerin iadesinin koşulsuz bir şekilde sağlanması önem kazanmaktadır. Dolayısıyla TTAŞ'ın, VPOP'ları kiralamadan önce test edilmesi imkanı sağlayamadığı durumlarda, ISS'lerce kiralanan ve internet bağlantısı sağlanmasında yeterli derecede randıman alınamayan hatların herhangi bir asgari kullanım süresi veya azami iade oranı şartı getirilmeden geri verilmesine olanak sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle VPOP'ların iadesini %10 ile sınırlayan TTAŞ'ın bu eylemi, rakiplerinin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırdığından nedeniyle 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir ihlal olduğu düşüncesiyle kararın (2.B.e) maddesinde;
- 2- Herhangi bir internet servis sağlayıcısına abone olmadan, elektronik posta okuma gibi günlük, kısa zamanlı ihtiyaçların karşılanması için veya abone olunmasına rağmen, herhangi bir sebeple o abonelikten yararlanamayacak durumda bulunduğu için tercih edilebilen, "abone olmadan, bağlandığın kadar öde (pay-as-you-go)" olarak adlandırılan servis, (146) servis numarası ile yalnızca TTAŞ tarafından internet kullanıcılarına sunulmaktadır. TNet tarafından sunulan her iki internet erişim hizmeti de 3 haneli rakamlar ile verilmektedir. Özel servis numarası olarak tanımlanan bu numaralar kamu ve özel kurum ve kuruluşların verdiği hizmetlerin ülkenin her yerinden aynı numara ile aranmalarının sağlanması amacıyla tahsis edilmekte ve asayiş, can ve mal güvenliği ile kamu ve sosyal hizmetler (örneğin 155 Polis İmdat, 156 Jandarma İmdat, 154 Alo Trafik, 189 Vergi Danışma) için kullanılmaktadır. Ancak TTAŞ, bu amaçlar için tahsis edilen özel servis numaraları ile ticari bir faaliyet yürütmekte ve bu numaraların ticari faaliyetler için kullanılmasının da telefon mevzuatı açısından herhangi bir kısıtlamasının bulunmaması durumunda TTAŞ'ın diğer ISS'lere de, kendi internet servis sağlayıcısı TNet ile aynı koşullarda, üç haneli numara üzerinden hizmet sunma olanağı vermesinin sağlanması gerekmektedir. Ancak TTAŞ'ın, ISS'lerin 146 benzeri, abone olunmaksızın sabit telefon faturasına eklenmek ve daha sonra ISS'ler ile TTAŞ arasında mahsuplaşmak suretiyle yeni bir erişim tipi oluşturma önerilerini reddettiği belirlenmiştir. Bu yöndeki talepleri reddeden TTAŞ'ın bu şekildeki faaliyeti ticari olarak sadece kendisinin sürdürmesinin, 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir rekabet ihlali oluşturduğu düşüncesiyle kararın (2.B.i) maddesinde;

02-60/755-305

çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

İsmet CANTÜRK
Kurul Üyesi

Murat GENCER
Kurul Üyesi

(Rekabet Kurulunun 2.10.2002 tarih, 02-60/755-305 sayılı kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

TTAŞ hem son kullanıcıya hizmet sunmakta hem de bu hizmetin sunulmasında kullanılan temel girdileri (yerel şebeke hizmetleri, kiralık devreler vb.) bir alt pazardaki rakiplerine sağlamaktadır. Soruşturma döneminde rakiplerinin TTAŞ dışında başka bir teşebbüsten kiralık devre hizmeti satın alması TTAŞ'ın mevzuattan kaynaklanan tekel hakkı nedeniyle mümkün değildir. Aynı durum rakiplerin kiralamaya konu devreleri bizzat inşa etmesi için de söz konusudur. Dolayısıyla tek sağlayıcı konumunda olan TTAŞ'ın, müşterilerinin taleplerine uygun arzda bulunmaması 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca hakim durumda bulunan bir teşebbüsün mal vermeyi reddetmesi kapsamında değerlendirilecek bir eylem oluşturur. Ayrıca hizmet sunulan pazarda da faaliyet gösteren TTAŞ'ın, rakiplerine kiralık devre hizmeti sunmayı reddetmesinin bir ihlal oluşturacağı açıkken, devrelerin kiralanması sonrasında taahhüt edilen hız, kalite ve satış sonrası destek gibi hususlarda aynı zamanda rakibi konumundaki ISS'leri zor durumda bırakacak davranışlar sergilemesi, bu ISS'leri o pazarda TTAŞ'ın kendi hizmeti karşısında rekabette dezavantajlı konuma sokmaktadır. Dolayısıyla TTAŞ'ın bu davranışı 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesine aykırılık oluşturduğu düşüncesiyle kararın (2.B.g) ve (2.C.d) maddelerinde çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

İsmet CANTÜRK

Kurul Üyesi